

89-5
L 158

m/f

43

52a

Kuldīgas apriņķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7

Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

3 laikraksti un mēnešraksts Latvijas garīgās,
saimnieciskās un politiskās domas paušanai

Pēcpusdienas laikraksts

»**Brīvā Zeme**« ar

pielikumiem »Zemes spēks« un »Ilūstrētais
pielikums«. Iznāk 6 reizes nedēļā. Redaktors
Jūlijs Druva. Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Rīta laikraksts

»**RĪTS**« ar

pielikumu »Darbs un arodorganizācijas«
Iznāk 7 reizes nedēļā. Redaktors Eriks Raisters.
Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Kopīgi pasūtot „Brīvo Zemi“ vai „Ritu“ caur piensaimnieku sabie-
drībām un citām lauksaimnieku organizācijām abonešanas maksa
ir Ls 1,50 mēnesī

Nedēļas laikraksts

»**Tēvijas Sargs**« ar

pielikumu »Pašvaldību dzīve«. Iznāk piekt-
dienās. Redaktors Arturs Kroders
Maksā Ls 0,50 mēnesī un Ls 2,50 pusgadā

Mēnešraksts

»**Sējējs**« ar

krāsainu bilžu pielikumu katrā burtnīcā. Iznāk
12 burtnīcas gadā. Redaktors ģimnazijas direk-
tors Jānis Lapiņš. Maksā pusgadā Ls 5,— gadā Ls 10,—

laikrakstu un Jūs redzēsāt, ka aizvienam viņā atradīsāt
kā.

par dārgu, tad lasat lielo nedēļas laikrakstu

Izdavēja A-S. »**Z E M E**«

ā, Blaumaņa ielā 38/40

89-5
L 158 / m/f

Latvijas Lauksaimniecības
kammeras izdevums

L 3
91

Kuldīgas apriņķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7

Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

Latv. PSR Valsts Biblioteka
Inv 58-4.775

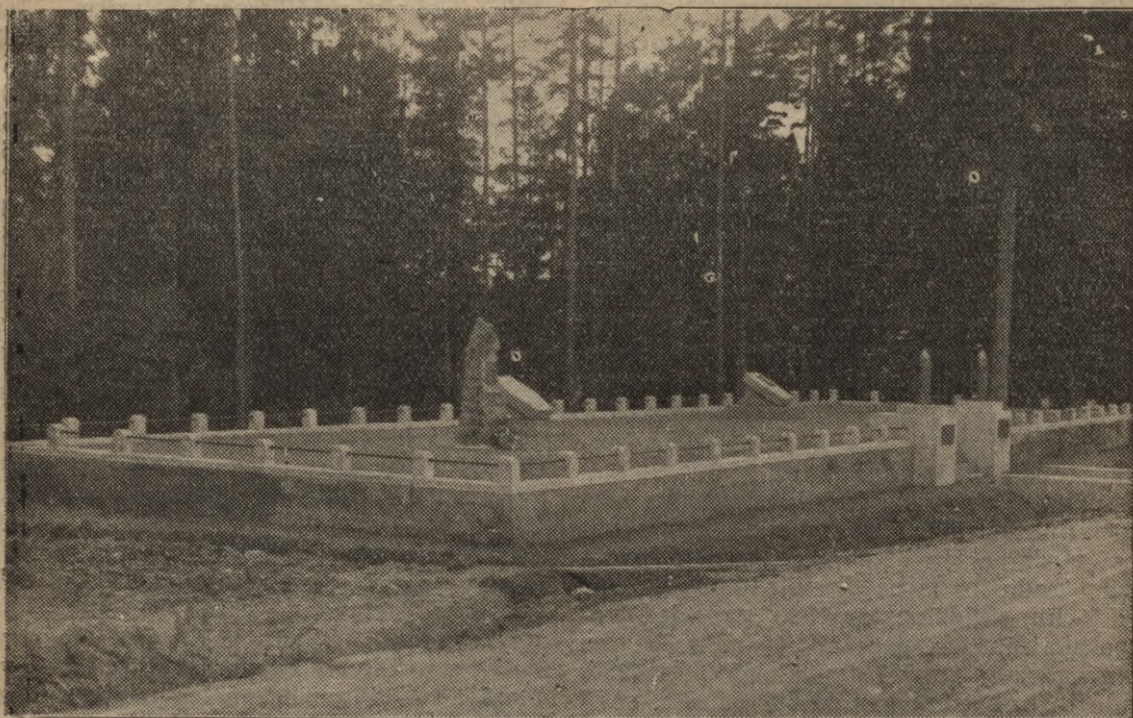
60

~~sp. 41660x~~ v

0304069144

Latvijas armijas pirmā virspavēlnieka pulkv. O. Kalpaka piemineklis Airītēs

Kuldīgas apriņķis skaitļu apgaismojumā

(Pēc Valsts statistiskās pārvaldes sakopotām ziņām)

Kuldīgas apriņķis atrodas Kurzemes apgabala austrumu daļā un robežo ziemeļos ar Ventspils un Talsu, austrumos ar Tukuma un Jelgavas, dienvidos ar Liepājas un rietumos ar Aizputes apriņķi.

Kuldīgas apriņķa kopplatība.

Kuldīgas apriņķa kopplatība — 3137,6 kvadrātkilometru, kas ir 4,77% no visas valsts kopplatības. Pēc šīs kopplatības Kuldīgas apriņķis stāv otrā vietā Kurzemes apgabala apriņķu starpā (pirmais — Ventspils apriņķis ar 3238,4 kv. km) un vienpadsmitā vietā visu pārējo apriņķu starpā.

Kuldīgas apriņķī 2 pilsētas un 20 pagasti.

Kuldīgas apriņķis, salīdzinot ar citiem apriņķiem, samērā vāji apdzīvots — uz 1 kv. km dzīvo 17,8 cilvēki. Vēl retāk apdzīvoti ir tikai Ventspils (15,3 iedz. uz 1 kv. km), Jēkabpils (15,9 iedz.), Valkas (16,5 iedz.) un Rīgas (17,0 iedz.) apriņķis. Kul-

dīgas apriņķi uz laukiem (atskaitot divas pilsētas) šis caurmērs ir 14,09, kurpretim Rīgas apriņķī uz laukiem dzīvo 14,16 iedz. uz 1 kv. km. Tā tad Kuldīgas apriņķa lauki retāki apdzīvoti, nekā Rīgas apriņķī. Visbiezāk Kuldīgas apriņķī apdzīvoti Saldus (20,26 iedz. uz 1 kv. km), Kūrmāles (19,26 iedz.), Pampaļu (18,85 iedz.) un Gaiķu (18,83 iedz.) pagasts. Visretāk — Rendas (10,75 iedz.) un Raņķu (10,80 iedz.) pagasts.

Iedzīvotāju skaita pieaugums.

Pirms kara — 1897. gadā Kuldīgas apriņķī saskaitīti 66.335 iedzīvotāji (laukos — 53.030) un līdz pasaules kara sākumam šis skaitlis vēl pieauga. Kara laikā iedzīvotāju skaits apriņķī ievērojami samazinājies un 1920. gadā apriņķī vairs bija tikai 50.162 iedz. (42.814 iedz.). Turpmākās gados iedzīvotāju skaits apriņķī pamazām pieaug — 1925. gadā saskaitīti 54.854 iedz.

(laukos — 44.249 iedz.), 1930. gadā — 53.636 iedz. un pēdējo tautas skaitīšanu starplaikā tas vēl palielinājies par 2172 iedz. (laukos par 1852 iedz.) vai 4,05%. Pieaugums radies galvenā kārtā ar dabisko pieaugumu, kas minēto piecu gadu laikā ir 1452 (2,71%), turpretim māchaniskais pieaugums (ieceļošana) ir tikai 720 (1,34%). No Kurzemes apriņķiem laikā no 1930. līdz 1935. gadam vislielākais iedzīvotāju skaita pieaugums bijis Kuldīgas apriņķī. Arī Liepājas, Aizputes un Talsu apriņķī iedzīvotāju skaits pieaudzis, tomēr samērā daudz mazāk. Turpretim Ventspils apriņķī tas par 955 samazinājies. Kaut gan iedzīvotāju skaits minēto piecu gadu laikā par 4567 palielinājies, tomēr Kurzemes apgabala nozīme tai pašē laikā samazinājusies par 0,16%, jo 1930. gadā minētā apgabala iedzīvotāji bija 15,16% no iedzīvotāju kopskaita, bet 1935. gadā tikai 15,00%.

Apskatot atsevišķi Kuldīgas apriņķa laukus un pilsētas, redzams, ka laukos iedzīvotāju skaits minēto piecu gadu laikā pieaudzis par 4,37% un, salīdzinot ar 1920. gada iedzīvotāju skaitu, — par 11,26%. Pilsētnieku skaits pieaug samērā daudz lēnāk. Tā 1935. gadā to bija tikai par 2,84% vairāk, nekā 1930. gadā. Visā Kuldīgas apriņķī pēc 1935. gada tautas skaitīšanas datiem — 55.808 (vai 2,86% visa iedzīvotāju kopskaita) iedzīvotāji, no kuriem gandrīz četras piektdaļas (44.218 vai 79,23%) un viena piektdaļa (11.590 vai 20,77%) — pilsētās.

Iedzīvotāju skaita ziņā Kuldīgas apriņķis ieņem otro vietu (pirmais Liepājas apriņķis) Kurzemes apgabala apriņķu starpā un trīspadsmito vietu visu pārējo apriņķu starpā.

Fuvākos apriņķos dzīvo	Iedzīvotāju skaits	Uz 1 kv. km.	No tiem uz laukiem uz 1 kv. km.
Ventspils apriņķī . . .	49.633	15,3	10,26
Talsu apriņķī . . .	43.383	19,9	15,91
Liepājas apriņķī . . .	111.687	37,1	17,16
Aizputes apriņķī . . .	32.148	19,5	17,42
Jelgavas apriņķī . . .	104.388	29,7	18,33
Tukuma apriņķī . . .	45.652	17,9	14,74

Atsevišķos pagastos 1935. g. tautas skaitīšanā reģistrēts iedzīvotāju skaits: Cieceres — 2028 (962 vīr. un 1066 siev.), Gaiķu — 1958 (946 vīr. un 1012 siev.), Īvandes — 1201 (577 vīr. un 624 siev.), Kables — 3143 (1481 vīr. un 1662 siev.), Kuldīgas — 2732 (1322 vīr. un 1410 siev.), Kūrmales — 1306 (637 vīr. un 669 siev.), Kursišu —

2819 (1325 vīr. un 1494 siev.), Lutriņu — 2954 (1380 vīr. un 1574 siev.), Padures — 1403 (639 vīr. un 764 siev.), Pampaļu — 2484 (1204 vīr. un 1280 siev.), Planīcas — 1076 (506 vīr. un 570 siev.), Raņķu — 1631 (804 vīr. un 827 siev.), Rendas — 2437 (1210 vīr. un 1227 siev.), Sātiņu — 2308 (1098 vīr. un 1210 siev.), Skrundas — 4898 (2321 vīr. un 2577 siev.), Snēpeles — 1339 (641 vīr. un 698 siev.), Turlavas — 1551 (714 vīr. un 837 siev.), Vārmes — 2289 (1075 vīr. un 1214 siev.), Zvārdes — 3117 (1535 vīr. un 1582 siev.).

Tā tad pēc iedzīvotāju skaita vislielākais ir Skrundas un Kables, bet vismazākais Planīcas pagasts. Kuldīgas apriņķa atsevišķu pagastu platības ir stipri nevienādas, tā Cieceres pag. — 120 kv. km, Gaiķu — 104; Īvandes — 78,1; Kables — 226,5; Kuldīgas — 240; Kūrmales — 67,8; Kursišu — 188; Lutriņu — 208,7; Padures — 89,6; Pampaļu — 131,8; Planīcas — 62; Raņķu — 151; Rendas — 226,6; Saldus — 76,2; Sātiņu — 129; Skrundas — 280,2; Snēpeles — 79,7; Turlavas — 95,8; Vārmes — 169 un Zvārdes — 214,1. Pēc kopplatības vislielākie ir Skrundas un Kuldīgas, bet vismazākie — Planīcas un Kūrmales pagasti.

Kā jau iepriekš minēts, Kuldīgas apriņķī 11.590 iedzīvotāji dzīvo pilsētās un tie sastāda 1,63% no visu pilsētu iedzīvotāju kopskaita. Kuldīgas apriņķī atrodas divas pilsētas — apriņķa pilsēta Kuldīga un Saldus.

Kuldīga ir vecākā pilsēta Kurzēmē

un viena no pirmajām Latvijā. Tā atrodas pie Rumbas krācēm, kur Ventas upē sākas kuģojamais posms ar izeju jūrā pie Ventspils. Par šī ūdensceļa lielo nozīmi senatnē liecina 5 kuršu pilskalni, kas paceļas līdz tekus Ventai, posmā no tās grīvas līdz Kuldīgai. Šī svarīgā ūdensceļa augšgalā dabiski vajadzēja rasties lielākai cilvēku nozīmei — tirdzniecības centram. Par tādu un līdz ar to par tag. Kuldīgas pilsētas priekšteci uzskata kuršu apmetni un pili, kas atradusies tuvējā pilskalnā, ap 2 km no tag. pilsētas. Kad ordenis iekaroja kuršu zemi, mestrs Ditrichs fon Grēningens starp 1242. un 1245. g. uz kreisā Ventas krasta uzcēla pili, kas sākumā nosaukta par Jēzuspili (Jesusburg), bet šo nosaukumu drīz izspiedis kuršu vārds Kuldīga. Šo pils iedzīvotāju saimnieciskās intereses prasī'a, lai pils tuvumā apmestos ārpus ordeņa stāvošie ļaudis, kas nodarbojās ar zveju, zemkopību un lopkopību, kā arī piekoptu dažādus amatus.

Šāda apmetne pie Kuldīgas pils nodibinājas XIV g. s., drīz pēc kuršu pakļaušanas

ordenim. Kuldīgas pilsēta izauga no trim mazām pilsētiņām: Kuldīgas, Kalnamiesta un Kuldīgas pils miesta. Kuldīga bija vecākā daļa. Kalnamiests pastāvēja uz kāda 1361. g. brīvraksta pamata, un tikai 1599. g. to ar nosaukumu „Jaunpilsētiņa“ pievienoja Vecpilsētai. Pils miestu ap 1350. g. nodibināja ordeņa mestrs Gosvins; tā patiesībā bija vecā kuršu Kuldīga, ko pārcēla no agrākās vietas tuvāk pie ordeņa pils. No vēsturiskiem avotiem skaidri zināms, ka jau 1378. g. Kuldīgai piešķirtas pilsētas tiesības. Senos zviedru laikos Kuldīga bija arī Hanzas pilsētu savienības loceklis. Jau pirmais Kurzemes hercogs Gothards Ketiērs, Vidzemes ordeņa valsti sabrūkot, pievērsa sevišķu uzmanību Kuldīgai, padarīdams to par savu galvas pilsētu. Pēc hercoga Gotharda nāves viņa vecākais dēls Fridrihs dabūja Zemgali ar Jelgavu kā galvas pilsētu, bet pārējā Kurzeme ar galvas pilsētu Kuldīgu palika jaunākajam dēlam Vilhelmam. Viņa laikā XVII g. s. sākumā Kuldīgai sākās īstie ziedu laiki. Tirdzniecība un amatniecība uzplauka. Kuldīgai bija pašai sava kuģu būvētava. Vēlāk hercogs Jēkabs še ierīkoja kalija un salpetra vārietavas, ķieģeļu un stiklu ceplis un zāģu gateri. Šos ziedu laikus izbeidza zviedru-poļu karš (1656.—1660. g.). Kuldīgu šis karš pilnīgi izpostīja un kad tas izbeidzās, no ziedošās pilsētas bija palikušas tikai drupas. Hercogs Fridrihs Kazimirs, kas sevišķi mīlēja Kuldīgu, rūpējās par tās atjaunošanu, galvenā kārtā gan pašas pils uzkopšanu. Tas tomēr nedeļa paliekamu uzplaukumu, jo notika nevis plašākas rūpniecības un tirdzniecības interesēs, bet vienīgi galma vajadzību apmierināšanai. Pēc hercoga Fridriha Kazimira nāves iesākās ziemeļu karš. Baidīdamies no izlaušanās, viņa mantinieki 18 vezumos aizveda visu Kuldīgas pils inventāru uz Klaipēdu. XVIII g. s. vidū pils jau sāka sabrukt un tagad no tās vairs nekas nav pāri palicis. Kuldīgas pilsētas rosība kopš tiem laikiem vairs nav atjaunojusies, jo arī XIX g. s., kad Krievija uzsāka šoseju un dzelzceļu būves, Kuldīga palika tālu sātis no šiem satiksmes ceļiem, bet Ventas ūdensceļa nozīme sašaurinājās. Kara laikā atkal Kuldīga dabūja ciest — bez ēkām saspridzināja arī 1874. g. celto mūra tiltu pār Ventu; to atjaunoja tikai 1926. g.

Kuldīgā pavisam 868 dzīvojamās ēkas, no tām: mūra 487, koka — 381, pie kam 752 vienstāva ēkas, 112 divstāvu un 4 trīsstāvu ēkas. Dzīvokļu kopskaits 2509. Ar elektrību apgaismoti 808 dzīvokļi.

Kuldīgas iedzīvotāju kopskaits 1935. g. — 7180, no tiem 3155 vīrieši un 4025 sievietes.

Pēc iedzīvotāju skaita Kuldīga stāv vienpadsmitā vietā mūsu pilsētu sarakstā. Pilsētas iedzīvotāju tautība: 5479 (76,31%) latvieši, 915 (12,74%) vācieši, 646 (9,00%) žīdi, 47 (0,65%) krievi, 41 (0,57%) poļi, 5 (0,07%) lietuvieši, 6 (0,08%) igauņi un 48 (0,67%) pārējo tautību iedzīvotāji.

Lauksaimnieciski izmantojamas zemes — aŗamzemes pilsētā pavisam 452,99 ha, kurus galvenā kārtā izmanto graudu labībai un pākšaugiem (205,64 ha), kartupeļiem (63,64 ha), sakņaugiem (39,27 ha), augļu un sakņu dārzēm (20,28 ha).

Saldus pilsēta

dibināta 1856. gadā, kad pilsētas vajadzībām piešķirtas 18,86 desetīņas kroņa Saldus muižas zemes. Tomēr pareizāk šo 1856. gadu uzskatīt vienīgi kā atjaunošanas gadu, jo Saldus kā biezi apdzīvota vieta pastāvējusi jau zviedru kara laikos. Veca kronika vēsta, ka Zviedrijas karalis 1701.—1702. g. ar savas armijas štābu uzturējies Saldus pilsētā; turpmākos gados tā nopostīta. Pilsētas tiesības Saldus ieguvusi jau krievu valdības laikā.

Dzīvojamo ēku pilsētā — 534, no tām: mūra — 183, koka — 277, jauktas — 74, pie kam 545 vienstāva ēkas, 72 divstāvu un 8 — trīsstāvu ēkas.

Saldus pilsētas iedzīvotāju kopskaits 1935. g. — 4410, no tiem 1970 vīrieši un 2440 sievietes. Vairums iedzīvotāju — 3758 (vai 85,21%) latvieši, 329 (vai 7,46%) žīdi un 178 (4,04%) vācieši. Pārējo tautību piederīgo skaits samērā mazs.

Aŗamzemes Saldus pilsētā — 163,29 ha, pie kam to izmanto: graudu labībai un pākšaugiem 46,78 ha, kartupeļiem 44,76 ha, sakņaugiem 28,34 ha un augļu un ogu dārzēm 2,32 ha.

Bez minētām divām pilsētām Kuldīgas apriņķī ir vēl četri ciemi.

Kalnmuīžas ciems — Kuldīgas pagastā izveidojies no tiem apbūves gabaliem, kuri, sadalot bij. Kalnmuīžas zemi, pievienoti Kuldīgas pagastam — Ventas labajā krastā. Ciema attīstību veicina otrpus Ventai esošā Kuldīgas pilsēta, kurā ciema iedzīvotāji atrod nodarbošanos. Ciemā 40 mājas ar 202 iedzīvotājiem vai 59 atsevišķām ģimenēm. 91,58% iedzīvotāju — latvieši, 3,47% — vācieši.

Pampaļu ciems — tāda pat nosaukuma pagastā, izaudzis pēc agrārreformas, sadalot bij. Pampaļu muižas zemes sīksaimniecībās. 1935. gadā ciemā jau bija 41 māja ar 407 iedzīvotājiem (206 vīr. un 201 siev.), resp. 94 atsevišķām ģimenēm. 92,38% iedzīvotāju — latvieši.

Rendas ciems — Rendas pagastā izaudzis

pēc agrārreformas no ev.-lut. draudzes mācītāja muižas atdalītiem un ieprojektētiem apbūves gabaliem, kuŗi piešķirti apbūvēšanai. Tāpat Valdāta māīās īpašnieks ieprojektējis un atdalījis no savas zemes 15 apbūves gabalus pārdošanai. Bez tam no Lielrendas muižas atdalīti un piešķirti amatniecības gabali, dārzsaimniecību un citas saimniecības. Kā piešķirtie zemes apbūves gabali, tā arī no privātā īpašnieka pirktie apbūvēti un vēl turpina apbūvēties. Ciemā 1935. gadā jau bija 57 mājas ar 394 iedzīvotājiem (181 vīr. un 213 siev.) vai 120 atsevišķām ģimenēm. Gandrīz visi ciema iedzīvotāji latvieši.

Skrundas ciems — Skrudas pagastā sācis izveidoties 1926. gadā, kad bij. muižas zeme sadalīta apbūves gabalos. Dzelzceļa stacijas tuvums, apkārtējo pilsētu (Saldus — 32 km, Kuldīga — 36 km, Aizpute — 35 km) samērā prāvais attālums un tirdzniecības rosība liek ciemam izvērsties par savas apkārtnes saimniecisku un satiksmes centru. Skruna ir viens no lielākiem Latvijas ciemiem un 1935. gadā tajā jau bija 164 mājas ar 1087 iedzīvotājiem (502 vīr. un 585 siev.). Ciemā pavisam dzīvo 359 atsevišķas ģimenes. No ciema iedzīvotājiem 92,02% latvieši, 2,76% — žīdi, 2,39% — vācieši. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits niecīgs.

Pēc dzimuma Kuldīgas apriņķa iedzīvotāji sadalās — 26.226 vīrieši (no tiem uz laukiem 21.101) un 29.582 (23.117) sievietes, tā tad uz katriem 1000 vīriešiem 1128 sievietes. Laukos uz katriem 1000 vīriešiem — 1096 sievietes. Caurmērā visā valstī uz 1000 vīriešiem 1139 sievietes, Kurzemē — 1127. Kā redzams, Kuldīgas apriņķī šis caurmērs ir stipri zemāks par visas valsts caurmēru, bet gandrīz vienāds ar Kurzemes apgabala caurmēru.

Pēc tautībām Kuldīgas apriņķa iedzīvotāji sadalās: latvieši — 49.667 (89,00%), vācieši — 3271 (5,86%), krievi — 569

(1,02%), žīdi — 1089 (1,95%), un 1212 (2,17%) pārējo tautību piederīgie. Uz laukiem, atskaitot pilsētas, dzīvo 40.430 (91,42%) latvieši, 2178 (4,93%) vācieši, 496 (1,13%) krievi, 114 (0,26%) žīdi un 1000 (2,26%) pārējo tautību piederīgie. Kā redzams, laukos latviešu procents ievērojami palielinās, tāpat nedaudz palielinās krievu un pārējo tautību piederīgo procents, kurpretim vāciešu un žīdu procents samazinās.

Vislatviskākais pagasts

Kuldīgas apriņķī ir Vārmes pagasts, kur latviešu ir 98,12% no šī pagasta iedzīvotāju kopskaita. Tikai nedaudz mazāk (97,77%) latviešu ir Lutriņu pagastā. Savukārt visvairāk cittautībnieku ir Ķurmalles pagastā, kur to pavisam 37,60% no iedzīvotāju kopskaita. Šo cittautībnieku starpā vairums vāciešu — 36,91%. Samērā daudz (32,90%) cittautībnieku ir arī Planīcas pagastā, galvenā kārtā vāciešu — 31,79%.

Ev.-luterāņu Kuldīgas apriņķī ir gandrīz deviņas desmitdaļas (49.395 vai 88,51%) no visa iedzīvotāju kopskaita. Starp lauku iedzīvotājiem ev.-luterāņu ir vēl vairāk — 89,99% (39.793). Samērā daudz — 6,08% (3395) apriņķī dzīvo Romas katoļu. Uz laukiem Romas katoļu ir 6,54% (2890). Pareizticīgo apriņķī ir 947 vai 1,70% (laukos — 637 vai 1,44%). Samērā maz — 188 vai 0,34% — vecticībnieku (laukos — 159 vai 0,36%). Mozus ticīgo pavisam 1092 — 1,96% (114 — 0,26%). Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits samērā ļoti niecīgs. Ārvalstnieku Kuldīgas apriņķī samērā maz — 1264 vai 2,27% no iedzīvotāju kopskaita apriņķī. Uz laukiem to ir — 1056 vai 2,40%. Lielākā daļa ārzemnieku Lietuvas pavalstnieki.

Kuldīgas apriņķa iedzīvotājus, sadalīju mā pēc vecuma, ģimenes stāvokļa raksturo tabula:

grupas Vecuma	Neprec.		Precēj.		skaitis	Atraitņi		Šķirti		Nezin.		Kopā	
	skaitis	%	skaitis	%		skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%
0—9 g. v.	9855	35,70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9855	17,66
10—14 g. v.	4247	15,42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4247	7,61
15—19 g. v.	2846	28,34	60	0,26	—	—	—	—	—	—	—	2906	5,21
20—29 g. v.	5888	21,38	3356	14,59	32	0,66	34	5,15	10	22,22	9320	16,70	
30—39 g. v.	2332	8,47	5828	25,34	129	2,68	110	26,38	4	8,89	8403	15,06	
40—49 g. v.	1001	3,63	4999	21,74	455	9,46	115	27,58	10	22,22	6580	11,79	
50—59 g. v.	677	2,46	4504	19,58	848	17,63	105	25,18	6	13,34	6140	11,00	
60 g. u. vec.	668	2,43	4246	18,46	3335	69,32	53	12,71	14	31,11	8316	14,90	
Nezināmi	21	0,06	7	0,03	12	0,25	—	—	1	2,22	41	0,07	
	27535	100,00	23000	100,00	4811	100,00	417	100,00	45	100,00	58808	100,00	

Kā redzams, Kuldīgas apriņķī darba spējīgo (no 20—59 g. v.) ir 54,55% no iedzīvotāju kopskaita, veco iedzīvotāju (60 g. v. un vecāki) — 14,97% un iedzīvotāji vecumā līdz 19 gadiem — 30,48%.

Pēc ģimenes stāvokļa — 49,34% neprecējušies, 41,21% — precējušies, 8,62% — atraitņi un 0,75% — šķirti.

1935. gadā Kuldīgas apriņķī noslēgtas 422 laulības, kas ir 2,56% no visu noslēgto laulību skaita valstī un 18,24% no noslēgto laulību skaita Kurzemē. Dzimuši (bez nedzīvi dzimušiem) 540 zēni un 517 meitenes, uz 100 meitenēm dzimuši 104,45 zēni. Tā tad Kuldīgas apriņķis ir viens no tiem apriņķiem, kur dzimušo skaitā zēni ir pārsvarā un tas ir tikai nedaudz zem visas valsts (105,71 zēni uz 100 meitenēm) un arī Kurzemes (105,40) caurmēra. No minētā skaita — 1057 dzimušiem — ārlaulībā dzimuši — 125. Tā tad no katriem 100 dzīvi dzimušiem ārlaulībā dzimuši 11,83. Ar samērā lielo ārlaulībā dzimušo skaitu Kuldīgas apriņķis pārsniedz Kurzemes un visas valsts caurmēru. Kurzemē šis caurmērs ir 11,06 un visā valstī — 9,17. Tai pašā laikā pirmajā dzīvības gadā miruši 52 zēni (9,63 no 100 dzīvi dzimušiem) un 34 meitenes (6,58), vidēji — 8,14. No ārlaulībā dzimušiem pirmā dzīvības gadā apriņķī miruši 15. Zīdaiņu mirstība Kuldīgas apriņķī pārsniedz caurmēra zīdaiņu mirstību Kurzemē (7,63) un visā valstī (7,89). Kā jau iepriekš aizrādīts, 1935. gadā Kuldīgas apriņķī dzimuši pavisam 1057, bet tai pašā laikā miruši 836, tādēļ dabiskais iedzīvotāju pieaugums gada laikā ir samērā liels — 221. No Kurzemes apriņķiem Kuldīgas apriņķis uzrāda vislielāko dabisko iedzīvotāju pieaugumu. Izirušas un šķirtas 1935. gadā apriņķī 33 laulības, kas ir 1,72% no visā valstī un 13,52% no Kurzemē šķirto laulību kopskaita.

Pēc veselības departamenta ziņām ar lipīgām slimībām Kuldīgas apriņķī 1935. gadā saslimuši 231 cilvēks, kas ir 1,78% no visā valstī ar lipīgām slimībām saslimušiem. Salīdzinot 1935. gadu ar iepriekšējo gadu, saslimšanas gadījumu skaits mazliet pieaudzis, turpretim, salīdzinot ar 1933. gadu, tas 1935. gadā ir trīs reizes mazāks. Visvairāk 1935. gadā slimojuši ar elpošanas organu tuberkulozi (58).

1935. gadā Kuldīgas apriņķī darbojušās 3 slimnīcas un sanātorijas ar 97 gultām. Gada laikā minētās slimnīcās un sanātorijās ārstējušās 1301 persona, kas tur pavadījuši 25.373 slimnieku dienas. Uz 1935.

gada 31. decembri apriņķī bija 26 ārsti, 14 zobārsti, 23 vecmātes, 7 ambulances un veselības kopšanas punkti, 3 Rentgena aparāti un 8 kalnu saules kabineti. Tai pašā laikā Kuldīgas apriņķī darbojušās 16 aptiekas un 6 drogu veikali. Aptiekās gada laikā izsniegtas par maksu zāles pēc 62.120 receptēm.

1935. gadā dažādās tiesu instancēs notiesātas 258 personas, kas savus noziegumus izdarījušas Kuldīgas apriņķī, pie kam 177 personas noziegumus izdarījušas uz laukiem un 81 — pilsētās. Salīdzinot ar iepriekšējo 1934. gadu, notiesāto skaits gandrīz nemaz nav mainījies. Kuldīgas apriņķa notiesāto skaits sastāda 2,05% no visā valstī un 17,57% no Kurzemes apgabalā notiesāto skaita.

Izglītības iestādes Kuldīgas apriņķī.

1935.-36. mācības gadā visā apriņķī darbojušās 48 pamatskolas, no tām 8 darbojušās pilsētās, bet 40 uz laukiem. Pamatskolu tikās Kuldīgas apriņķī nav visai plašs, jo uz vienu skolu ir 1164 iedzīvotāji, kurpretim visā Latvijā šis caurmērs ir 1024 un Kurzemē — 1148. Pamatskolās minētā 1935.-36. mācības gadā bijuši 189 skolotāji un 5830 skolēni (pilsētu — 1359 un lauku — 4471). 44 pamatskolas (ar 5754 skol.) uzturējušas pašvaldības, 3 (ar 56 skol.) — organizācijas un 1 (ar 20 skol.) — priv. personas. No minētām 44 pamatskolām bijušas: latviešu — 37 ar 5265 skolēniem un vācu — 9 ar 435 skoleniem, un žīdu — 2 ar 130 skolēniem. Tai pašā laikā apriņķī darbojušās 2 latviešu vidusskolas ar 244 skolēniem un viena vācu vidusskola ar 56 skolēniem. Bez tam vēl strādājušas 2 divgadīgās lauksaimniecības skolas ar 65 skolēniem.

1935. gadā apriņķī darbojušās 30 vispārēja tipa bibliotēkas, no tām 5 pilsētās un 25 uz laukiem, 7 bibliotēkas piederējušas pašvaldībām un 23 privātām organizācijām. Kopējais sējumu skaits minētajās bibliotēkās uz 1936. g. 1. janvāri bijis 27.339, no tiem lauku bibliotēkās — 20.441. No visiem sējumiem — 26.673 bijuši latviešu valodā un 666 svešvalodā. Bibliotēku skaita ziņā vislabāk nostādīts Skrundas (5 bibliotēkas ar 3735 sēj.), Cieceres (4 bibl. ar apm. 2000 sēj.), Raņķu (3 bibl. ar 2010 sēj.) un Zvārdes pagasts (3 bibl. ar 1857 sēj.). Turpretim Ivandes pagastā bibliotēku vēl līdz šim laikam nav. Visās bibliotēkās 1935. gadā izsniegti lasīšanai 38.643 sējumi, no tiem uz laukiem — 15.419. Lasāmības koeficients Kuldīgas apriņķī (16,8) ir zemāks par lasāmības koeficientu Kurzemes apgabalā (24,6) un caurmērā visā valstī (21,5). 1935. gadā Kuldīgas ap-

riņķī izdots viens jauktas valodas žurnāls un iznākuši divi latviešu laikraksti.

Kuldīgas apriņķa zemesceļu garums

ir 1449,7 kilometru, no tiem 40,4 km šosejas, 10,5 km bruģi un 402,8 km I šķiras grantēti zemesceļi. Visi šie ceļi ar kopējo 453,7 km garumu atrodas valsts labošanā. Turpretim 2. šķ. — 206,1 km un 3. šķ. — 789,9 km zemesceļi labojami kļaušu kārtā.

1935. gadā Kuldīgas apriņķī reģistrēti 33 vieglie automobiļi, kas ir 17,51% no Kurzemē un 1,70% no visā valstī reģistrētiem viegļiem automobiļiem. Preču automobiļu bijis — 28, kas ir 22,58% no Kurzemes un 1,68% no kopējā preču automobiļu skaita. Autobusi — 6 (46,15% no Kurzemes un 2,32% no autobusu kopskaita vaistī).

Motocikletu 63 (23,68% no Kurzemes motocikletu skaita un 3,30% no to skaita vaistī).

1935. gadā Kuldīgas apriņķī darbojušās trīs autobusu līnijas ar 142,59 km kopgarumu. Gadā laikā pārvadāti 31.011 pasažieru, kas ir 32,27% no Kurzemes apgabala visu autobusu līniju 1935. gadā pārvadāto pasažieru kopskaita.

Kuldīgas apriņķa lauku apdzīvotās vietas.

Kuldīgas apriņķī 1935. gadā bijušas pavisam 7109 lauku apdzīvotās vietas (dzīvojamās ēkas), kas ir 3,15% no visas valsts lauku apdzīvoto vietu kopskaita. Starp mīrētām 7109 lauku apdzīvotām vietām 2367 (vai 33,30%) ir vecsaimniecību dzīvojamās ēkas, 3393 (47,73%) jaunsaimniecību dzīvojamās ēkas, 676 (9,5%) mazmājas un atsevišķas kalpu mājas, 52 (0,73%) apdzīvotas skolu ēkas un 621 (8,73%) dažādas pārējās ēkas.

Kuldīgas apriņķī visvairāk ir divistabu lauku apdzīvoto vietu — 1613 (vai 2,74% no visu divu telpu apdzīvoto vietu skaita valstī), tad 1432 (3,60%) trīsstabu apdzīvotu vietu, 1364 (4,50%) — četrstabu apdzīv. v., 1310 (7,22%) seš- un vairāk istabu apdzīv. v., 803 (5,91%) piecistabu apdzīv. v. un 569 (0,89%) vienistabu apdzīv. vietas. Salīdzinot ar citiem apriņķiem, Kuldīgas apriņķī relatīvi vairāk sešu un piecu telpu apdzīvoto vietu.

Kuldīgas apriņķī nospiedošais vairums apdzīvoto vietu apsaimniekotāju ir latvieši. Tā latvieši apsaimnieko 6345 (vai 89,25%) apdzīvotās vietas, juridiskas personas 372 (5,23%) un pārējās tautības tikai — 392 (5,52%) apdzīv. vietas.

Visvairāk apriņķī (4798 vai 67,59%) ir tādu apdzīvoto vietu, kurās dzīvo tikai vie-

na ģimene, daudz mazāk (1469 vai 20,69%) jau no divām ģimenēm aizņemtu apdzīvoto vietu.

Apgaismošana. 6960 (vai 97,90%) lauku apdzīvotās vietās apriņķī apgaismo ar petroleju un tikai 132 (vai 1,86%) apdzīvotās vietās ir iekārtota elektriskā apgaismošana. Procentuāli Kuldīgas apriņķī ir nedaudz vairāk ar elektrību apgaismotu lauku apdzīvoto vietu, nekā Kurzemē (1,75%), bet mazāk, nekā visā valstī (2,35%).

Kuldīgas apriņķa lauku apdzīvoto vietu apgaismošanas veidi:

	Ar elektrību ap-		Ar petroleju ap-	
	skaits	%	skaits	%
Cieceres pagasts . . .	9	3,01	290	96,99
Gaiķu pagasts . . .	—	—	338	—
Īvandes pagasts . . .	8	3,86	199	96,14
Kabiles pagasts . . .	1	0,22	445	99,56
Kuldīgas pag. . . .	4	0,77	513	99,23
Kūrmāles pagasts . . .	—	—	243	—
Kursišu pagasts . . .	—	—	426	—
Lutriņu pagasts . . .	3	0,64	468	99,36
Padures pagasts . . .	1	0,41	245	99,59
Pampaļu pagasts . . .	13	3,13	402	96,63
Planicas pagasts . . .	—	—	199	—
Raņķu pagasts . . .	—	—	238	—
Rendas pagasts . . .	1	0,26	379	99,48
Saldus pagasts . . .	13	5,12	241	94,88
Sātiņu pagasts . . .	2	0,52	379	99,48
Skrundas pagasts . . .	70	10,06	626	89,94
Snēpeles pagasts . . .	4	1,78	218	96,89
Turlavas pagasts . . .	—	—	247	—
Vārmes pagasts . . .	1	0,27	363	99,73
Zvārdes pagasts . . .	2	0,40	501	99,50

No šiem skaitļiem redzams, ka relatīvi visvairāk apdzīvoto vietu ar elektrisko apgaismošanu ir Skrundas, Saldus, Īvandes, Pampaļu pagastā, kurpretim dažos pagastos 1935. gadā vēl nebija nevienas ar elektrību apgaismotas lauku apdzīvotas vietas.

Ūdensapgāde. Dzeņamo ūdeni 4773 (vai 67,14%) lauku apdzīvotas vietas apriņķī ņem no akām, 1111 (15,63%) no ūdenssūkņiem, 245 (3,45%) no upēm un ezeriem un 39/0,55%) apdzīvotās vietās ierīkots ūdensvads. Trīspadsmit apdzīvotās vietās ūdeni piegādā ūdens trieči.

Lauku saimniecības.

Kuldīgas apriņķī 1935. gadā bijušas pavisam 8416 dažāda rakstura lauksaimniecību, kas ir 3,05% no visa saimniecību kopskaita valstī. Pēc lieluma grupām minētās 8416 saimniecības sadalās:

Saimniecību skaits un zemes kopplatība 1935. gadā.

	Saimniecību		Zemes kopplatība	
	skaitis	%	ha	%
Līdz 1 ha . . .	1190*	14,14	444,56	0,22
1— 2 ha . . .	350	4,16	496,22	0,25
2— 5 ha . . .	414	4,92	1338,41	0,67
5— 10 ha . . .	525	6,24	4057,82	2,04
10— 15 ha . . .	892	10,60	11467,99	5,78
15—20 ha . . .	1819	21,61	32117,15	16,18
20— 30 ha . . .	1247	14,82	28937,51	14,58
30— 50 ha . . .	765	9,09	30482,89	15,36
50—100 ha . . .	1114	13,23	77732,33	39,16
Pāri par				
100 ha . . .	100	1,19	11442,44	5,76
Kopā . . .	8416	100,00	198517,32	100,00

Pēc saimniecību zemes kopplatības 1935. gadā vislielākie pagasti Kuldīgas apriņķī ir Skrundas ar 18.095,07 ha lielu saimniecību zemes platību, Lutriņu — 16.559,77 ha un Zvārdes — 14.248,67 ha. Turpretim vismazākie — Planīcas — 5.599,09 ha, Kūrmāles ar 5.615,67 ha un Padures ar 5.805,18 ha lielu saimniecību zemes platību.

Zemes kulturveidi.

Kuldīgas apriņķī zemes sadalījums pēc kulturveidiem (1929. g.): aļamzeme (ieskaitot augļu un sakņu dārzus) — 91.891,53 ha (vai 31,15% no visas zemes kopplatības), pļavas — 39.220,52 ha (13,30%), ganības — 44.747,80 ha (15,17%), meži un krūmi — 91.249,59 ha (30,94%) un pārējā zeme un ūdeņi — 27.847,03 ha (9,44%). Samērā visaugstākais aļam- un dārzu zemes procents 1929. gadā bija Saldus (50,32%), Gaiķu (45,00%), Sātiņu (43,74%) un Lutriņu (39,26) pagastā, turpretim viszemākais — Kuldīgas (16,52%), Rendas (17,10%), Raņķu (23,53%), Skrundas (24,61%) pagastā. Pļavu procents visaugstākais ir Turlavas (20,59%), Snēpeles (18,60%) un Īvandes (18,16%) pagastā. Ļoti maz pļavu ir Pampaļu (7,48%), Rendas (9,76%), Kursiņu (10,19%) un Zvārdes (10,21%) pagastā. Ganību visvairāk Turlavas (25,14%), Planīcas (23,33%), Īvandes (19,85%) un Kūrmāles (19,56%) pagastā. Mežu un krūmāju visvairāk saskaitīts Rendas (52,90%), Raņķu (41,43%), Kuldīgas (40,62%) un Cieceres (38,76%) pagastā. Samērā maz mežu Saldus (10,03%) un Lutriņu (14,13%) pagastā.

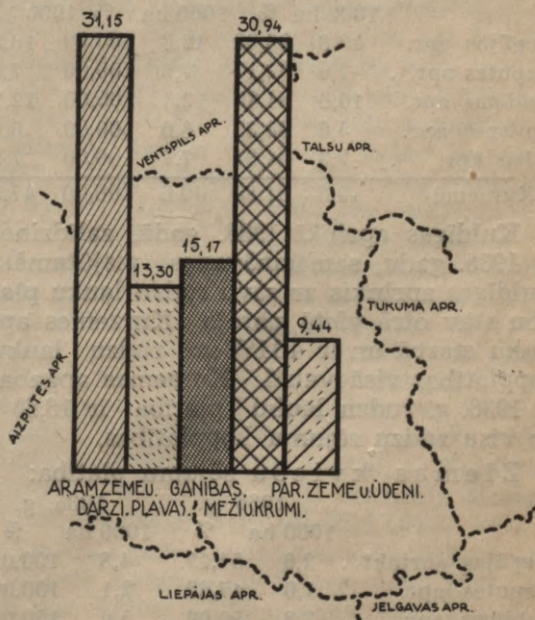
Salīdzinot 1935. un 1929. gadā lauksaimniecībā izlietoto zemi, redzams, ka tā 1935. gadā pieaugusi par 0,59% un uzrāda 176.902,67 ha pret 175.859,85 ha 1929. gadā. Par 9,79% palielinājusies aļamzemes un dārzu platība (100.884,83 ha — 1935. gadā), pļavu platība samazinājusies par 4,91% (37.295,27 ha 1935. gadā). Tāpat par

13,46% samazinājusies dabisko ganību platība un 1935. gadā ir 38.722,57 ha. Zemāk minētā tabula rāda iedzīvotāju skaitu uz 100 ha aļamzemes Kuldīgas apriņķa atsevišķos pagastos:

Pagasti	Iedzīv. skaits uz 100 ha aļamzemes
Cieceres	40,95
Gaiķu	38,70
Īvandes	49,17
Kabiles	84,33
Kuldīgas	57,98
Kūrmāles	51,53
Kursiņu	37,52
Lutriņu	33,59
Padures	57,35
Pampaļu	44,10
Planīcas	53,20
Raņķu	40,93
Rendas	63,04
Saldus	35,89
Sātiņu	36,44
Skrundas	57,44
Snēpeles	49,56
Turlavas	46,32
Vārmes	42,01
Zvārdes	38,02

Kā redzams, vislielākais iedzīvotāju skaits uz 100 ha aļamzemes ir Kabiles un Rendas, bet vismazākais Lutriņu pagastā.

Visā apriņķī (bez pilsētām) caurmērā uz 100 ha aļamzemes ir 43,83 iedzīvotāju.

Zemes sadalījums pēc kulturveidiem Kuldīgas apriņķī.

Sējumu platība.

Kuldīgas apriņķa laukaugu sējumu platība 1936. gadā bijusi (100 hektaros): rudziem (ziemas un vasaras) 10,6 (vai 12,05% no visas sējumu kopplatības), ziemas kviešiem — 2,8 (3,18%), vasaras kviešiem — 4,3 (4,89%), miežiem — 9,2 (10,45%), auzām — 18,9 (21,48%), mistram — 3,9 (4,43%), zirņiem un citiem pākšaugiem — 1,6 (1,82%), āboliņam u. c. tīruma zālājiem (ieskaitot sēklas āboliņa platību — 29,8 (33,86%), kartupeļiem — 3,9 (4,43%), sakņaugiem — 2,4 (2,73%), liniem — 0,4 (0,45%) un pārējiem laukaugiem (ieskaitot cukurbiešu sējumu platību) — 0,2 (0,23%).

Salīdzinot 1936. un 1935. gadā atsevišķu laukaugu sējumu platības Kuldīgas apriņķī, 1936. gadā tā palielinājusies vasaras kviešu (par 138,89%), miežu (par 3,37%), auzu (par 3,85%), zirņu un citu pākšaugu (par 6,67%), āboliņa u. c. tīruma zālāju (par 12,45%) un sakņaugu (par 4,35%) sējumu platība. Turpretim samazinājusies rudzu (par 15,20%) ziemas kviešu (par 50,00%), mistra (par 4,88%), kartupeļu (par 7,14%), linu (par 20,00%). Pārējo laukaugu sējumu platība nav mainījusies.

Apskatot atsevišķo laukaugu sējumu platības 1936. gadā Kurzemes apgabala apriņķos un caurmērā visā Kurzemes apgabalā un salīdzinot tās ar šo laukaugu platībām 1935. un 1934. gadā, redzams, ka r u d z u (ziemas un vasaras) sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	12,3	96,09	12,8	100,00	13,3
Aizputes apr.	7,0	92,11	7,6	100,00	7,6
Kuldīgas apr.	10,6	84,80	12,4	100,00	12,7
Ventspils apr.	5,6	93,33	6,0	100,00	6,1
Talsu apr.	7,3	94,81	7,7	100,00	7,6
Kurzemē	2,8	91,85	46,6	100,00	47,3

Kuldīgas apriņķī 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, samazinājusies visjūtāmāk. Kuldīgas apriņķis ar savu rudzu lauku platību stāv otrā vietā pārējo Kurzemes apriņķu starpā un ir 4,11% no rudzu lauku kopplatības visā valstī. Kurzemes apgabala 1936. g. rudzu lauku platība ir 16,60% no visu rudzu sējumu kopplatības.

Ziemas kviešu sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ha	%	1000 ha	%
Liepājas apriņķī	2,6	54,17	4,8	100,00
Aizputes apr.	1,0	47,62	2,1	100,00
Kuldīgas apr.	2,8	50,00	5,6	100,00
Ventspils apr.	0,6	50,00	1,2	100,00
Talsu apriņķis	1,3	52,00	2,5	100,00
Kurzemē	8,3	51,23	16,2	100,00

Ziemas kviešu lauku platība 1936. g. visvairāk samazinājusies Aizputes apriņķī, kaut gan arī Kuldīgas apriņķī tā ir uz pusi mazāka nekā 1935. gadā. Kuldīgas apriņķa 1936. g. ziemas kviešu lauku platība ir 4,75% un Kurzemes apgabala — 14,09% no kopējās ziemas kviešu sējumu platības valstī.

Vasaras kviešu sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ha	%	1000 ha	%
Liepājas apr.	4,8	160,00	3,0	100,00
Aizputes apr.	2,6	152,94	1,7	100,00
Kuldīgas apr.	4,3	228,89	1,8	100,00
Ventspils apr.	2,2	122,22	1,8	100,00
Talsu apriņķis	2,9	170,59	1,7	100,00
Kurzemē	16,8	168,00	10,0	100,00

Kā redzams, vasaras kviešu sējumu platība visos Kurzemes apriņķos 1936. g. ievērojami palielinājusies, bet visjūtāmāk tā palielinājusies Kuldīgas apriņķī — kur vasaras kviešu sējumu platība vairāk kā dubultojusies. Kuldīgas apriņķa vasaras kviešu lauku platība ir 6,13% un Kurzemes — 23,97% no visas kviešu lauku kopplatības valstī.

Miežu sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	8,5	103,66	8,2	100,00	6,9
Aizputes apr.	4,4	104,76	4,2	100,00	3,7
Kuldīgas apr.	9,2	103,37	8,9	100,00	7,5
Ventspils apr.	3,8	100,00	3,8	100,00	3,4
Talsu apriņķī	5,9	96,72	6,1	100,00	5,1
Kurzemē	31,8	101,92	31,2	100,00	26,6

Miežu lauku platība 1936. gadā ir mazāka nekā 1935. gadā vienīgi Talsu apriņķī. Ventspils apriņķī tā nav mainījusies, turpretim pārējos Kurzemes apriņķos nedaudz palielinājusies. No Kurzemes apriņķiem visvairāk miežus sēj Kuldīgas apriņķī un tā miežu sējumu platība ir 4,86% no visas miežu sējumu kopplatības valstī. Kurzemes miežu lauki ir 16,80% no to kopplatības.

Auzu sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	17,9	98,35	18,2	100,00	17,6
Aizputes apr.	12,0	97,56	12,3	100,00	10,7
Kuldīgas apr.	18,9	103,85	18,2	100,00	16,7
Ventspils apr.	9,6	101,05	9,5	100,00	8,5
Talsu apriņķī	10,7	102,88	10,4	100,00	8,6
Kurzemē	69,1	100,73	68,6	100,00	62,1

Auzu sējumu platība 1936. gadā palielinājusies Kuldīgas, Ventspils un Talsu apriņķī. Vislielākais šī laukauga pieaugums vērojams Kuldīgas apriņķī. Kuldīgas apriņķa 1936. g. auzu lauku platība ir 5,57% un Kurzemes — 20,37% no visas auzu lauku kopplatības.

Mistra sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	3,0	130,43	2,3	100,00	2,9
Aizputes apr.	1,0	111,11	0,9	100,00	1,1
Kuldīgas apr.	3,9	95,2	4,1	100,00	3,3
Ventspils apr.	0,4	80,00	0,5	100,00	0,3
Talsu apriņķī	1,2	85,71	1,4	100,00	2,0
Kurzemē	9,5	103,26	9,2	100,00	9,6

Mistra sējumu platība 1936. gadā ir lielāka, nekā 1935. gadā tikai Liepājas un Aizputes apriņķī, turpretim mazāka Kuldīgas, Ventspils un Talsu apriņķī. Kuldīgas apriņķa 1936. g. mistra sējuma platība tomēr ievērojami lielāka, nekā 1934. gadā un no visas valsts mistra sējumu platības ir 5,06%. Arī mistru, tāpat kā auzas un miežus, no Kurzemes apriņķiem visvairāk sēj Kuldīgas apriņķī. Kurzemes mistra lauku kopplatība ir 12,32% no to kopplatības valstī.

Zirņu lauku platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	1,2	100,00	1,2	100,00	1,5
Aizputes apr.	0,8	114,29	0,7	100,00	0,8
Kuldīgas apr.	1,6	106,67	1,5	100,00	1,5
Ventspils apr.	0,6	85,71	0,7	100,00	0,4
Talsu apriņķī	0,7	100,00	0,7	100,00	0,7

Kurzemē . 4,9 102,08 4,8 100,00 4,9

Zirņu lauku 1936. g. platības pieaugušas Aizputes un Kuldīgas apriņķī, bez pārmaiņām palikušas Liepājas un Talsu un samazinājušās vienīgi Ventspils apriņķī. Arī zirņu lauku platība Kuldīgas apriņķī ir lielāka, nekā citos Kurzemes apgabala apriņķos un no visu zirņu lauku kopplatības ir 4,06%. Kurzemes zirņu lauku kopplatība sastāda tikai nedaudz vairāk par desmito daļu (12,44%) no visas šo laukaugu kopplatības valstī.

Ar liniem aizņemtā platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	0,5	100,00	0,5	100,00	0,5
Aizputes apr.	0,3	100,00	0,3	100,00	0,2
Kuldīgas apr.	0,4	80,00	0,5	100,00	0,4
Ventspils apr.	0,3	100,00	0,3	100,00	0,2
Talsu apriņķī	0,2	66,67	0,3	100,00	0,3
Kurzemē	1,7	89,47	1,9	100,00	1,6

Ar liniem 1936. g. aizņemtā platība samazinājusies Kuldīgas un Talsu apriņķī, kurpretim pārējos Kurzemes apriņķos tā ir tāda pat kā 1935. gadā. Vismazāk linus sēj Kurzemē, jo arī 1936. gadā ar liniem aizņemtā platība Kurzemē ir tikai 2,53% no visas linu kopplatības valstī. No visiem linu laukiem Kuldīgas apriņķī ir tikai 0,59%.

Kartupeļu lauku platība:

	1936. g.		1935. g.		1934.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Liepājas apr.	5,9	96,72	6,1	100,00	5,6
Aizputes apr.	3,1	93,94	3,3	100,00	2,6
Kuldīgas apr.	3,9	92,86	4,2	100,00	4,0
Ventspils apr.	4,3	97,73	4,4	100,00	3,7
Talsu apriņķī	4,9	89,09	5,5	100,00	4,5

Kurzemē 22,1 94,04 23,5 100,00 20,4

Ar kartupeļiem aizņemtā platība 1936. gadā samazinājusies visos Kurzemes apriņķos, tomēr 1936. gadā tā lielāka (izņemot Kuldīgas apriņķi), nekā 1934. gadā. No kopējās ar kartupeļiem aizņemtās (valstī) platības, Kuldīgas apriņķī ir 3,26%, bet visā Kurzemē — 18,45%.

Laukaugu caurmēra un kopražas apmēri.

Apskatot atsevišķo laukaugu caurmēra un kopražas apmērus Kurzemē un Kuldīgas apriņķī, redzams, ka

Ziemas rudzu caurmēra raža Kurzemē 1936. gadā par 7,26% mazāka, nekā 1935. gadā un no 1 ha ievākti 12,26 kvintālu ziemas rudzu, kas visā apgabalā kopā devuši 518,6 tūkst kvintālu. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, raža samazinājusies par 5,43%. Kuldīgas apriņķī caurmērā no 1 ha ievākti 11,50 kvintālu, kas no apsētiem 10,6 tūkst. ha devuši 121,9 tūkst. kvintālu kopražas.

Ziemas kviešu caurmēra raža Kurzemē 1936. g. par 0,95% mazāka, nekā 1935. gadā un par 11,58% mazāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu. No 1 ha apgabalā caurmērā ievākti 12,45 kvintālu ziemas kviešu. Arī šo laukaugu kopražas 1936. g. Kurzemē, salīdzinot ar 1935. gadu, samazinājusies gandrīz uz pusi (49,24%). Salīdzinot ar vairākgadējo vidējo kopražu, tā 1936. gadā ir par 35,98% mazāka. Pavisam Kurzemē ievākti 103,4 tūkst. kvintālu ziemas kviešu. Kuldīgas apriņķī 1 ha devis 11,57 kvintālu ziemas kviešu un pavisam ražoti 32,4 tūkst. kv.

Vasaras rudzu caurmēra raža 1936. gadā Kurzemē mazāka par 1,33%, nekā 1935. g., bet par 2,33% lielāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra raža. No 1 ha ievākti 9,67 kvintāli, kas kopā devuši 4,9 tūkst. kv. 1936. g. pret 2,0 tūkst. kv.

1935. gadā. Kā redzams, vasaras rudzu kopraža 1936. gadā palielinājusies par 145%, tomēr, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo kopražu, tā vēl par 5,77% mazāka. Kuldīgas apriņķī 1936. g. no 1 ha ievākti 8,19 kv. vasaras rudzu un pavisam ražoti 0,1 tūkst. kvintālu.

Vasaras kviešu caurmēra raža Kurzemē 1936. gadā par 1,35% mazāka, nekā 1935. gadā un par 5,67% mazāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu. No 1 ha caurmērā ražots 10,97 kvintālu, kas pavisam 1936. g. devuši 184,2 tūkst. kvintālu pret 111,1 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad vasaras kviešu kopraža 1936. g. palielinājusies par 65,80%. Salīdzinot ar vairākgadējo vidējo vasaras kviešu kopražu 1936. gadā, tā Kurzemē palielinājusies vairāk kā trīskārtīgi. Kuldīgas apriņķī no 1 ha ievākti caurmērā 10,50 kv. vasaras kviešu un apsētie 4,3 tūkst. ha devuši pavisam 45,1 tūkst. kv. kopražas. 1935. g. turpretim apriņķī no 1 ha ražoti 10,55 kv. un pavisam ievākti 19,0 tūkst. kv.

Miežu caurmēra raža 1936. gadā Kurzemē, salīdzinot ar 1935. g., samazinājusies par 9,20%, salīdzinot ar vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu, tā samazinājusies par 8,95%. 1 ha 1936. g. devis caurmērā 9,97 kv. miežu. Pavisam Kurzemē ražoti 316,9 tūkst. kv. miežu pret 342,6 tūkst. kv. 1935. g. Miežu kopraža, kā redzams, 1936. gadā Kurzemē mazāka par 7,50%, nekā 1935. g., salīdzinot ar vairākgadējo vidējo miežu kopražu, tā 1936. gadā palielinājusies par 7,61%. Kuldīgas apriņķī

no 1 ha caurmērā ievākti 9,02 kvintāli miežu, kas no 1936. g. aizņemtiem 9,2 tūkst. ha devuši 83,0 tūkst. kv. kopražas.

Auzu caurmērā no 1 ha 1936. gadā Kurzemē ievākts 8,95 kv. pret 11,15 kv. 1935. gadā. Tā tad 1936. gadā auzu caurmēra raža mazāka par 19,73%, nekā 1935. gadā, tāpat tā par 13,19% mazāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo caurmēra ražu. Arī kopraža 1936. gadā, salīdzinot ar 1935. gadu, Kurzemē jūtami samazinājusies (par 19,18%) un tāpat tā samazinājusies (par 11,0%), salīdzinot ar vairākgadējiem vidējiem auzu kopražas apmēriem. 1936. gadā Kurzemes apgabalā ievākti pavisam 618,2 tūkst. kv. auzu pret 764,9 tūkst. kv. 1935. gadā. Kuldīgas apriņķī 1936. gadā no 1 ha caurmērā ražoti 8,60 kv. (11,44 kv. — 1935. g.) auzu un šī laukauga kopražas 162,5 tūkst. kv. (208,2 tūkst. kv. — 1935. g.).

Mistra caurmēra raža 1936. gadā Kurzemē mazāka par 11,75%, nekā iepriekšējā 1935. gadā un par 6,32% mazāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra raža. No 1 ha caurmēra 1936. gadā ražots 10,97 kv. mistra, kas visā apgabalā devuši 104,2 tūkst. kv. mistra kopražas (1935. g. — 114,3 tūkst. kv.). Mistra kopražas 1936. gadā samazinājusies par 8,84%, turpretim, salīdzinot ar vairākgadējo vidējās kopražas apmēriem, 1936. gadā tie samazinājusies par 1,70%. Kuldīgas apriņķī no 1 ha 1936. g. caurmērā ievākti 10,60 kv. mistra, kas no apsētiem 3,9 tūkst. ha devuši 41,3 tūkst. kv. kopražas. 1935. gadā

Kviešu (ziemas un vasaras) kopražas 1935. g. caurmērā uz 1 lauku iedzīvotāju (kg.)

turpretim 1 ha devis 12,78 kv. mistra un pavisam aprīņķī ražoti 52,4 tūkst. kv.

Pākšaugu (zirņu) caurmēra raža 1936. gadā Kurzemē, salīdzinot ar 1935. g., par 2,19% mazāka, bet par 2,59% lielāka, salīdzinot ar vairākgadējo vidējo zirņu caurmēra ražu. 1936. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 10,70 kv. zirņu, kas pa visu Kurzemes apgabalu devuši 52,5 tūkst. kv. kopražas, pret 52,5 tūkst. kv. 1935. gadā. Zirņu kopražas, kā redzams, 1936. gadā nav mainījusies, toties tā ir par 22,66% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā zirņu kopražas. Kuldīgas aprīņķī 1936. gadā no 1 ha caurmērā ražoti 9,98 kv. zirņu, kas no aizņemtās platības — 1,6 tūkst. ha devuši 16,0 tūkst. kv. kopražas. 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 10,87 kv. zirņu un kopražas 16,3 tūkst. kv.

Kartupeļu caurmēra raža Kurzemē 1936. gadā par 10,35% lielāka, nekā 1935. g. un par 17,39% lielāka, nekā vairākgadējā (1925.—1934. g.) vidējā caurmēra kartupeļu raža. Kurzemes apgabalā 1936. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 145,13 kv. kartupeļu, vai kopā 3207,4 tūkst. kv. pret 3090,8 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad arī kartupeļu kopražas 1936. gadā par 3,77% lielāka, nekā 1935. gadā un par 48,48% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā kartupeļu kopražas. Kuldīgas aprīņķī 1936. gadā caurmērā no 1 ha novākti 135,86 kv. kartupeļu un pavisam to aprīņķī ražoti 529,8 tūkst. kv. 1935. gadā 1 ha caurmērā devis 134,40 kv. un kartupeļu kopražas 564,5 tūkst. kv.

Linu šķiedras caurmēra raža 1935. gadā (par 1936. g. ziņas vēl nav sakopotas) Kurzemē par 2,39% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā un no 1 ha ievākti 3,27 kv. šķiedras. Pavisam Kurzemes apgabalā 1935. gadā ievākti 6,2 tūkst. kv. linu šķiedras, kas, salīdzinot ar 1934. gadu, ir par 14,81% vairāk. Kuldīgas aprīņķī 1935. g. no 1 ha caurmērā ievākti 3,13 kv. linu šķiedras, kas kopā devuši 1,5 tūkst. kv.

Linsēklu caurmēra raža Kurzemē 1935. gadā ir par 5,44% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā. Caurmērā no 1 ha ražoti 3,65 kv. linsēklu, kas 1935. gadā devuši pavisam 6,9 tūkst. kv. kopražas, pret 6,2 tūkst. kv. 1934. gadā. Kā redzams, linsēklu kopražas 1935. gadā palielinājusies par 11,29%. Kuldīgas aprīņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 3,53 kv. linsēklu, kas kopā devuši 1,8 tūkst. kv. kopražas, pret 1,5 tūkst. kv. 1934. gadā.

Cukurbiešu caurmēra raža Kurzemē 1935. gadā par 10,61% mazāka, nekā iepriekšējā

1934. gadā. No 1 ha caurmērā novākti 203,8 kv. cukurbiešu, kas kopā visā apgabalā devuši 407,0 tūkst. kv. cukurbiešu, pret 288,2 tūkst. kv. 1934. gadā. Tā tad cukurbiešu kopražas Kurzemē 1935. gadā pieaugusi par 41,22%. Kuldīgas aprīņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 202,9 kv. cukurbiešu, pret 212,6 kv. 1934. gadā. Kas attiecas uz lopbarības ražu, tad **āboliņa siena caurmēra raža Kurzemē 1936. gadā** par 99,34% lielāka, nekā 1935. gadā un par 5,24% lielāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo āboliņa siena caurmēra ražu. Caurmērā no 1 ha 1936. gadā Kurzemē ievākti 30,10 kv. āboliņa siena, kas kopā devuši 2907,8 tūkst. kv. kopražas, pret 1397,8 tūkst. kv. 1935. gadā. 1936. gadā āboliņa siena kopražas par 108,03% lielāka, nekā 1935. gadā un par 22,51% lielāka par vairākgadējo vidējo āboliņa siena kopražas. Kuldīgas aprīņķī 1936. gadā caurmērā no 1 ha ražoti 29,39 kv. un pavisam ievākti 828,8 tūkst. kv. āboliņa siena.

Ļavju siena caurmēra raža Kurzemē 1936. gadā par 14,40% lielāka, nekā 1935. gadā, un salīdzinot ar vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo ļavju siena caurmēra ražu, tā 1936. gadā palielinājusies par 3,02%. Caurmērā no 1 ha 1936. gadā ievākti 19,78 kv. ļavju siena, bet tai pašā laikā ļavju siena kopražas 3703,1 tūkst. kv. pret 3337,9 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad arī kopražas 1936. gadā par 10,94% lielāka, nekā 1935. gadā, un par 2,30% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā ļavju siena kopražas. Kuldīgas aprīņķī 1936. gadā ievākti pavisam 760,9 tūkst. kv. ļavju siena, vai caurmērā 20,40 kv. no 1 ha.

Jāatzīmē, ka no Kurzemes apgabala 12,41% (0,38% — 1935. g.) lauksaimniecības korespondenti savos ziņojumos ziemas rudzu lauku stāvokli 1936. gada novembrī atzīmējuši par teicamu, 53,55% (6,51% — 1935. g.) — par labu, 31,91% (38,32%) par vidēju, 2,13% (30,27%) — par zemāku par vidēju. Kuldīgas aprīņķa ziemas rudzu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī raksturojas ar skaitli — 3,85 („4“ labs, „3“ — vidējs). Ziemas kviešu lauku stāvokli Kurzemē 5,91% (—1935. g.) korespondenti apzīmē par teicamu, 53,54% (5,17%) — par labu, 37,40% (34,48%) — par vidēju, 3,15% (30,61%) — par zemāku par vidēju. Kuldīgas aprīņķa ziemas kviešu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī raksturojas ar skaitli — 3,67 (1935. gada novembrī — 2,15). Kā redzams, 1936. gada novembrī ziemāju labības lauku stāvoklis bijis ievērojami labāks, nekā iepriekšējā 1935. gada novembrī.

Mājlopi.

Mājlopu skaits Kuldīgas apriņķī atsevišķos gados bijis (tūkstošos):

	1935. g.	1929. g.
Zirgi	17,31	16,50
Govslopi	54,93	43,61
To starpā: slaucāmas govīs .	37,05	29,97
Cūkas	37,73	19,69
Aitas	69,37	53,67

Salīdzinot 1935. un 1929. gadu, redzams, ka visstraujāk Kuldīgas apriņķī pieaudzis (par 91,62%) cūku skaits un 1935. gadā apriņķī ir 4,70% no visa cūku kopskaita valstī. Govslopu skaits pieaudzis par 25,96% un 1935. g. ir 4,31% no visu govslomu skaita. Slaucamo govju skaits pieaudzis par 23,62% (4,23% no slaucamo govju kopskaita). Aitu 1935. gadā ir par 29,25% vairāk, nekā 1929. gadā un tās ir 5,15% no visu aitū kopskaita valstī. Vismazāk pieaudzis (4,91%) zirgu skaits, tomēr — no visa zirgu skaita valstī Kuldīgas apriņķī ir 4,50% zirgu. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantotas zemes 1935. g. Kuldīgas apriņķī bijuši 9,78 zirgi, 31,05 govslopi (20,94 slaucamas govīs), 21,33 cūkas un 39,21 aitas.

Zemāk minētā tabula rāda mājlopu skaitu 1935. gadā atsevišķās Kuldīgas apriņķa pašvaldībās uz 100 ha aŗamzemes un caurmērā uz 1 saimniecību:

Salīdzinot 1936. un 1935. gada atsevišķu mājlopu skaitu Kuldīgas apriņķī — zirgu kopskaits 1936. g. nedaudz (par 0,64%) samazinājies un pavisam to ir 17.196, pie kam pēc vecuma grupām tie sadalās: kumeļi līdz 1 g. v. — 706 (vai 4,11%), no 1—3 g. veci — 1255 (7,30%), ķēves, zirgi un ērzeļi vecumā no 3—15 g. — 12.521 (72,81%), 15 gadu veci un vecāki par 15 gadiem — 2714 (15,78%). Jāatzīmē, ka zirgu skaits pēdējos trijos gados pakāpeniski pieaudzis, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem, izņemot vienīgi Kurzemi, kur zirgu skaits 1936. g. nedaudz mazāks, kā 1935. g. un 1934. g. Govslopu skaits apriņķī pēdējā gadā samazinājies par 5,62% un tagad ir 51.847, no kuriem teļi līdz 1 g. veci — 6671 (vai 12,87%), teles 1 g. v. un vecākas — 7015 (13,53%), slaucamas govīs — 35.769 (68,99%), bulļi un vērsi no 1—2 g. v. — 1501 (2,89%), 2 g. v. un vecāki — 891 (1,72%). Līdzīgi govslomu kopskaitam apriņķī samazinājies arī slaucamo govju skaits. Govslopu skaits 1936. g. vienīgi Zemgalē ir nedaudz lielāks (par 0,78%), nekā iepriekšējā 1935. gadā, kurpretim visos pārējos apgabalos mazāks un sevišķi Kurzēmē — par 5,60%. Aitū kopskaits Kuldīgas apriņķī 1936. gadā ir par 4,72% mazāks un aitū apriņķī pavisam

	Zirgi		Govslopi		To starpā slauc. govīs		Aitas un jēri		Cūkas un sivēni	
	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu	uz 100 ha aŗamz.	uz 1 s-bu
Cieceres pag.	16,03	2,78	51,49	8,92	36,61	6,34	63,35	10,97	29,54	5,12
Gaiķu pag.	15,73	2,13	47,33	6,40	31,70	4,29	65,39	8,85	29,54	3,95
Īvandes pag.	20,14	2,20	56,70	6,18	38,69	4,22	94,20	10,27	5379	5,87
Kābiles pag.	33,19	2,37	108,77	7,77	74,43	5,31	133,64	9,54	77,89	5,56
Kuldīgas pag.	22,58	1,97	70,63	6,16	46,65	4,07	81,13	7,08	50,89	4,44
Kurniales pag.	19,10	1,75	59,70	5,46	38,24	3,50	72,37	6,62	40,80	3,73
Kursiŗu pag.	15,80	2,74	56,04	9,70	37,36	6,47	60,87	10,54	28,80	4,99
Lutriņu pag.	15,26	2,76	50,89	9,21	31,75	6,29	61,00	11,04	32,26	5,84
Padriņu pag.	20,97	1,91	58,91	5,38	38,79	3,54	86,91	7,93	48,32	4,41
Pampaļu pag.	17,63	2,06	50,80	5,94	34,48	4,03	61,81	7,22	30,36	3,55
Planicas pag.	20,12	1,99	62,89	6,20	40,50	4,00	85,44	8,43	55,97	5,52
Raņķu pag.	16,46	2,63	51,51	8,24	32,24	5,16	76,46	12,24	37,79	6,05
Rendas pag.	19,12	1,85	57,71	5,58	38,08	3,68	91,80	8,87	39,81	3,85
Saldus pag.	14,58	2,21	47,12	7,14	35,06	5,31	47,68	7,22	25,32	3,83
Sātiņu pag.	15,20	2,24	50,49	7,45	34,60	5,11	62,77	9,27	29,73	4,39
Skrundac pag.	16,81	2,10	52,03	6,50	34,17	4,27	77,59	9,69	40,40	5,04
Snēpeles pag.	19,25	2,12	62,18	6,86	38,64	4,26	81,89	9,04	48,56	5,36
Tŗilavas pag.	18,99	2,59	59,61	8,11	38,22	5,20	88,81	12,09	50,20	6,83
Vārmes pag.	17,03	2,43	54,49	7,77	36,36	5,19	69,45	9,91	39,20	5,59
Zvārdes pag.	15,04	2,45	53,24	8,68	37,41	6,10	53,05	8,65	28,13	4,58
Kuldīgas pils.	12,47	0,30	31,83	0,77	27,23	0,66	11,89	0,29	65,46	1,58
Saldus pils.	67,98	0,22	63,08	0,21	61,24	0,20	4,90	0,02	259,66	0,85
Kopā	17,57	2,03	56,09	6,44	37,83	4,35	70,84	8,14	38,53	4,13

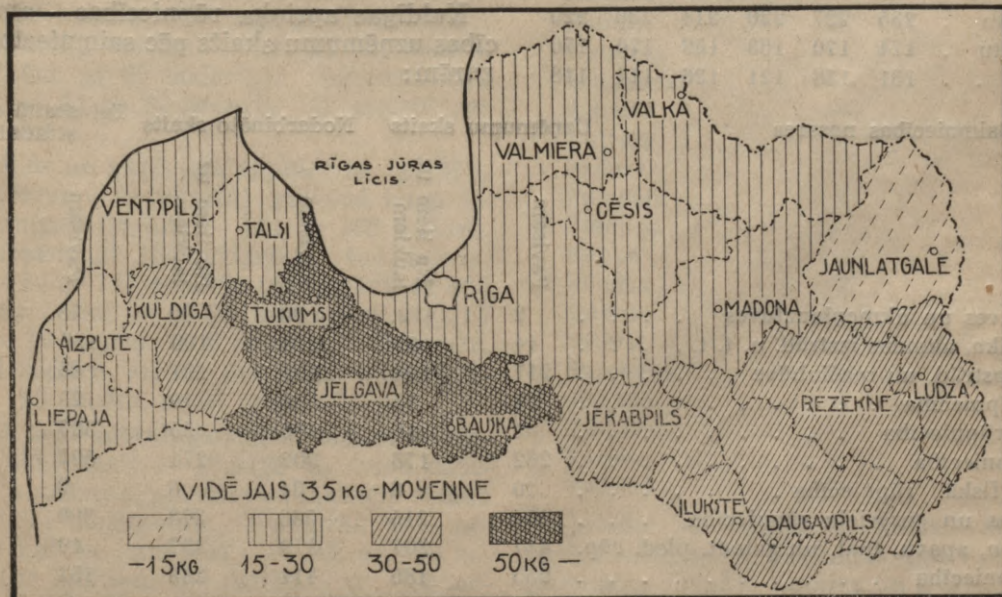
66.095, no tām jēri līdz 1 g. v. — 36.102 (54,62%), aitas, teļi un auni 1 g. v. un vecāki — 29.993 (45,38%). Cūku kopskaits 1936. gadā diezgan jūtami samazināies (par 22,64%) un aprīņķi bija — 29.190 cūkas, no tām sivēni līdz 2 mēn. veci — 8615 (vai 29,51%), no 2 līdz 6 mēn. veci — 12.559 (43,03%), vaislas cūkas un kuļi 6 mēn. veci un vecāki — 4045 (13,86%) un pārējās cūkas 6 mēn. vecas un vecākas —

3971 (13,60%). Cūku skaits 1936. gadā visos valsts apgabalos jūtami mazāks, nekā iepriekšējā 1935. gadā (Kurzemē par 16,72%).

Lauksaimniecības mašīnas un darba rīki.

Pēdējās ziņas par lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem ir no 1929. gada vispārīgās lauksaimniecības skaitīšanas, pie kam to bija:

	Kuldīga apr. Skaitis	Kurzeme		Latvija
		Uz 100 ha aŗamzemes	Uz 100 ha aŗamzemes	Uz 100 ha aŗamzemes
Tvaika mašīnas (lokomobiles)	149	0,17	0,16	0,12
Motori, (iekšdedzes un vēja)	37	0,04	0,06	0,07
Traktori	1	0,00	0,01	0,02
Darba rati: koka	6222	6,94	4,02	7,33
dzelzasu	7495	8,36	12,38	9,47
Ragavas un kamanas	17067	19,03	21,49	19,57
Arkli: spīļu	6615	7,38	9,58	9,26
vienlemešu	8554	9,54	11,15	13,14
2 un vairākiem, spec.	1064	1,19	1,20	1,05
Eceŗas un kultivātori				
koka ar dzelzs tapām	9913	11,06	13,27	15,37
atspeŗu eceŗas	6006	6,70	7,35	7,31
spec. dzelzs un kultiv.	1240	1,38	1,51	1,33
Sējmaŗinas	434	0,48	0,49	0,42
Labības plaujmaŗinas	703	0,78	0,71	1,04
Zāles plāvēji	1059	1,18	1,27	1,53
Zirģu grābekļi	1309	1,46	1,62	1,29
Kartupeļu racēji	105	0,12	0,18	0,20
Kuļmaŗinas ar tv. un mēch. dzinējspēku	162	0,18	0,20	0,18
Zirģu kūlēji (ģēpeli)	222	0,25	0,41	0,74
Vētijamāŗ maŗinas	771	0,86	0,99	2,06
Graudu ŗķiŗotāji	612	0,68	0,56	0,31

Zirģu kopraŗa 1935. g. caurmēŗa uz 1 lauku iedzīvotāģu (kg.)

Kā no šiem skaitļiem redzams, Kuldīgas apriņķa lauksaimnieki, salīdzinot ar citu apriņķu lauksaimniekiem, 1929. gadā bijuši samērā vāji apgādāti ar lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem. Neapšaubāmi, ka pēdējos gados arī Kuldīgas apriņķa lauksaimnieki iegādājušies modernās lauksaimniecības mašīnas un uzlabotus darba rīkus, tomēr noteiktu datu par to, diemžēl, trūkst.

Laukstrādnieku skaits.

Laukstrādnieku skaits Kuldīgas apriņķī (saimniecībās lielākās par 1 ha) 1935. gadā — 8290 (1929. gadā — 7345). No minētiem 8290 laukstrādniekiem 1500 (1929. g. — 1572) gada strādnieki (ieskaitīti arī tehniskais personāls un deputātņiki), 2055 (2074) gada strādnieces, 890 (489) vasaras puīši, 1340 (753) vasaras meitas, 2165 (2144) gani un 340 (313) mēneša strādnieki. Laikā no 1929. līdz 1935. gadam Kuldīgas apriņķī pieaudzis vasaras puīšu (par 82,00%), vasaras meitu (par 77,95%), ganu (par 0,98%) un mēneša strādnieku (par 8,63%) skaits. Turpretim, samazinājies gaķa strādnieku (par 4,58%) un gada strādnieču (par 0,92%) skaits. Starp minētiem Kuldīgas apriņķa laukstrādniekiem 1935. gada 26. jūnijā bija 1764 ārzemnieki.

Laukstrādniekiem maksātās algas raksturo šāds pārskats:

	Kuldīgas apr.		Kurzemē		Latvijā	
	1936.	1935.	1936.	1935.	1936.	1935.
Alga	Ls	Ls	Ls	Ls	Ls	Ls
Gada puīšu	363	362	345	342	340	330
Gada meitu	275	265	253	246	260	250
Vas. puīšu	235	227	220	214	230	220
Vas. meitu	174	170	163	159	176	170
Ganu	131	138	121	126	114	118

Kā redzams, gada puīšu algas norma 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gaķu, Kuldīgas apriņķī nedaudz (par 0,28%) lielāka. Kurzemes apgabalā tā palielinājusies par 0,88%. Jūtāmāk jau palielinājusies gada meitu algas norma — Kuldīgas apriņķī par 3,77% un Kurzemē par 2,85%. Vasaras puīšu alga 1936. gadā bijusi lielāka, nekā 1935. gadā Kuldīgas apriņķī par 3,52% un Kurzemē par 2,80%. Vasaras meitas 1936. g. saņēmušas vairāk algas, nekā 1935. gadā — Kuldīgas apriņķī par 2,35% un Kurzemē par 2,52%. Vienīgi ganu algas norma 1936. gadā samazinājusies — Kuldīgas apriņķī par 5,07% un Kurzemē par 3,97%.

Rūpniecības - amatniecības uzņēmumi.

1935. gadā (pēc skaitīšanas datiem) Kuldīgas apriņķī darbojušies pavisam 1663 rūpniecības-amatniecības uzņēmumi ar 3562 nodarbinātiem, no tiem 1734 algoti strādnieki. No minētā uzņēmumu skaita 63,37% (vai 1057 uzņēmumi ar 1711 nodarbinātiem) atrodas uz laukiem un 36,63% (611 uzņēm. ar 1851 nodarb.) pilsētās. Salīdzinot Kuldīgas apriņķī darbojošos uzņēmumu skaitu ar Kurzemē un visā valstī strādājošo uzņēmumu skaitu, izrādās, ka Kuldīgas apriņķa uzņēmumu skaits ir 19,39% no Kurzemes un 3,35% no visas valsts uzņēmumu kopskaita (uz laukiem šie procenti attiecīgi ir 23,33 un 4,56).

Kuldīgas apriņķa rūpniecības - amatniecības uzņēmumu skaits pēc saimniecības nozarēm:

Saimniecības nozares	Uzņēmumu skaits		Nodarbināto skaits		Tai skaitā algoti strādnieki	
	Pavisam	uz No tiem laukiem	Pavisam	uz No tiem laukiem	Pavisam	uz No tiem laukiem
Rauktuves un akmeņlauztuves	2	2	80	80	78	78
Keramika, akmens izstrād. u. t. t.	44	39	213	196	136	127
Metālapstrād. un mašīnbūve	217	164	291	201	45	16
Ādu rūpniecība	34	15	64	19	25	3
Tekstilrūpniecība	91	46	445	55	327	10
Kokrūpniecība	262	178	902	274	597	109
Poligārfiskā rūpniecība	20	6	34	8	9	—
Pārtikas un garšvielu rūpniecība	254	215	533	378	306	203
Apģērbu, apavu, tual. un galant. pied. rūp.	487	207	579	237	49	10
Būvrūpniecība	255	185	411	263	154	76
Gāzes, elektr. un ūdensv. iest.	2	—	10	—	8	—
Kopā	1.663	1.057	3.562	1.711	1.734	632

Kā redzams, visvairāk uzņēmumu (29,19%) ir apģērbu, apavu, tualetes un galanterijas piederumu rūpniecībā, no kuriem 42,51% darbojušies uz laukiem. Šajā saimniecības nozarē pirmo vietu ieņem drēbnieku darbnīcas — 313 ar 371 nodarbināto (uz laukiem — 159 darbnīcas ar 185 nodarbinātiem). Tad seko kurpnieku darbnīcas, — 119 ar 148 nodarb. (36 uzņēm. ar 39 nodarb.) Samērā daudz ir vēl adītavas un trikotāžas audumu darbnīcu — 30 ar 33 nodarb. (10 uzņēm. ar 11 nodarb.). Pārējās šīs saimniecības nozares nodarbēs uzņēmumu samērā maz.

Otrā lielākā saimniecības nozare ir **kokrūpniecība**. Šīs saimniecības nozares uzņēmumu ir 15,71% no visu uzņēmumu kopskaita, pie kam gandrīz septiņas desmitdaļas (67,94%) šo uzņēmumu strādā uz laukiem. Galvenā loma kokrūpniecībā mēbeļu galdniecības uzņēmumiem — 107 ar 152 nodarb. (65 uzņ. ar 75 nodarb.), planku un dēļu zāgētavas — 42 ar 145 nodarb. (38 uzņ. ar 124 nodarb.), ar ratu, kamanu, ragavu un riteņu izgatavošanu nodarbināti 56 uzņēm. ar 67 nodarb. (43 uzņ. ar 45 nodarb.), koka traukus izgatavo 6 uzņ. ar 6 nodarb. (4 uzņēm. ar 4 nodarb.), jūmtu skaidu un šindeļu griešanā — 13 uzņ. ar 10 nodarb. (visi tie strādā laukos).

Trešā lielākā saimniecības nozare — **būvrūpniecība** (15,29% no visu uzņēmumu kopskaita), pie kam gandrīz trīs ceturtdaļas (72,55%) šo uzņēmumu ir uz laukiem. Visvairāk būvrūpniecībā ir namdaļu uzņēmumu — 88 ar 131 nodarb. (70 uzņ. ar 106 nodarb.), mūrnieku un podnieku uzņēmumu — 82 ar 103 nodarb. (63 uzņ. ar 79 nodarb.), būvgaldnieku uzņēm. — 54 ar 74 nodarb. (44 uzņēm. ar 60 nodarb.), būvkrāsotāju uzņēm. — 14 ar 21 nodarb. (1 uzņēm. ar 2 nodarb.).

Pārtikas un gāršvielu rūpniecībā (15,23% no uzņēmumu kopskaita) galvenā loma labības guļgarnitūrām — 144 ar 162 nodarb. (141 uzņēm. ar 160 nodarb.), tad dzirnavām — 54 ar 115 nodarb. (52 uzņēm. ar 103 nodarb.). Tad vēl ir 20 maiznīcas ar 57 nodarb. (4 uzņēm. ar 6 nodarb.), 16 uzņēm. ar 104 nodarb. strādā pie piena pārstrādāšanas (15 uzņēm. ar 93 nodarb.).

Tālāk seko **metalapstrādāšanas un mašīnbūvju** uzņēmumi — 13,01% no visu uzņēmumu kopskaita, pie kam uz laukiem strādā 75,58% šo uzņēmumu. Visvairāk šajā nozarē ir kalves (smēdes) — 168 ar 209 nodarb. (uz laukiem 155 uzņēm. ar 189 nodarb.), daudz mazāk jau ir atslēdznieku un mehānisku darbnīcu — 24 ar 37 nodarb.

(7 uzņēm. ar 10 nodarb.), tad seko dzelzskārda izstrādājumu darbnīcas — 12 ar 15 nodarb. (1 uzņēm. ar 1 nodarb.).

Keramikas un akmens izstrādājumu rūpniecībā strādā 2,64% uzņēmumu, pie kam 88,64% no tiem atrodas uz laukiem. Visvairāk šai nozarē ir ķieģeļceplu — 20 ar 136 nodarb. (visi laukos), krīta un kaļķu izgatavošanas uzņēmumu — 10 ar 48 nodarb. (visi tie strādā uz laukiem).

Tekstilrūpniecībā (5,95%) galvenā loma vilnas rūpniecības uzņēmumiem — 52 ar 393 nodarb. (24 uzņēm. ar 36 nodarb.), lina vērptuves un austuves — 16 ar 20 nodarb. (6 uzņ. ar 6 nodarb.), lina stiebrīņu un pakulu apstrādāšanas uzņēm. — 15 ar 11 nodarb. (visi laukos).

Ādu rūpniecībā (2,04%) pirmā vietā seglīnieku darbnīcas — 25 ar 29 nodarb. (11 uzņēm. ar 12 nodarb.), tad ādu micētavas — 9 uzņēm. ar 35 nodarb. (4 uzņ. ar 7 nodarb.). Pārējās saimniecību nozarēs uzņēmumu skaits ir mazs — tā raktuvju un akmens lauztuvju uzņēm. ir tikai 0,12% no visu uzņēmumu kopskaita, poligrafiskās rūpniecības uzņēm. 1,20% (fotografu darbnīcas), gāzes, elektrības un ūdensvadu iest. — 0,12%. Kuldīgas apriņķī nav neviena ķīmiskās un papīru rūpniecības uzņēmuma.

Tirdzniecības uzņēmumu skaits, kā to rāda zemāk minētie skaitļi, Kuldīgas apriņķa atsevišķos pagastos ir ļoti nevienāds:

Pagasti	Pārtikas un sīku pr. tirg.	Dažādu pārējo tirg. skaits
Cieceres	—	5
Gaiķu	—	4
Īvandes	—	1
Kabiles	—	13
Kuldīgas	—	2
Kūrmales	—	—
Kursišu	—	3
Lutriņu	—	7
Padures	—	3
Pampaļu	1	5
Planicas	—	2
Raņķu	—	2
Rendas	2	8
Saldus	—	5
Sātiņu	—	5
Skrundas	11	42
Snēpeles	3	1
Turlavas	—	6
Vārmes	—	9
Zvārdes	11	2

Spriežot pēc tirgotavu skaita, visdzīvākā tirdzniecība norit Skrundas (galvenā kārtā Skrundas ciemā), Kabiles un Zvārdes pagastā, turpretim, Kūrmales pagastā nav nevienas tirgotavas.

Kuldīgas apriņķa atsevišķos pagastu sabiedrisko dzīvi raksturo šāda tabula:

Pagasti	Jaunatnes b-bas	Izglīt. un kult. vuc. b-bas	Ugunsapdroš. b-bas	Krājaizdevu s-bas	Lauksaimn. b-bas	Piensaimn. s-bas	Lopk. pārr. b-bas	Mājtur. b-bas	Meliorāc. s-bas	Masīnu kopl. b-bas	Dažādas cita rakstura b-bas
Cieceres	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	3
Gaiķu	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1
Īvandes	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Kabiles	—	1	1	1	1	2	2	1	—	—	—
Kuldīgas	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kūrmales	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kursišu	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—
Lutriņu	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—
Padures	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Pampaļu	—	1	1	1	1	1	2	—	—	1	4
Planicas	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Raņķu	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—
Rendas	1	1	1	1	1	2	—	1	—	1	—
Saldus	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—
Sātiņu	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Skrundas	—	—	2	2	—	1	—	—	—	—	1
Snēpeles	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—
Turlavas	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Vārmes	1	—	1	1	1	1	3	—	2	—	4
Zvārdes	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—

Pagastu pašvaldību budžeti.

Kuldīgas apriņķa 20 pagastu pašvaldību budžetu kopsuma, salīdzinot pa gadiem, sevišķas svārstības neuzrāda. 1923.-24. saimniecības gadā Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma bija 0,348 milj. ls, nākošos gados tā pakāpeniski pieaug un 1930.-31. s. g. uzrāda visaugstāko tā laika budžeta kopsumu — 0,577 milj. ls. Nākošā 1931.-32. s. g. tā jau samazinās un saimnieciskās krīzes iespaidā 1932.-33. s. g. noslīd līdz 0,469 milj. ls. Sākot ar 1933.-34. s. g. budžeta suma atkal pieaug un šī palielināšanās turpinās visus turpmākos gadus. 1936.-37. s. g. Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 0,663 milj. ls, tā sasniedzot visaugstāko budžeta sumu līmeni. Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 4,29% no visu mūsu pagastu pašvaldību budžetu kopsumas un caurmērā uz 1 iedzīvotāju ir 14,99 ls. Ar lielo budžeta sumu uz 1 iedzīvotāju Kuldīgas apriņķis stāv pirmā vietā

Kurzemes apriņķu starpā. Ar samērā lielu budžeta sumu uz 1 iedzīvotāju Kuldīgas apriņķis pārsniedz Kurzemes apgabala (13,11 ls uz 1 iedzīv.), kā arī visas valsts (12,45 ls) caurmēru. Apskatot 1936.-37. saimn. gada Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu sumu sadalījumu, redzams, ka 11,89% no budžeta kopsumas (78.954 ls) paredzēti izglītībai, 12,79% (84.918 ls) — veselības aizsardzībai, 17,98% (119.373 ls) — sociālai apgādei un 57,34% (380.638 ls) ir pārējie izdevumi.

Kā redzams no tabulas, Kuldīgas apriņķa atsevišķos pagastos 1936.-37. saimn. gada budžetu sumas uzrāda diezgan lielu nevienādību.

Pagasti	Budžeta suma Ls	Budžeta suma uz 1 iedzīvot. Ls
Cieceres	36.900,—	18,20
Gaiķu	25.500,—	13,02
Īvandes	25.916,—	21,58
Kabiles	40.900,—	13,01
Kuldīgas	34.500,—	12,63
Kūrmales	14.000,—	10,72
Kursišu	36.765	13,04
Lutriņu	45.500,—	15,40
Padures	14.461,—	10,31
Pampaļu	55.000,—	22,34
Planicas	12.710,—	11,81
Raņķu	23.610,—	14,48
Rendas	29.000,—	11,90
Saldus	59.000,—	38,21
Sātiņu	32.337,—	14,01
Skrundas	65.000,—	13,27
Snēpeles	17.700,—	13,22
Turlavas	23.799,—	15,34
Vārmes	31.000,—	13,54
Zvārdes	40.285,—	12,92
Kopā:	663.883,—	15,01

Kā redzams, Saldus pagastā ir lielākās, bet Padures mazākās budžeta sumas uz vienu iedzīvotāju.

Nodokļi.

Kuldīgas apriņķī uz 1 iedzīvotāju ir caurmērā 12,53 ls nodokļu. Atsevišķos pagastos 1936.-37. s. g. uzlikti nodokļi:

Pagasti	Nodokļu sumas Ls	Nodokļu sumas uz 1 iedzīvot. Ls
Cieceres	31.373,—	15,47
Gaiķu	24.520,—	12,52
Īvandes	16.714,—	13,92
Kabiles	38.265,—	12,17
Kuldīgas	23.697,—	11,97
Kūrmales	12.900,—	9,88
Kursišu	35.094,—	12,45
Lutriņu	45.200,—	15,30
Padures	12.076,—	8,61
Pampaļu	28.926,—	11,64
Planicas	11.973,—	11,13
Raņķu	23.184,—	14,21
Rendas	21.966,—	9,01
Saldus	24.630,—	15,95
Sātiņu	30.930,—	13,40
Skrundas	57.820,—	11,80
Snēpeles	16.643,—	12,43
Turlavas	23.375,—	15,07
Vārmes	26.704,—	11,67
Zvārdes	38.885,—	12,48
Kopā: 553.880,—		12,53

Pagasti	Parādu sumas Ls	Parādu sumas uz 1 iedzīvot. Ls
Cieceres	—	—
Gaiķu	14.187,—	7,25
Īvandes	22.221,—	18,50
Kabiles	9.084,—	2,89
Kuldīgas	1.390,—	0,51
Kūrmales	—	—
Kursišu	18.427,—	6,54
Lutriņu	1.389,—	0,47
Padures	590,—	0,42
Pampaļu	—	—
Planicas	1.087,—	1,01
Raņķu	410,—	0,25
Rendas	1.369,—	0,56
Saldus	31.900,—	20,66
Sātiņu	1.850,—	0,80
Skrundas	10.990,—	2,24
Snēpeles	869,—	0,65
Turlavas	14.606,—	9,42
Vārmes	1.978,—	0,86
Zvārdes	—	—
Kopā: 132.347,—		2,99

Pavisam Kuldīgas apriņķa pagastos 1936.-37. s. g. uzlikti nodokļi par 663.883 ls. Uz 1936. gada 1. aprīli no iepriekšējā 1935.-36. saimniecības gadā uzliktās nodokļu sumas palikuši nenomaksāti 155.279 ls vai 3,51 ls uz 1 iedzīvotāju.

Parādi.

Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsumma uz 1936. gada 1. aprīli bija 132.347 ls, kas uz 1 iedzīvotāju ir 2,99 ls parāda. Salīdzinot ar citiem apriņķiem, tā saņērā maza summa. Kā no tabuļas redzams, atsevišķo pagastu pašvaldību parādu sumas ļoti dažādas:

Uz 1 iedzīvotāju vislielākās parādu sumas ir Saldus (20,66 ls) un Īvandes (18,50 ls), kurpretim cieceres, Kūrmales, Pampaļu un Zvārdes pagasta pašvaldībai parādu nemaz nav. No Kuldīgas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsummas 61,49% (81,384 ls) ir Zemnieku kredīta bankai, 24,88% (32.920 ls) Zemes bankai, 0,99% (1315 ls) Hipotēku bankai, 7,90% (10.450 ls) dažādi īstermiņa aizņēmumi un 4,74% (6278 ls) dažādi citi maksājumi.

Kuldīgas apriņķa dzīve un darbs skaitļos

(Pēc Latvijas Lauksaimniecības kameras sakopotiem datiem)

Kuldīgas apriņķa augsnas pieder pie auglīgām. Tikai viena ceturtda daļa jeb 27 proc. no apriņķa platības sedz vieglas smilts zemes, kas sastāda 747 kv. km. Pārējā zeme ir auglis māls. Smilts augsnas atrodas: Kuldīgas, Padures, Raņķu, Rendas, Skrundas un Vārmes pagastā. Smilts zemes rajonā pļavas un ganības aizņem 28 proc.,

meži — 39 proc. un purvi 5,5 proc. Augsnas sadalījums pēc tiptiem redzams ievietotā kartogramā (pēc zemes pētnieka J. Vītiņa datiem. (Sk. 23. lpp.).

Zemes bagātības.

Kuldīgas apriņķis bagāts ar cechšteinu. Lieli cechsteina slāņi sākas pie Lukām un

beidzas pie Jēkapiņiem. Cechšteins atrodams arī Pampaļu pagastā, Sātiņu pagastā, Cieceres krastos, pie Saldus pilsētas un pie Cieceres ezera. Cieceres cechšteinu intensīvi izmanto cementa ražošanai. Dolomīts atrodas Ventas un tās pietekas krastos pie Šķerveļiem un Muižarājiem. Kuldīgas dolomīta slāņi veido skaisto ūdens kritumu «Rumba». Arī Abavas krastos Rendas tuvumā sastopams dolomīts. Dolomītu izmanto kā būvmateriālu un dedzina arī kaļķus. Pie Saldus pagasta Būriņām atrasts Cieceres upes tuvumā dolomīts ar sīkiem svina rūdas ieslēgumiem. Baltās smiltis lielākos daudzumos atrodamas Ventas krastos pie Režupes ietekas un arī Režupes krastos, sākot no ietekas Ventā līdz Zveju mājām. Šīs smiltis stikla ražošanai jau izmantojis hercogs Jēkabs. Arī tagad šīs smiltis izmanto stikla ražošanai. Baltās smiltis uzietas vēl Padures pagastā — Valku un Krācnieku māju robežās, kā arī dažās vietās pie Abavas upes. Ģipsis atrodams Ventas krastos ap Ēķupes ieteku. Tomēr šis ģipsis grūti izmantojams, jo slāņa biezums tikai 20—30 cm un atrodas dziļi zemē. Saldūdens kaļķis atrodams Cieceres ezera abos krastos un pie Ķīšu mājām. Bez tam saldūdens kaļķis atrodams Īvandes pagastā pie Vecmuižas, Kuldīgas pagastā — Sūru pļavā, Purmales pagastā, Padures pagastā, Lielā un Mazā Nabes ezera krastā, Rendas pag. Pērkoņos, Saldus pag. Cūkaiņos, Siļos un Cieceres krastos pie Sūtiņiem, Skrundas pag. Mazkripos, Snēpeles pag. Ķikuros un Turlavas pagastā ap Turlavas muižu, pie Vilgales ezera un vēl citās vietās. Saldūdens kaļķi izmanto zemju kaļķošanai. Pie Nabes ezera lielākos daudzumos atrasts okers. Devona formācijas glūda, ļoti nodrīga podniecībā, atrasta pie Ketlera mājām un Režupes krastos. Dzelzs purva rūda atrasta vairākās vietās, tomēr nelielos daudzumos. Tās kvalitāte zema un izmantošana pagaidām neatmaksājas. Māls ķieģeļu un drenu cauruļu gatavošanai sastopams plašos apmēros. Kūdras purvi pietiekoši bagāti ar pakaīšu un dedzināmo kūdru.

Zemes kulturu

stādījums tuvāk apskatīts Valsts statistiskās pārvaldes sakopotās ziņās par Kuldīgas apriņķi. Atsevišķu pagastu zemes kulturu sadalījums redzams diagramā. (Sk. 21. lpp.).

Kuldīgas apriņķa meži.

Kuldīgas apriņķī 91.000 ha mežu jeb 30,9 proc. no apriņķa kopplatības. Visvairāk mežu apriņķa ziemeļu daļā — ap Aba-

vu, Rendas un Kuldīgas pagastā, vismazāk — Saldus, Lutriņu un Planīcas pagastā. Viss lielais mežu vairums priežu eglāji un eglāji. Ziemeļu daļā un apriņķa vidus daļā arī prāvas priedulāju platības. Valstij pieder 86.000 ha mežu, bet lauksaimniekiem — 5.000 ha, t. i. 5,50 proc. no kopējās mežu platības jeb 2,7 proc. no lauksaimnieku zemes platības. Vienā saimniecībā 0,8 ha mežu. Valsts mežu pieaugums gadā 280.000 kub. m, bet 1934./35. gadā izcirsti 450.000 kub. m. 1934./35. gadā valsts apmežojusi 760 ha un izrakusi 12 km grāvjus. Valsts mežos ganās 140 zirgu, 3500 govju un 2500 aitū. Lauksaimnieki nomā valsts mežos 1300 ha pļavu. Mežu likumu pārkāpumu 1934./35. gadā 230. Lauksaimnieku mežu pieaugums 10—12 tūkst. kub. m. gadā un pēc šī gada cenām — 80 līdz 100 ls vērtībā. Kuldīgas apriņķa meži bagāti meža zvēriem, sevišķi briežiem un meža cūkām.

Agronomiskā palīdzība.

Kuldīgas apr. apkalpo 5 rajona agronomi — Skrundas, Kuldīgas, Saldus, Kursišu un Kabiles.

1936. g. minētie rajonu agronomi, ieskaitot dārzkopības, lopkopības un mājturības instruktorus, veikuši jau plašu darbu. Apmeklētas 782 saimniecības, sniegtas konsultācijas dažādos agronomiskos jautājumos 4541 gadījumā, ierīkoti 12 izmēģinājumi, izvestas 327 sējumu apskates, 65 dažādas analīzes, sarīkotas 11 ekskursijas ar 374 dalībniekiem un 2 apskates, dotas stundas pamatskolā — 45, — papildskolā — 62, apmeklētas 109 mazpulku dalībnieku saimniecības, ņemta daudza 2 mazpulku sanāksmēs, mazpulkos sarīkoti 50 priekšlasījumi, bet pieauguši 28 priekšlasījumi un 13 kursi.

Laukstrādnieku jautājums.

Pēc 1935. gada lauksaimniecības skaitīšanas ziņām, Kuldīgas apriņķī nodarbināto iedzīvotāju skaits lauku saimniecībās, lielākās par 1 ha, ir šāds:

	1935. g.	1929. g.
Saimnieks un tā ģim. loc.	22.879	22.849
	73,40%	75,67%
Algotu strādnieku skaits (bez dienas strādniekiem).	8.290	7.345
	26,60%	24,33%
Kopā . . .	31.169	30.194

No šiem skaitļiem redzams, ka Kuldīgas apriņķī strādājošo saimnieka ģimenes lo-

cekļu skaits piecu gadu laikā pieaudzis par 30 personām un algoto strādnieku skaits par 945. Lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits 5 gadu laikā kopsumā pieaudzis par 975 personām.

Nodarbināto algoto strādnieku skaits sadalās:

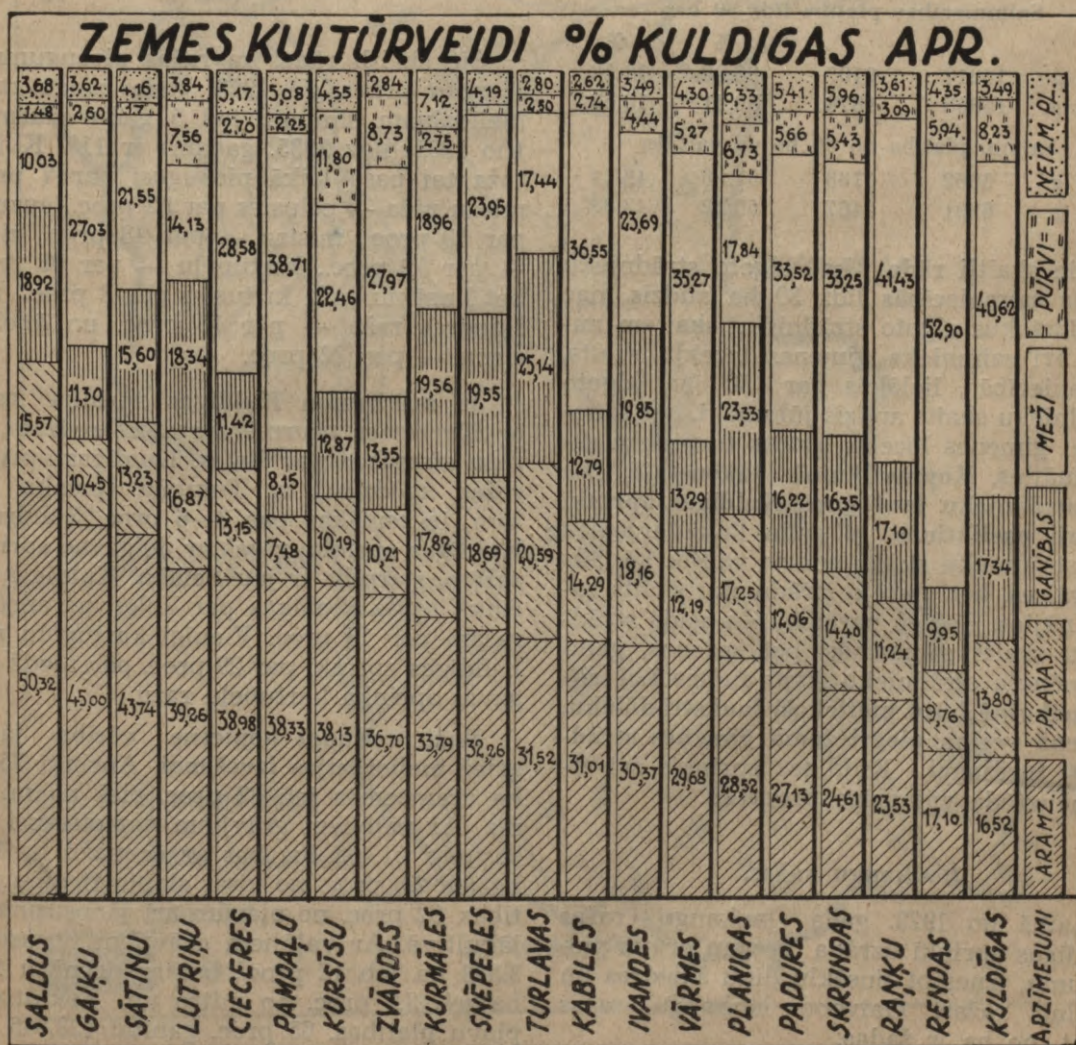
	1935. g.	%	1929. g.	%
Gada strādnieki	3555	12,88	3646	19,64
Sezonas	2230	26,90	1242	16,91
Gani	2165	26,12	2144	29,19
Mēneša strādņ.	340	4,10	313	4,26
Kopā	8290		7345	

No 1929. gada līdz 1935. gadam gada strādnieku skaits samazinājies par 91 personu jeb 2,5 proc. no gada strādnieku kopskaita. Sezonas strādnieku skaits audzis par 988 personām jeb 79,6 proc., ganu skaits — par 21 personu jeb 1 proc. un mēneša

strādnieku skaits audzis par 27 personām jeb 8,63 proc. no sezonas, ganu un mēneša strādnieku kopskaita. No algotiem strādniekiem ārzemju laukstrādnieku skaits ar katru gadu aug, kas redzams no skaitļiem:

1933. gada 1. oktobrī	530	ārz. laukstrādņ.
1934. " " "	1227	" "
1935. " " "	1840	" "
1936. " " "	2130	" "

1936. gada 1. oktobrī nodarbināto ārzemju laukstrādnieku 25,69 proc. no algoto strādnieku kopskaita. 1936. gada 1. oktobrī no ārzemju strādniekiem 878 vīrieši un 1272 sievietes. Pēc pavalstniecībām tie sadalās: Lietuvas — 753, Polijas — 1252, Igaunijas — 1 un bezpavalstnieku — 124. No 1933. gada ārzemju laukstrādnieku skaits Kuldīgas apriņķī pieaudzis par 1600 personām.

Algoto strādnieku skaits, kā jau minēts, 5 gadu laikā audzis. Nav pamata domāt, ka 1936. gadā vispār algoto strādnieku skaits atkarībā no darba pavairošanās būtu pieaudzis, un tāpēc pieņemams, ka ļoti daudzi vietējie strādnieki aizgājuši no lauku darbiem un strādā citus darbus. 1935. g. Kuldīgas apriņķī nodarbināti pavisam 860 deputāta strādnieki jeb 10,37 proc. no algoto strādnieku kopskaita (visā valstī 6,31 proc.). No pilsētu darba meklētājiem beidzamos gados izgājuši uz laukiem par strādniekiem-deputātniekiem 19 jeb 4,20 proc. no izgājušo kopskaita. Dažāda lieluma saimniecībās nodarbināts šāds laukstrādnieku skaits:

Saimnieka ģim. locekļi		Saimnieka ģim. loc. skaits	
Algotsais personāls		Algotsais personāls	
Saimniecības platība līdz 30 ha:			
		%	%
1935. g.	16217	2107	88,50
1929. g.	15858	1878	89,41
Saimn. platība no 30 ha un vairāk:			
1935. g.	6662	6183	51,86
1929. g.	6991	5467	56,12

Šie skaitļi rāda, ka algoto strādnieku skaits saimniecībās līdz 30 ha audzis maz un līdztekus algoto strādnieku skaitam audzis arī saimnieka ģimenes locekļu skaits. Saimniecībās, lielākās par 30 ha, algoto strādnieku skaits audzis jūtāmāki, bet saimnieku ģimenes locekļu skaits turpretim samazinājies. **Kopsavilkumā jākonstatē, ka laukstrādnieku jautājums Kuldīgas apriņķī strauji pasliktinās.** 4 gadu laikā ārzemju laukstrādnieku skaits audzis vairāk kā četras reizes, bet vietējo strādnieku skaits samazinājies. Bēdīga parādība, ka gada strādnieku skaits samazinās, bet sezonas, gan un mēneša strādnieku skaits audzis. **Lai laukos nākotnē būtu pietiekoši laukstrādnieku, galvenā vērība piegriežama ģimenes strādnieku turēšanai.** Kuldīgas apriņķis šai ziņā neuzrāda vajadzīgo progresu.

Laukaugu ražas.

Laikā no 1923. gada laukaugu ražas Kuldīgas apriņķī uzrāda diezgan prāvu pieaugumu, izņemot linsēklu, linu šķiedras un āboliņa ražas. Galveno laukaugu ražas kvint. no ha ir šādas:

	1923. g.	Piecu gadu crm. (1931.—35. g.)
Kultūras		
Rudzi	11,63	13,84
	100	119
Kvieši, ziemas	13,50	14,39
	100	107
Kvieši, vasaras	—	13,13
Mieži	7,90	12,01
	100	152
Auzas	8,40	11,72
	100	139
Mistrs	9,20	13,57
	100	148
Zirņi	6,60	11,37
	100	172
Kartupeļi	70,50	139,41
	100	198
Cukurbietes	—	189,05
Lini: sēkla	3,90	3,78
	100	97
šķiedra	3,70	3,13
	100	85
Āboliņa siens	33,09	25,65
	100	78

Šie skaitļi rāda, ka ražas pieaugums ir diezgan prāvs. Ja 1923. gada rudzu ražas pielīdzinām simtam, tad 5 gadu caurmērs (no 1931. līdz 1935. gadam) ir 119. Kviešu raža tai pašā laikā pieaugusi par 7 proc., miežu raža — cēlusies par 52 proc., auzu — par 39 proc., mistra — par 48 proc., zirņu — par 72 proc., kartupeļu — par 98 proc., bet linsēklu raža kritusies par 3 proc., linu šķiedras raža — par 15 proc. un āboliņa siena — par 22 proc.

Ja salīdzinām Kuldīgas apriņķa ražas ar Kurzemes caurmēra ražām, redzam, ka ražu starpības nav lielas. Kuldīgas apriņķa ražas, salīdzinot ar Tukuma apriņķa ražām, ir zemākas par 3—6 proc. Salīdzinot Kuldīgas apriņķa ražas ar Jelgavas apriņķa ražām, starpība ir jau lielāka. Kuldīgas apriņķa ražas zemākas par Jelgavas apriņķa ražām par 18 proc. Vienīgi kartupeļu raža Kuldīgas apriņķī par 29 proc. pārsniedz Jelgavas apriņķa kartupeļu ražu.

Ražu celšanai nopietna vērība jāpiegriež meliorācijas izvešanai. Apriņķī 75.400 ha aņamzemes jeb 82 proc. ciēs no mitruma. Ar vaļējiem grāvjiem nepietiekoši nosusināti 51.462 ha, bet ar drenāžu — 1708 ha jeb 2,5 proc. no visas slapjo tīrumu platības. 92 proc. no pļavām arī jānosusina un jākultivē. Ar vaļējiem grāvjiem nosusināti 3.503 ha jeb 12 proc., bet ar drenāžu 1998 ha jeb 3,5 proc. no mitro un nekultivēto pļavu platības. 65 proc. ganību (28.845 ha)

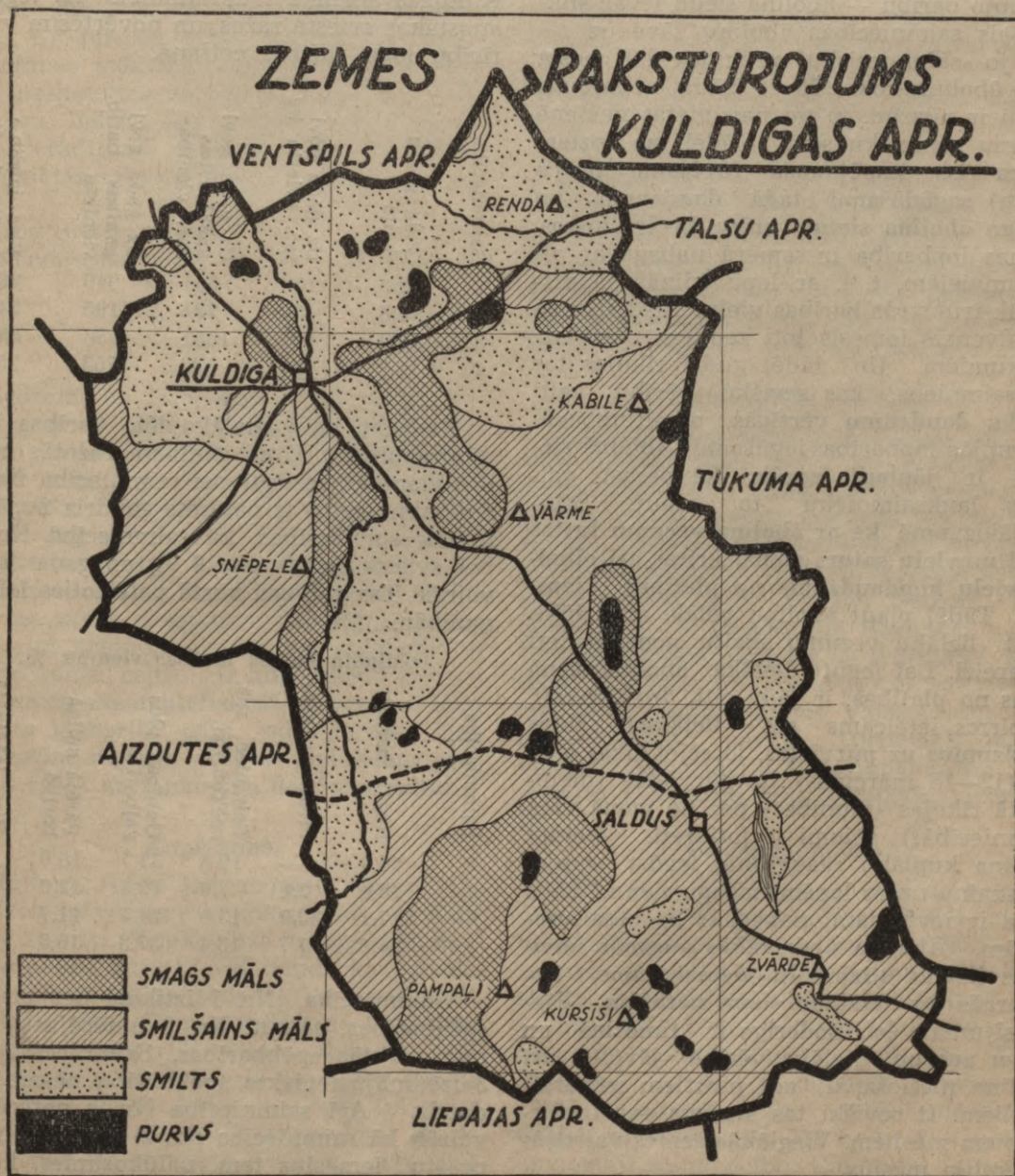
cieš no mitruma. Nosusinātu ganību 3238 ha jeb 7 proc. Pēdējos gados meliorācijas darbi rit straujā gaitā.

Otrs svarīgs faktors ražu pacelšanai ir zemes mēslošana. Pēc grāmatvedības datiem 1935. g. kūtmēsļu vērtība ir 2.881.584 ls. Pie kūtmēsļu sliktas uzglabāšanas un iestrādāšanas zudumā iet ap 60 proc. no kūtmēsļu vērtības, tā kā faktisko kūtmēsļu vērtību var rēķināt 1.152.633 ls. Pārskatāmu ainu par lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem dod Valsts statistiskās pārvaldes sakopotie dati par Kuldīgas apriņķi.

Ražu celšanai sevišķa vērība jāpiegriež uzlabotu zemes apstrādāšanas paņēmieni ieviešanai. Tāpat jā rūpējas par uzlabotu labības šķirņu iegādāšanu saimniecībās. Lopkopības ienesības celšanai uzmanība jāvelti kultivētu ganību ierīkošanai un plašakai pļavu kultivēšanai.

Lopbarības ražošana.

Lopu ražība Kuldīgas apriņķī ir zema. Lokopības pārraudzībā esošās caurmēra saimniecībās lopu ražība ir 75—85 kg sviesta no govju gadā. Lopkopības pārraudzībā nesastāvošās saimniecībās lopu raži-

ba, caurmērā ņemot, vēl zemāka. Galvenais iemesls lopu zemaī ražībai — slihta un trūcīga lopu ēdināšana. Kuldīgas aprīnķa saimniecībās, atskaitot sevišķi vieglas smilts zemes rajonus (skat. zemes raksturojuma skici Kuldīgas aprīnķi), var it labi iekārtot vērtīgas lopbarības ražošanu pietiekošā daudzumā bez kādām sevišķām grūtībām.

Labas ganības vasarā un laba rupjā barība ziemā ir ienesīgas un tagadējiem saimniekošanas apstākļiem piemērotas lopu ēdināšanas pamats. Diemžēl, Kuldīgas aprīnķi pārsvarā tās saimniecības, kam ļoti sliktas ganības un arī rupjā lopbarība slihta. Ir vēl daudzas saimniecības, kur pat vērtīgāko rupjo barību — āboliņa sienu ievāc sliktu. Šais saimniecībās āboliņu žāvē uz zemes, jo «saimniecisku aprēķinu» dēļ neesot vērts āboliņu kokos žāvēt! Šādai nepareizai domai ir jāizzūd, jo tai nav vietas nevienā latviešu zemnieku sētā. Tādēļ jau šoziem jādara viss iespējamais žāvējamo ierīču (koku) sagādāšanai tādā daudzumā, lai vērtīgo āboliņa sienu varētu žāvēt kokos. Ziemas lopbarība ir samērā nabaga ar olbaltumvielām, t. i. ar lopu ēdināšanā visvairāk trūkstošo barības vielu. Tās trūkums ir galvenais iemesls ļoti zemām piena izslaukumiem. Un tādēļ gudri rīkojas tas lauksaimnieks, kas sevišķu vērību veltī lielāku daudzumu vērtīgās, olbaltumbagātās rupjās lopbarības iegūšanai. **Āboliņš sienam ir jāpļauj agrāk**, kā parasti vairums lauksaimnieku to pļauj. Stingri jāiegaumē, ka ar āboliņa vecumu kritas olbaltumvielu saturs sienā; kritas arī olbaltumvielu kopdaudzums no platības vienības. Tādēļ pļaut āboliņu vēlāk, ar nolūku iegūt lielāku vezumu skaitu siena, ir ļoti nepareizi. Lai iegūtu lielākas āboliņa siena ražas no platības, ir jāiet citi, drošāki ceļi. Vispirms ieteicams sēt lielākus sēklas daudzumus uz pūrvietas, jo sējot tikai 5—6 kg (12—15 mārciņas) uz pūrvietas (diemžēl tā rīkojas «taupības» pēc ne vienā vien saimniecībā!), sējumi ir ļoti reti. Gaidot āboliņa kuplāku saaugšanu, iegūst rupju, koksainu un ar lapām nabagu sienu. Šāds siens ir ievērojami nabagāks ar olbaltumvielām. **Āboliņa nedzīvākās augsnās ieteicams lielāks stiebrzāļu piemaisījums**, kas pasargās no lielākām siena neražām. Piemaisījumam ļoti noderīgs ir timotiņš un pļavu auzene. Lielāka vērība jāveltī arī āboliņa mēslošanai ar pirktiem minerālmēsliem. It sevišķi tas sakāms par fosforskābiem mēsliem. Vieglākās zemēs vajadzēs arī kalija mēslus.

Vislielākā vērība katrā saimniecībā ir jāveltī labu ganību ierīkošanai un to pareizai izmantošanai. Ganības ir lētākais un labākais vērtīgas lopbarības avots. Pārreķināta barības vienībās, ganībās ražotā lopbarība ir vairākkārt lētāka kā citos barības līdzekļos. Tādēļ gudri dara tas lauksaimnieks, kas atrod līdzekļus un vietu labu ganību ierīkošanai. **Labā ganība ir drošs ienākumu avots katrā saimniecībā.** Neizmantot šo avotu ir liela saimniekošanas kļūda, par kuŗu katru gadu jāmaksā liela soda nauda. Laiks, pats pēdējais laiks šo nejēdzīgo soda naudas maksāšanu pārtraukt!

Tagad paskatīsimies, kā ir rīkojušies 4 Kuldīgas aprīnķa lauksaimnieki, lai iegūtu augstākas sviesta ražas, un novērtēsim viņu rīcību lopu ražības celšanā.

Saimniecība	Gada govju skaits	Uz gada govi raž. sviesta kg	Uz gada govi spēkbarības bar. vienības	Uz gada govi ganības barības vienības	Visa izēdin. barība barības vienībās
1.	12,0	156	554	946	2800
2.	5,8	130	221	1195	2420
3.	18,9	197	1631	736	3507
4.	10,3	124	532	753	2520

Redzam, ka vislielāko lēto barības vienību skaitu, t. i. no ganībām ražotās barības vienības, ir ieguvusi saimniecība Nr. 2. Šai saimniecībā ir patērēts gandrīz 2 $\frac{1}{2}$ reiz mazāk spēkbarības kā saimniecībā Nr. 4, bet sviesta iegūts par 6 kg no gada govs vairāk. **Tas galvenā kārtā pateicoties labām ganībām.**

Izēdinātā barībā barības vienību %.

Saimniecība	Rupjā barība	Pirktā spēkbar.	Saimniec. raž. spēkbarība	Ganības plus zaļbarība	Pārējā sulīgā barība	Visa izēdinātā barība
1.	26,5	—	19,8	37,7	16,0	100
2.	28,6	2,1	7,0	49,4	12,9	100
3.	17,1	32,9	13,6	24,7	11,7	100
4.	24,8	7,7	13,4	37,8	16,3	100

Saimniecība Nr. 1 iztikusi bez pirktās spēkbarības, saimn. Nr. 2 patērējusi ļoti maz pirktās spēkbarības. Saimniecība Nr. 3 izēdinājusi pirktu spēkbarību nesamērīgi daudz. Arī saimniecība Nr. 4 patērējusi vairāk kā saimniecība Nr. 2. Lai labāki sa-prastu iemeslus tam, palūkosimies, kādas

ir ganības katrā no minētām saimniecībām.

Saimniecībā Nr. 1 ganības ir kultivētas. Kult. ganību platība ir 6,3 ha, un tās sadalītas 7 aplokos. Saimniecībā Nr. 2 ir 3,0 ha kultivētu ganību, un tās sadalītas 11 aplokos. Saimniecībā Nr. 3 pavisam ir 17,8 ha ganību. No tām tikai 1,8 ha kultivētu, bet pārējā ganību platība ir atmatas, krūmāji, noras un purvi. Lopus gana. Saimniecībā Nr. 4 pavisam ir 28,9 ha ganību, kas sastādās no atmatām, krūmājiem un veciem āboliņa laukiem. Lopus gana.

Šie skaitļi par ganībām ir pārāk skaidri, lai nesaprastu, kur galvenā kārtā slēpjas saimniecību Nr. 1 un 2 panākumi un saimniecību Nr. 3 un 4 mazākas sekmis. Kā pirmās divas saimniecības saimniekošanas mākslas ziņā ir augstāk stādāmas, neskatoties un saimniecības Nr. 3 ievērojami lielāku lopu ražību, par to gaivenais pierādījums ir peļņa no lopkopības. Tā minētās saimniecībās ir sekoša:

No gada govju gadā:

Saimniecībā Nr. 1.	Ls 68,—
" Nr. 2.	" 60,—
" Nr. 3.	" 59,—
" Nr. 4.	" 30,—

Redzam, ka viduvējās lopu ražas, kas sasniegtas ar labu saimniecībā ražotu lopbarību (it sevišķi krit svarā labas ganības, kas ar savu lēto barību manāmi salētina ražošanu!), dod samērā labu peļņu. Turpretim augstākas lopu ražas, kas sasniegtas tikai ar pirkto spēkbarību, nedod lielāku peļņu. Jāzina, ka novados, kas nevar izvērtēt savus ražojumus par Rīgas tirgus piena un krējuma cenām, ir bīstami iet «gludo raušu ceļu». Ir tikai viens pareizs ceļš, proti: ražot pietiekošā daudzumā labu un lētu lopbarību pašā saimniecībā. Tad sasniegsim augstas un lētas lopkopības produktu ražas un lopkopība dos labu peļņu.

Lopkopība.

Mājlopu skaits jau atzīmēts Valsts statistiskās pārvaldes sakopotos datos par Kuldīgas apriņķi. Lopkopības izkopšanas darbā Kuldīgas apriņķī vēl daudz kas jāveic. Lopu pārraudzība attīstīta ne visai plaši. Darbojas tikai 27 pārraudzības biedrības, kurās apvienota 481 saimniecība ar 4429 slaucamām govīm jeb 12 proc. no kopējā slaucamo govju skaita, t. i. par 2,4 proc. zem valsts caurmēra. Tirsugas lopu skaita ziņā Kuldīgas apriņķis Kurzemē stāv otrā

vietā ar 92 ciltsgrāmatās uzņemtām slaucamām govīm. Pirmā vietā Kurzemē stāv Talsu apriņķis ar 119 tirsugas lopiem.

Piena ražas no pārraudzības saimniecībās atrodošām govīm gadu no gada aug:

Gadi	Gada govju skaits	Piens kg	Tauku %	Sviests kg
1925./26.	2353,9	2086	3,72	89
1926./27.	3703,0	2024	3,78	88
1927./28.	3902,5	1936	3,82	86
1928./29.	3463,9	1780	3,82	78
1929./30.	3435,5	2118	3,78	92
1930./31.	3585,2	2309	3,86	102
1931./32.	3342,4	2341	3,85	104
1932./33.	2946,2	2345	3,88	105
1933./34.	3090,1	2289	3,85	102
1934./35.	3257,3	2318	3,87	103

Skaitļi rāda, ka caurmēra sviesta ražas Kuldīgas apriņķī vēl stipri zemas un arī tauku proc. neuzrāda tādu pieaugumu, kā tas vērojams Madonas apriņķī. 1934./35. gadā Madonas apriņķī no 13.464 slaucamām govīm caurmērā ražots 2.911 kg piena ar 4,02 proc. tauku = 135 kg sviesta.

Vaislas bulļu stacijas.

Vaislas bulļu stacijas Kuldīgas apriņķī sāka dibināt 1923. gadā, bet rosīgāki stacijas sāka ierīkot tikai 1926./27. gadā. — 1935./36. gadā apriņķī darbojās 45 stacijas. No tām Lauksaimniecības kamera ierīkojusi 11. Dažos Kuldīgas apriņķa pagastos ir vairākas vaislas bulļu stacijas: Zvārdes — 7, Kuldīgas — 6, Lutriņu un Skrundas — pa 5. Tomēr dažos pagastos — Kurmāles, Planicas, Snēpeles un Turlavas vēl nav nevienas vaislas bulļu stacijas. Vaislas bulļu stacijas izmanto pavāji. Turpmākā darbā vaislas bulļu staciju tīkls jāpaplašina un stacijās novietotie bulļi pilnīgāki jāizmantoto.

Piensaimniecība.

1935. gadā Kuldīgas apriņķī darbojās 9 pienotavas ar 47 krejotavām. No 8416 saimniecībām pienotavās apvienotas 1688 saimniecības jeb 20,05 proc. no saimniecību kopskaita. Ja atrēkina sīkās saimniecības līdz 1 ha, tad koppienotavās apvienoti 23,36 proc. no saimniecību kopskaita. No 37000 slaucamo govju pienotavās apvienotas 12826 slaucamās govīs. 1935. gadā ražots 639.541 kg sviesta jeb 379 kg uz 1 pienotavā apvienotu saimniecību. Caurmērā uz vienu

pienotavā apvienotu govi ražots 50 kg sviesta. Pirmās šķiras sviesta caurmērā 87,2 proc. Labākais sviests bijis Kuldīgas pienotavai — 98,6 proc. I šķiras, bet zemākā labuma — Kursišu pienotavai — 73,6 proc. I šķ. sviesta. Caurmēra apstrādāšanas izdevumi uz 1 kg sviesta 35,8 sant. Zemākie apstrādāšanas izdevumi atzīmēti Lutriņu pienotavai — 26 sant., bet augstākie — Rendas pienotavai — 56 sant. Aprīņķī vēl darbojas 6 privātas pienotavas, kuņām pienu nodod 30 saimniecības no 317 slaucamām govīm. 1935. gadā pienotavās ražotā sviesta vērtību var rēķināt ap 1,2 milj. ls. Par tādu pašu sumu ražo sviestu saimniecības, kuņas nav apvienotas pienotavās.

Augstražīgākās govīs Kuldīgas aprīņķī 1935./36. saimn. gadā: K. Bomja saimniecībā — Saldus Bīrēnos: gov 36. Flore LB 4030, ražojusi 4892 kg piena ar 4,19 proc. tauku = 236 kg sviesta;

A. Valtera saimniecībā — Kuldīgas Dindžos — 14. Dāiija KR 7329² S ražojusi 5900 kg piena ar 3,47 proc. tauku = 233 kg sviesta.

L. Sebra saimniecībā — Kuldīgas Teskovās: gov 9. Vaibe KM 2889¹ ražojusi 4222 kg piena ar 4,75 proc. tauku = 232 kg sviesta.

Ražīgākie ganāmpulki: L. Sebra saimniecībā — Kuldīgas Teskovās: no 2 gada govīm caurmērā ražots 3955 kg piena ar 4,83 proc. tauku = 222 kg sviesta. K. Bomja saimniecībā — Saldus Bīrēnos no 18,9 gada govīm ražots 3.799 kg piena ar 4,5 proc. tauku = 198 kg sviesta.

Cūkkopība.

Kuldīgas aprīņķis cūku skaita ziņā ieņem otro vietu Kurzemē. Cūku skaits šāds:

1933. gadā	28.600
1934. gadā	35.200
1935. gadā	36.800

Salīdzinot 1935. gada cūku skaitu ar 1934. g., tas pieaudzis tikai par 4,6% (visā valstī par 17,28%). Salīdzinot Kuldīgas aprīņķa cūku skaitu ar Madonas aprīņķi, dabūjam šādu ainu:

Kuldīgas apr. uz 1 kv. km 11.73 c., uz 1000 iedz. 655 c., uz 100 ha lauks. izm. zemes — 20.6 c.

Madonas apr. uz 1 kv. km. 10.47 c., uz 1000 iedzīv. 573,2 c., uz 100 ha lauks. izm. zemes — 18,2 c.

Visā valstī uz 1 kv. km. 12.00 c., uz 1000 iedzīv. 512,2 c., uz 100 ha lauks. izm. zemes — 22.6 c.

Visvairāk cūkas nodotas Saldus stacijā. 1935./36. gadā — 7504 cūkas, Skrundas stacijā — 4488, Kuldīgas — 2088. A./S. «Bekona Eksports» 1934./35. saimn. gadā Kuldīgas aprīņķī iepirkusi 8179 cūkas par 483.963 ls jeb 25,9% no visām Kurzemē iepirkām cūkām. 1936. gadā pirmajos 9 mēnešos iepirkas 5386 cūkas par 386.578 ls. Var rēķināt, ka 1935. gadā Kuldīgas aprīņķis ražojis 4 milj. kg cūkgaļas 2,9 milj. ls vērtībā. Iedzīvotāju uzturam patērēts 3,4 milj. kg cūkgaļas, bet pārdošanai atlicis 0,7 milj. kg.

1935. gadā aprīņķī ražots liellopu gaļas 2,5 milj. kg 724.956 ls vērtībā. No liellopu pārdošanas gadā ieņemts 0,3 milj. ls. Aprīņķī darbojas 11 vaislas kuiļu stacijas, no kuņām Lauksaimniecības kamera ierīkojusi 4.

Aitkopība.

Kuldīgas aprīņķī 85.808 aitas jeb 4,1% no aitu kopskaita valstī. Aitu skaita ziņā Kuldīgas aprīņķis ieņem pirmo vietu Kurzemē. 1935. gadā aitu skaits aprīņķī samazinājies par 6,7%. Aitu skaits līdzīgi Kuldīgas aprīņķim 1935. gadā vēl samazinājies Jēkabpils aprīņķī. 1934. gadā Kuldīgas aprīņķī ražots 127.130 kg vilnas, bet 1935. gadā tikai 120.961 kg. Caurmēra cirpums nav pieaudzis, un aitu skaita samazināšanās dēļ arī vilnas kopraža kritusies par 4,8%. Kuldīgas aprīņķa iedzīvotāju apģērbšanai gadā vajadzīgi 139.520 kg vilnas. Lai nebūtu vilna jāiepērk no ārienes, vilnas kopraža Kuldīgas aprīņķī jāpaceļ vismaz par 13%.

Aprīņķī darbojas 13 ar valdības pabalstu ierīkotas teķu stacijas un 3 audzētavas. Stacijas teķus izmanto slikti. Vislabāki teķu stacijas izmanto Zvārdes un Lutriņu pagastā. 1935. gadā no tirsugas teķa nocirpti 4,7 kg, bet no aitas 4,3 kg vilnas. Caurmērā cirpums vēl stipri zems, un vilnas ražu celšanai lielāka vēriba jāpiegriež sugas izkopšanā un bagātīgākā aitu ēdināšanā. Tāpat jā rūpējas par piemērotiem aitu mitkliem, lai ziemas mēnešos temperatūra aitu kūtīs nebūtu par daudz augsta.

Zirgkopība.

Salīdzinot ar pirmskaņa gadiem, zirgu skaits aprīņķī pieaudzis. 1913. gadā aprīņķī skaitījās 15.000 zirgu, bet 1936. gadā — 17.196 zirgi. Salīdzinot ar 1935. gadu, zirgu skaits nedaudz samazinājies. Pēc vecuma grupām zirgu sastāvs ir šāds:

	1935. g.	1936. g.
Kumeļi līdz 1 g. vec.	722	706
Jaunzirgi no 1—3 g. v.	1.235	1.255
Zirgi no 3—5 gad.	12.559	12.521
Vecāki par 15 gad.	2.791	2.714
Kopā	17.307	17.196

Šie skaitļi rāda, ka kumeļu skaits ļoti mazs, lai aprinķis iztiktu ar pašaudzētiem zirgiem, uz katriem 10 zirgiem būtu jāaudzē 1 kumeļš līdz gadu vecumam. Lai to sasniegtu, kumeļu skaits jāpavairo gandrīz trīskārtīgi.

Aprinķi 1936. gadā darbojās 18 valsts vaislas ērzeļu stacijas. Vaislas ērzeļu staciju izmantošana vāja. 1936. gada izlasē reģistrēti 36 I šķiras vaislas ērzeļi un 30 vaislas ķēves. Pēc sugām tie sadalās: ērzeļi — oldenburgas un oldenburgas krust. — 17, ardeņi un ardeņu krustojumi — 12, beļģu krustojums — 1, anglo-normaņu — 2, traķenes krust. — 3, vietējais — 1; ķēves — oldenburgas un oldenburgas krustojumi — 11, ardeņu un ardeņu krust. — 15, anglo-norm. — 1, traķenes krust. — 2 un rikšotāju — 1.

No aprinķi novietotiem 18 valsts vaislas ērzeļiem 12 oldenburgas un oldenburgas krustojumi, 4 ardeņi un ardeņu krustojumi, 1 traķenes krustojums, 1 anglo-normaņu krustojums. Remontzirgu audzēšanā Kuldīgas aprinķis ir labākais no Kurzemes aprinķiem. 1936. gadā nodoti 11 remonta zirgi (4 jājamie, 6 artilērijas un 1 vezumnieku).

Putnkopība.

Putnkopība Kuldīgas aprinķī nostādīta samērā vēl vāji. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes aprinķī caurmērā 93 mājputni (visā valstī 114). 1935. gadā pēc lauksaimniecības skaitīšanas datiem aprinķī bija:

Vistas	133.300	(1929. g. 73.600)
Zosis	13.700	(" 4.500)
Piles	11.900	(" 4.400)
Titari	3.000	(" 900)
Kopā	161.900	(1929. g. 83.400)

No 1929. gada līdz 1935. gadam mājputnu skaits aprinķī pieaudzis par 94,1%. Pēc mājputnu skaita Kuldīgas aprinķis ieņem trešo vietu Kurzemē. Putnkopības attīstību līdz šim kavēja neparocīgā satiksme ar lielākiem patērētāju centriem. Putnkopības attīstībai jāvēlta lielāka vērība, uzlabo-

jot mājputnu ēdināšanu un izkopjot sugu. Aprinķi darbojas 29 sugas vaislas putnu audzētavas. Tirgus kārtošanai noorganizēti 16 olu savākšanas punkti.

Dārzkopība.

Augļu un sakņu dārzi Kuldīgas aprinķī pēc 1929. gada skaitīšanas datiem aizņem 1,08% no zemes kopplatības. Vēl mazāka dārzu platība visā valstī ir tikai Aizputes un Ventspils aprinķī (1,03% un 0,74%). Dārzu caurmēra platība visā valstī — 1,6%. Pēc 1929. gada skaitīšanas datiem aprinķī bija:

	Kas nes augļus	Kas nenes augļus
Ābeles	40.918	27.277
Bumbieres	4.347	1.988
Plūmes	20.995	11.199
Ķirši	22.592	14.651
Kopā	88.852	55.115

Pavisam kopā augļu koku 143.967. Kaut arī samērā liels ir jaunstādīto augļu koku skaits, tomēr vienā saimniecībā iznāk tikai 18 augļu koki, bet Aizputes aprinķī — 25, un Jelgavas — 42. Uz 100 ha agramzemes Kuldīgas aprinķī — 83 augļu koki, Aizputes — 128, Liepājas — 126, Jelgavas — 231, caurmērā visā valstī — 118.

Arī ogulāju skaits vienā saimniecībā mazs — caurmērā 10 krūmu (Kurzemē 12). Mazi arī aveņu un zemeņu stādījumi. Sakņu dārzu platība vienā saimniecībā — 0,14 ha (visā valstī 0,15 ha). Kurzemē caurmēra platība — 0,12 ha vienā saimniecībā. Šie skaitļi rāda, ka Kuldīgas aprinķī dārzkopība vēl maz attīstīta un dārzkopības paplašināšanai un pacelšanai jāvēlta jo liela uzmanība.

Biškopība.

Salīdzinot 1929. gadu ar 1935. gada skaitīšanas datiem, redzam, ka biškopība aprinķī progresējusi. Par 50% pavairojies dražu skaits un vai. k. kā divkarsojies bišu saimju skaits. 1935. gadā Kuldīgas aprinķī 2.029 dravas ar 8.024 bišu saimēm. Medus raža piecu gadu laikā caurmērā no saimes — 16,44 kg. 1936. gadā caurmēra medus raža aprinķī 22,09 kg no saimes, un Kuldīgas aprinķis ieņem 2. vietu visā valstī.

Zivkopība un zvejniecība.

Kuldīgas aprinķī 28 ezeri ar 6197 ha kopplatības. Nozvejoto zivju vērtība 30.985 ls. Diķu 820 ha, izaudzēto zivju vērtība ap 82.000 ls.

Kopdarbība un sabiedriskie pasākumi.

Kuldīgas apriņķī darbojas 5 patērētāju kooperatīvi ar 22 veikaliem, kur pārdotas preces par 822.384 ls, caurmērā katrā kooperatīvā — 164.477 ls. Vidējais apgrozījums lauku kooperatīvos 85.000 ls. Viens kooperatīvs uz 8864 iedzīvotājiem, kas katrs caurmērā kooperatīvā iepirkušies par 13,55 ls. Biedru 956 — 2,2% no apriņķa iedzīvotājiem. Pašu līdzekļi (kapitāli) 98.770 ls ir 29% no kopbilances — 338.205 ls.

Krāj-aizdevu sabiedrību — 17, kuŗas apvieno 4951 biedru — 11,2% no apriņķa iedzīvotājiem, no kuŗiem ik uz 2606 ir viena krāj-aizdevu sabiedrība. No aizdevumu kopsumas — 1.571.439 ls un uz katru biedru ir caurmērā 317 ls, bet no noguldījumu kopsumas — 817.004 ls — 165 ls. No sabiedrību kopbilances 2.110.510 sabiedrībām pašām pieder 20,3%.

Piensaimnieku sabiedrības 9 ar 17 krejošanas punktiem. No 1486 piena piegādātājiem biedru 720. Caurmērā katrs piena piegādātājs nodevis 9730 kg piena. Piena apstrādāšanas izdevumi uz 1000 kg piena 13,13 ls — zemāki par caurmēra izdevumiem valstī (14,08 ls).

Ugunsapdrošināšanas biedrību — 15 ar 3911 biedriem. Caurmērā vienā biedrībā 261 biedrs. Biedrībās apvienoti 9% apriņķa iedzīvotāju un viena biedrība uz 2955 iedzīvotājiem. Apdrošinājumu kopsuma 19.518.031, uz katru biedrību 1,3 milj. ls.

Bez tam apriņķī darbojas 8 mašīnu koplietošanas biedrības, 2 kūdras ražošanas sabiedrības un pa vienai sugas lopu audzētāju, dārzkopības un cukurbiešu audzētāju biedrībai.

Lauksaimnieku ienākumi.

Minētos ienākumos ietilpst reālizētās ražas daudzumi, kā arī daudzumi, kas patērēti iedzīvotāju uzturam un citām vajadzībām.

Aptuvis ienākumi no lauksaimniecības Kuldīgas apriņķī 1935. gadā (bruto summas):

Laukkopībā:

Rudzi	1,6 milj. ls
Kvieši	1,2 " "
Mieži	0,5 " "
Auzas	0,1 " "
Zirņi u. c. pākšaugi	0,2 " "
Linu šķiedra un sēkla	0,2 " "
Kartupeļi	1,0 " "
Cukurbietes	0,1 " "
Āboliņa sēkla	0,1 " "

Kopā 5,0 milj. ls

Lauksaimniecībā:

Laukkopība	5,0 milj. ls
Lopkopība	9,2 " "
Mājputni	0,8 " "
Augļkopība, sakņkopība un bišķkopība	0,6 " "

Kopā 15,6 milj. ls

Ienākums uz 1 lauksaimniecībā nodarbināto (latos):

Kuldīgas apriņķī	501,—
Kurzemē	475,—
Latvijā	443,—

Nav viegli aprēķināt visa apriņķa lauksaimnieku ienākumus s'aidrā naudā, bet aptuvis zināmus aprēķinus varam taisīt. Kuldīgas apriņķī 1935./36. gadā Labības birojs uzpircis 11.250 tonnas labības par 1.664.045 ls. Uzpirkts labības:

rudzu	7.151 tonna
kviešu	2.506 " "
miežu	919 " "
auzu	673 " "

1936. gadā no 19. augusta līdz 21. decembrim uzpirkta 4.958 tonnas par 763.037 ls.

Koppienotavās, kā jau minēts, ražotā eksportsviesta vērtība ap 1,2 milj. ls. un sviesta vērtība, ko pārdod brīvā tirgū — arī ap 1,2 milj. ls. 1936. gada pirmajos 9 mēnešos A./S. «Bekona eksports» iepircis cūkas par 386.578 ls.

1935. gadā cukurbietes audzēja 111 audzētāju, kas ražojuši 1785 tonnas cukurbietes 60.690 ls kopvērtībā.

Kuldīgas apriņķī 2 spirta brūži: Brocēnos un Vecsatiķos. 1935./36. spirta dedzināšanas sezonā uzpirkti 10.214 kvint. kartupeļu par 30.615 ls.

1935. gada aitas vilnas vērtību Kuldīgas apriņķī var rēķināt 330.223 ls.

Par pārdotiem liellopiem apriņķa lauksaimnieki gadā ieņēma ap 0,4 milj. ls. Kā blakus nodarbe lauksaimniekiem dod ienākumus meža izstrādāšanas darbi. 1934./35. saimniecības gadā par meža izstrādāšanu un izvešanu Kuldīgas apriņķī samaksāti 636.542 ls.

Lai salīdzinātu Kuldīgas apriņķa lauksaimnieku ražošanas spējas ar citiem novadiem, visas laukaugu ražas, izņemot salmus, pārrēķinātas barības vienībās. Ražotā linu šķiedra pārvērsta pēc vērtības naudā barības vienībās. Nav aprēķināta barības vienībās āboliņa sēklas ražas vērtība naudā.

Izdarot attiecīgus aprēķinus, dabūjam šādus skaitļus:

	Barības vien. uz lauksaimniecībā strādājošo:
Kuldīgas apriņķi	3372
Kurzemē	3033
Zemgalē	3928
Vidzemē	2929
Latgalē	1613
Visā valstī	2637

Pārreķinot ražoto pienu barības vienībās un sadalot uz lauksaimniecībā strādājošiem, dabūjam:

	Barības vien. uz lauksaimniecībā strādājošo:
Kuldīgas apriņķi	864
Zemgalē	833
Kurzemē	784
Vidzemē	1062
Latgalē	371

Barības vienības nav aprēķinātas gaļai, vilnai, medum, augļiem u. t. t.

Kuldīgas apriņķa iedzīvotāju noguldījumi pasta krājāsē 1937. gada 1. janvārī:

	Noguldītāju skaits	Noguldītā summa
Kuldīgā	837	428.595,—
Kuldīgas apr. pils. un ciemos	2.035	1.015.164,—
Kopā	2.872	1.443.759,—

Noguldītāji pēc viņu ienākumu avota:

		%
Juridiskas personas	78	2,7
Fiziskas personas:		
Lauksaimniecībā nodarbinātie	821	28,6
Apstrādājošā rūpn. nodarb.	207	7,2
Tirdzniecībā nodarb.	210	7,3
Satiksmē un transp. nodarb.	26	0,9
Valsts u. komūnāliet. nodarb.	350	12,2
Brīvās profesijās nodarb.	17	0,6
Publiskā higiēnā nodarb.	34	1,2
Apkalpotāji	52	1,8
Mazgadīgie, skolnieki, mājsaimniecībā nodarb. (namamātes) un nenosk. nodarb.	1077	37,0
Kopā	2872	100,0

Kuldīgas apriņķa dzelzceļi un to pārvadājumi.

Kuldīgas apriņķis ir viens no pēdējiem apriņķiem, kur izbūvēja dzelzceļu. Pirmo dzelzceļa līniju uzbūvēja vācu okupācijas vara starp Saldu, Skrundu un Aizputi. Glūdas—Saldus—Liepājas platsliežu dzelz-

ceļš, šķērso Kuldīgas apriņķi 42 klm garumā.

1935. gadā atklāja 0,75 mtr. plato Liepājas — Alsungas dzelzceļa līniju, pagarinot to līdz Kuldīgai. Apriņķa robežās līnija ir 22 klm. Uz 100 kv. klm. Kuldīgas apriņķi iznāk 2 klm. dzelzceļš (visā valstī 5 klm.). Uz 10.000 iedzīvotājiem 11,5 klm. (visā valstī 16,7 klm.). Bez dzelzceļa līnijām apriņķī darbojas arī auto satiksme: Kuldīga — Skrunda — 35 klm., Kuldīga — Saldus — 52 klm., Kuldīga — Stende — 47 klm un Kuldīga — Ventspils — 60 klm. 1935. gadā pārvadāti 31.011 pasažieri. Dzelzceļa satiksmes uzlabošanai Kuldīgas apriņķī paredzēts izbūvēt dzelzceļu no Kuldīgas uz kādu no Stendes — Tukuma dzelzceļa līnijas stacijām. 1935./36. budžeta gadā no Kuldīgas apriņķa dzelzceļa stacijām izbrauca 107.581 pasažieris. Visvairāk pasažieru devusi Saldus stacija — 40.302, tad Skrunda — 32.933, Kuldīga — 9196.

1935./36. budžeta gadā preču apgrozība Kuldīgas apriņķa dzelzceļa stacijās (tonnās):

	Izsūtīts	Pienācis	Kopapgrozījums
Brocēni	147.679	1368	149.047
Skrunda	23.352	6193	29.545
Saldus	19.882	8581	28.463
Airīte	16.633	192	16.825
Kuldīga	4.590	1772	6.362
Lašupe	3.209	141	3.350
Lutriņi	1.799	140	1.939
Saldus transp. kantoris	421	485	906
Kuldīgas transp. kantoris	239	393	632
Padure	86	99	185
Ivande	23	55	78
Kopā	217.913	19419	237.332

No Kuldīgas apriņķa nosūtīts 7,5% no visām pa mūsu dzelzceļiem pārvadātām precēm. Pirmā vietā pēc nosūtīto preču daudzuma ir kaļķakmenis — 62,6% no kop-svara (no Brocēnu stacijas nosūtīts 136.600 tonnu). Otrā vietā mežsaimniecības ražojumi ar 51.431 ton. jeb 23,6%. Apstrādātu kokmateriālu nosūtīts 5451 ton., neapstrādātu 34.738 ton., malkas — 11.242 ton. Lie-lākās kokmateriāla un malkas nosūtītājas stacijas ir Airīte (16.323 ton.), Skrunda (14.591 ton.), Brocēni (9.209 ton.), Saldus (5.402 ton.) un Lašupe (2.998 ton.). Trešā vietā starp nosūtītām precēm ir labība — 15.067 ton. jeb 6,9% no nosūtīto pa dzelz-

ceļu preču kopsvara Kuldīgas apriņķī. Rudzu nosūtīts 8.997 ton., kviešu — 3.829, miežu — 1.168 un auzu — 1.073 ton.

Galvenās labības nosūtītājas stacijas ir Saldus, Skrunda un Kuldīga.

Dzīvnieku nosūtīts 5.984 ton. jeb 2,7%, pie kam cūku nosūtīts 14.096 un liellopu 2.284 galvas.

Cukurbiešu nosūtīts 1.856 ton., finiešu 893 ton., sviesta — 620 ton., jēlspirta 256 ton., piena — 239 ton.

Pa dzelzceļu pievesto preču starpā visvairāk ir mākslīgie mēsli — 4.419 ton. jeb 22,8%. Mākslīgo mēsļu ievests Saldū — 2.790 ton., Skrundā — 1.005 ton., Kuldīgā — 380 ton.

Otrā vietā kokmateriāli — 2.411 ton. jeb 12,4%. Cements pievests 1.729 ton. un pievesto preču starpā cements ieņem trešo vietu. Tālāk seko cukurbiešu grauzījumi (1.310 ton.), malka (907 ton.), cukurs (596 ton.), akmeņogles (591 ton.), sāls (517 ton.), petroleja (415 ton.), lauksaimniecības mašīnas (256 ton.), ķieģeļi (227 ton.) un degviņas (204 tonnas).

1935. gadā Kuldīgas apriņķī izlietots dzeršanai 94.896 ltr. absolūtā alkohola — (visā Latvijā 3.239.714 ltr. absolūtā alkohola).

Pasta un telegrafa resora iestāžu darbība.

Kuldīgas apriņķī 1935./36. budžeta gadā bija 77 atsevišķas pasta un telegrafa iestādes, no kurām:

pasta un telegrafa kantoņi . . .	10
pasta, telefona palīgnodaļas . . .	22
telefona palīgnodaļas	8
pasta palīgnodaļas	29
sarunu vietas	3
sarunu vietas ar pasta nodaļām	4
radiofons	1

1935./36. budžeta gadā katrs apriņķa iedzīvotājs nosūtījis 13 vēstules, bet saņēmis 14, pavisam nosūtītas 722.610 vēstules, bet saņemtas 754.570. Pa pastu saņemti 627.580 laikraksti. Nosūtīta 6261 paka un 245 vērtsvēstules. Nosūtīti naudas pārvedumi 22.180. Tēlegramas nosūtītas — 1.987, bet saņemtas 1.900. Telefona sarunas, ieskaitot arī sarunas ar ārzemēm — 2.121.811. Telefona abonentu — 1.562. Ieņemts no apriņķa iedzīvotājiem par pastmarkām, slēdzamo skapišu un gada biļešu abonēšanu, nosūtītām telegramām, telefo-

nu ierīkošanu un abonēšanu, telefoniskām sarunām, radiofona abonēšanu un c. pakalpojumiem pasta un telegrafa iestādēs — 327.936 ls jeb caurmērā 5,87 ls uz 1 apriņķa iedzīvotāju (uz 1 pilsētas iedzīvotāju — 15,16 ls un uz 1 lauku iedzīvotāju 3,44 ls). (Madonas apriņķī šie izdevumi 6,56 ls uz iedzīvotāju).

1935. gada 28. janvāra draudzīgais aicinājums.

Sekojoat Valsts un Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa draudzīgam aicinājumam, Kuldīgas apriņķis saņēmis tieši no ģāvinātājiem 2.798 eks. grāmatu, 1.963 sējumos un 4.014 ls naudā, 11 gleznas, 2 radio aparātus, 5 medikamentu skapišus un citus mācības līdzekļus. Kultūras fonda nodaļa nosūtījusi 1.496 eks. grāmatas, 1.476 sējumos.

«Latvijas Lauksaimnieku» Kuldīgas apriņķī uz 100 saimniecībām abonē 3,2 saimniecības un «Dārzkopības un biškopības žurnālu» — 1,8 saimniecības. Caurmērā Kurzemē uz 100 saimniecībām 3,6 abonē «Latvijas Lauksaimnieku» un 2,1 «Dārzkopības un biškopības žurnālu». Tas liecina, ka Kuldīgas apriņķa iedzīvotāji minētos žurnālus lasa maz un lasītāju skaits ir zem Kurzemes caurmēra skaitļiem.

Skaitļi par Kuldīgas apriņķi rāda, ka lauksaimnieku ienākumi Kuldīgas apriņķī pārsniedz Kurzemes caurmēra ienākumus. Lauksaimnieku ienākumu celšanai jāveltī tomēr vēl ļoti daudz uzmanības. Pārkārtojot lauksaimniecības ražošanu, pirmā kārtā jāpatur acis, ka saimniecības pārkārtošana izdarāma tā, lai nepavairotos nepieciešamo strādnieku skaits. **To panāksim, ja ražošanā neiesim plašumā, bet dziļumā, t. i. piegriezīsim galveno vērību ražu celšanai no zemes vienības, tāpat no lopiem kūti.** Kuldīgas apriņķa augsnas ir samērā labas, un augstāku ražu iegūšanā ļoti liela nozīme meliorācijai. Tuvākos gados jāpastiprina zemes meliorēšanas darbu izvešana. Daudz kas vēl darāms saimniecību apgādāšanā ar lauksaimniecības rīkiem un mašīnām, kas padara darbu ražīgāku un patīkamāku. **Daudz uzmanības jāveltī lauku sētu izdaļošanai un labierīcībām, lai nākotnē varētu vairāk saistīt jaunatnes laukos.** Izvedot zemes apstrādāšanas paņēmieni uzlabojumus, rūpējoties par pastiprinātu zemes mēslošanu, pirmā kārtā cenšoties pavairot kūtsmēsļu daudzumu un labumu, apgādājot saimniecības ar uzlabotām augu šķirnēm, rūpīgāki kopjot sējumus, mēs viegli varēsīm pacelt līdzšinējās ražas, kā tas ir jau izdevies beidzamos desmit gados.

Kuldīgas aprīņa lauksaimnieki par daudz maz novērtējuši labas ganības lielo nozīmi lopkopības ienesības celšanai. Tuvākos gados kultivētu ganību ierīkošana jāstāda darbu saraksta pirmā vietā. Kā to rāda skaitļi, āboliņa ražas Kuldīgas aprīņķī beidzamo 5 gadu laikā slīdējušas uz leju. Ar attiecīgu mēslošanu āboliņa ražas iespējams celt, un pļaujot āboliņu agrāk, iegūsim daudz labas, ar olbaltumvielām bagātas lopbarības. Ar nelielu spēkbarības piedevu, kuņu mēs varam saražot pašu saimniecībā, lopkopība būs apgādāta ar visu nepieciešamo. **Kuldīgas aprīņa lauksaimniekiem jāpaplašina augļu dārzi, kas piedos lauku sētām arī patīkamāku izskatu.** Tuvākos gados sevišķa uzmanība jāveltī zirgkopībai un, lai saimniecībām pietiktu pašaudzētie zirgi, kumeļu skaits vismaz jādubulto. Lopu sugas izkopšanas virzienā sevišķa vērība jāpiegriež labiem vaislas bulļiem, un ar saprātīgu krustošānu jācenšas pacelt samērā zemo tauku procentu pienā.

Valdība visiem lauksaimniecības ražojumiem noteikusi cietas cenas, kas dod iespēju ikvienam lauksaimniekam izdarīt saimnieciskas kalkulācijas, bez kuņām iene-

sīga saimniekošana nav veicama. Lai celtu lauksaimniecības ienākumus, pagājušā gada decembrī valdība paredzējusi piemaksas augstvērtīga piena ražotājiem. Jaunais likums lauksaimniekiem dos kādus 4 milj. ls jaunu ienākumu, no kuņiem Kuldīgas aprīņķis iegūs 200.000—300.000 ls.

Ar šī gada 10. janvāri stājas spēkā pagustinātās cūkgaļas cenas. Lauksaimniecības ienākumu celšana nav vienas dienas darbs, un paies vēl ilgāks laiks, kamēr izdosies norēgulēt visas dzīves nozares. Tuvākā laikā valdība rūpēsies par tirgus nokārtošanu vilnai un ādām. Valdība ne tikai rūpējas par lauksaimniecības ražojumu tirgiem, bet ķērusies pie preču lielpirkšanas un izdalīšanas centrālā kooperatīva noorganizēšanas. Šis kooperatīvs apgādās lauksaimniekus ar nepieciešamām lauksaimniecības mašīnām un rīkiem, māksliem mēsliem un citiem ražošanas līdzekļiem.

Ejot soli pa solim lauksaimniecības ienesības celšanas darbā, mēs tuvākos gados varēsim vairāk līdzekļu ziedot lauku kultūras celšanai, kas sekmēs arī jaunatnes saistīšanu lauku sētās.

Kuldīgas pilsētas un apkārtnes lauksaimnieku sadarbība

Kuldīga, netikai Kurzemes, bet viena no visas Latvijas vecākām pilsētām pēc 5 gadiem, t. i. 1942. gada varēs svinēt savus 700 gadu pastāvēšanas svētkus. Tālu no lielajiem centriem, tālu no starptautiskiem satiksmes ceļiem, skaistā apvidū uz teiksmaini-vēsturiskiem Ventas krastiem, maz pazīta, maz apmeklēta, tā ved klusu, norobežotu, īpatnēju dzīvi. Līdz pagājušam gadam tā bija vienīgā aprīņa pilsēta bez dzelzceļu satiksmes, un arī tagadējais Liepājas-Kuldīgas dzelzceļš to nesaista ar centru, bet satiksmi novirza pretējā virzienā. Taisni šis satiksmes trūkums ar galvas pilsētu, Rīgu, radījis apstākļus, kas Kuldīgas pilsētai licis noslēgt ciešu draudzību ar apkārtnes lauksaimniekiem, mācījis sadarbībā un saprašanās ceļā rast kopdarbību kā kulturālā, tā saimnieciskālaukā. Es negribu apgalvot, ka šī sadarbība jau būtu ideāla, ka tā nebūtu nekas vairs darāms, — Kuldīgas materiālie apstākļi nav ļāvuši tai izveidoties visā plašumā, bet pēc 15. maija notikumiem mēs, kuldīdznieki, esam ciešāki sadevušies rokās, lai veido-

jot savu labklājību, strādājot savu darbu, līdz ar to, samērā ar mūsu spēkiem, piedalītos lielajā valsts darbā.

Kuldīgas pilsēta ir viena no divām provinces pilsētām, kas uz sava rēķina sūtījusi pēdējos divos gados trūcīgos pilsētas bērnus vasaras atpūtā laucinieku ģimenēs. Tā 1935. g. vasarā pilsētas valde novietojusi 27 bērnus, 1936. gadā — 32 bērnus uz 3 mēnešiem lauku sētās, maksājot par katru bērnu 15 ls mēnesī. Bērni vienmēr atgriezušies atspirguši, ne tikai saules gaismas, veselīgā lauku gaisa, bet arī īsta ģimenes siltuma piesātināti.

Rūpējoties par veselības kopšanu, pilsēta atbalsta vietējo Sarkano Krusta veselības kopšanas punktu, kas rūpējas kā par pilsētas, tā laucinieku bērnu veselības aizsardzību.

Pilsēta uztur savu slimnīcu 60 gultām, algojot 2 ārstus — speciālistus ar attiecīgu personālu, kuņas budžets pagājušā gadā bija 83945 ls liels. No pagājušā gadā ārstētiem slimniekiem ar 13589 kopējām slimnieku dienām 477 slimnieki bija laucinieki

ar 8117 kopējām slimnieku dienām. Tekošā gadā vienā no atsevišķām pilsētas ēkām atvērs slimnīcas nodaļu ar 20 gultām tuberkulozes slimniekiem. Šī ir domāta kā pagaidu iestāde, jo pilsētas valde paredz būvēt atsevišķu sanatoriju, kādam nolūkam ir rezervēts pilsētas zemes gabals kalnainā, sausā, priežu meža ierobežotā vietā.

Ar 1. martu pilsētas valde atvēr savu aptieku, kas būs iekārtota glīti un racionāli, kur piedzīvojuša farmaceita vadībā izsniegs medikamentus pilsētas un lauku iedzīvotājiem.

Neizdevīgas satiksmes dēļ apkārtējie lauksaimnieki lielāko daļu savus produktus pārdod Kuldīgas pilsētas nedēļas tirgos. Jāatzīst, ka tagadējais tirgus laukums nekādā ziņā neatbilst viņam uzstādītām prasībām. To patiesībā nevar saukt par laukumu, bet drīzāk par paplašinātu ielu. Tamdēļ arī nav brīnums, ka līdz šim pag. gadā (tāpat arī agrākos gados) tirgū atbraukušie 5912 divzīrgu un 23003 vienzīrgu pajūgi, un 21539 no rokas pārdevēji pārpildīja netikai „tirgus laukumu“, bet arī parējās tuvākās ielās, radot neērtības kā pašiem tirdzniekiem, tā publikai un visiem satiksmes lietotājiem.

Pilsētas valde, rūpējoties par šīs nebūšanas novēršanu, ir stājusies pie jauna tirgus laukuma izbūves, kas pēc apstiprinātā izbūves projekta izmaksās 85,910 ls un galīgo izbūvi cer pabeigt tekošā gada rudenī. Jaunais tirgus laukums būs ērti pieejams, (sevišķi pēc jaunās Piltenes ielas izbūves, kuŗa arī tiks pabeigta šī gada vasarā), cementētu segu, ar asfalta eļām, modernu kanalizāciju un ērtiem palieveniņiem. Tirgus lietotāji, lauksaimnieki-pašražotāji maksā pusi no pilnas takses.

Kuldīgas apkārtnes lopkopība nav at-

tīstījušies tik plaši, ka piemēram Kuldīgas apriņķa dienvidus daļā, ap Saldu, tomēr ziemeļdaļas lauksaimnieki audzē gaļas lopus un sevišķi bekona cūkas. 1936. gadā Kuldīgas pilsētas lopkautuvē pavisam nokauti 11.225 liellopi un siklopi gaļai, bez tam gaļas izmeklēšanas stacijā apzīmogota 33.032 kg. uz laukiem kauta lopu gaļa, kas sastāda caurmērā **ap 1,5 lopa un ap 4 kg.** gaļas uz viena iedzīvotāja. No tā varam secināt, ka gaļas patēriņš Kuldīgas pilsētā nav mazais.

Kuldīgā līdz šim darbojās divas fabrikas: finieŗu fabrika „Vulkāns“ (kuŗa gan ugunsgrēka gadījuma dēļ pārtraukusi darboties, bet pastāv cerības uz viņas drīzu atjaunošanu) un A. Vintelera tūku fabrika. Abu šo fabriku darbība cieši saistīta ar apkārtējo lauksaimnieku labklājību. Sevišķi tas sakāms par finieŗu fabriku „Vulkāns“, kuŗa, patērējot lielā vairumā koka materiālus, dod darbu meŗa strādniekiem, vedējiem, pludinātājiem, līdz ar to savā zāģētavā pārstrādādama lauksaimnieku materiālus. A. Vintelera tūku fabrikā apstrādā laucinieku pievesto vilnu kārŗot, vērŗjot kā arī izstrādājot audumus. Arī šī fabrika patērē pāri par 12.000 steriem gan valsts meŗos, gan no lauciniekiem pirktas dedzināmas malkas.

Tāda būtu visā īsumā apskatīta Kuldīgas pilsētas un lauksaimnieku savstarpējā sadarbība saimnieciskā laukā.

Kas attiecas uz kulturālo sapraŗanos, tad tāda, ir panākta un, cerams, ka nodibinoties jaunām lauksaimnieku biedrībām, arī Kuldīgā tā atradīs vietu un milu pretimnākŗanu, stājoties tagadējās Kuldīgas Sadraudzīgās biedrības zemnieku sekcijas vietā, attīstot tālu ejoŗu darbību, saistot pie sevis plaŗas lauksaimnieku aprindas.

J. DREIMANIS,

Kuldīgas pilsētas galva.

Lauksaimniecības būvniecība Kuldīgas apriņķī

Kuldīgas apriņķa stieptā apveida dēļ tas sadalīts Kuldīgas un Saldus būvniecības rajonos. Saldus «gals» vēl no tiem laikiem, kad Saldu ar Aizputi savienoja vienīgais Kurzemes vidienas dzelzceļš, pievienots Aizputes rajonam. Cik paredzams, ar š. g. 1. aprīli Saldus rajons būvniecības ziņā kļūs patstāvīgs.

Lai gan Kuldīgas apriņķis ir vēl samērā meŗu bagāts, ugunsdroŗas ēkas te ceļ diezgan daudz. Pēc pēdējās skaitīŗanas Kuldīgas apriņķī ir 21 proc. ugunsdroŗo ēku, kas pārsniedz Kurzemes caurmēru (18

proc.) un krietni priekŗā Latvijas caurmēra procentam (9 proc.).

Ķieģeļnicu skaitā Kuldīgas apriņķim ir viena no pirmām vietām valstī (11 ķieģeļnīcas), bet lielais vairums šo ķieģeļnicu ir ar primitīvu iekārtu, mazraŗīgas un ķieģeļi iznāk dārgi. Tamdēļ ugunsdroŗu ēku celŗanai izlieto pa lielākai daļai citus materiālus — kaļķus, granti un arī nededzinātus mālus. Bagātīgās kaļķu atradnes Ventas, Abavas un Cieceres krastos sekmē šo būvveidu lietderīgu.

Jaunais būvniecības likums arī Kuldī-

Kuldīgas raj. būvtechniķis E. Groskaufmanis.

gas aprīnķa būvniecībā radījis jaunus apstākļus. Lauksaimnieki pamazām pievēr-

šas šai likumā noteiktam virzienam un izprot šī likuma lielos mērķus.

Labu būvamatnieku trūkums pagaidām ir nopietns šķērslis lauksaimniecības būvniecības straujākai atveseļošanai. Lauku jaunās paaudzes vidū tomēr atkal vērojama interese par būvamatnieka vērtīgo arodu, tā kā ir cerības, ka arī šajā ziņā apstākļi uzlabosies.

Lauksaimniekos rodas izpratne arī par ēkas ārējā izskata uzkopšanas nepieciešamību. Jau pag. būvsezonā pēc plāniem celtās ēkas patīkami atšķiras no vispārējās ainas. Ar ārējiem krāsojumiem arī daudz agrāk celtās ēkas padarītas glītākas un izturīgākas.

Ar dažādām tehniskām labierīcībām: Kuldīgas aprīnķis nevar neko dižu lepoties un te vēl lauksaimniekiem un darbiniekiem stāv priekšā liels darbs.

E. GROSKAUFMANIS,

Z. m. Kuldīgas rajona būvtechniķis.

Zemes ierīcības darbi un kadastrālā uzmērīšana Kuldīgas aprīnķi

Lauksaimnieki jau ilgi kamēr pūlas tikt pie savu māju izdevīgākām robežām tās nopalo, bet pagaidām ar maziem panākumiem. Pirmos Latvijas pastāvēšanas gados tika izvesta tikai fonda zemju sadalīšana un pavisam maz piegriezts vēribas pastāvošām vecsaimniecībām. Tikai vēlāki 1924. g. tika izdots likums «Noteikumi par zemes ierīcību», gan speciāli domāts Latgalei, bet attiecināts arī uz pārējo Latviju, kad arī varēja sākt izvest zemes ierīcības darbus uz privātām zemēm, bet samērā mazā apjomā. Tomēr, izņemot Latgali, uz privātām zemēm gandrīz nekas netika izvests līdz 1930. g., kad fonda zemju sadalīšanas darbi savā vairumā jau bija veikti un sakarā ar to radās iespēja nodarbināt daļu mērnieku pie privāto zemju ierīkošanas.

Uz minētā likuma pamata Kuldīgas aprīnķi pēdējos 6 gados ir izvesti zemes ierīcības darbi uz privātām zemēm. Jā arī neskaita 7 brīvcieņu sadalīšanu, kas izvesta, pamatojoties pa daļai uz šā likuma normām, ir izdarītas vairāk kā 100 apmaiņas un 40 kopīpašumu sadalīšana. Visā aprīnķa mērogā tas nav daudz, bet jāņem vērā tas, ka šā likuma noteikumi Kurzemes apstākļiem nav piemēroti un bez tam prasa gandrīz pilnīgu ieinteresēto piekrišanu sastādītam projektam un tamdēļ likuma piemērošanas

apjoms paliek stipri šaurs. Cik tas ar bēdīgi nebūtu atzīt, bet pie mums jau tā ir, ka kaimiņu starpā saprašanās grūti panākama. Bez tam mērniekam bezgala grūti sastādīt tādu projektu, kam piekristu visi vai vismaz vairums ieinteresēto, jo katra dalībnieka intereses ir ļoti bieži pilnīgi pretējas savai kaimiņa interesēm un tādā kārtā par vienošanos nevar būt runas.

Ir arī pierādījies, ka vairākuma izstrādātais projekts tikai retos gadījumos var būt viduvējs, nerunājot nemaz par labu un uz to dibināta zemes ierīcība viņas dalībnieku apmierina tikai pirmā brīdī. Piedzīvojumi ar brīvcieņu sadalīšanu viensētās rādīja spilgtu piemēru tam, ka lauksaimnieki paši bieži vien neizprot savas intereses. Pirmos sadalāmos ciemos saimnieki neatlaidīgi pastāvēja uz to, ka iedalot viensētās viņiem jāsaņem aņamzeme, pļavas, ganības u. c. zemes šķiras tikpat daudz, kā bijis līdz sadalīšanai, kas nozīmējot, to, ka jārada starpgabali un pat vairaki. Likums tādu iespējamību pielaida un tamdēļ nevarēja liegt viņu gribas izvešanu, kaut gan neatlaidīgi tika norādītas tādas sadalīšanas ļaunās pušes. Tagad pagājuši no ciema sadalīšanas tikai daži gadi un šie paši lauksaimnieki spiesti atzīt, ka izdarījuši nelabojamu kļūdu: ganību varējuši pilnīgi ņemt par aņam-

zemi pēc vērtības, mežu gabali pavisam esot lieki, jo tie visi tagad jau nocirsti un pļavas arī labāk būtu bijis tikai viens gabals.

Pārējos brīvciešos, kuŗi tika sadalīti vēlāk, zemturi jau bija mācījušies no savu kaimiņu bēdīgiem piedzīvojumiem un bez sevišķām grūtībām piekrita saņemt zemi vienā, vai lielākais — divos gabalos nebūt neprasot lai aŗamzemes un citu šķiŗu zeme būtu tādā pat samērā, kā līdz sadalīšanai.

Tagad ar gandarījumu un prieku var atzīmēt, ka mūsu zemkopības ministrs, J. Birznieka kungs ir ierosinājis jaunu likumu par zemes ierīcību ar kuŗu tiks atvietoti visi līdzšinējie šāda satura likumi un rīkojumi. Bet tas vēl būtu maz: šis likums saturēs pavisam jaunas normas un noteikumus zemes ierīcības lietās un sevišķi starpgabalu likvidēšanā, kas dos iespēju šos darbus sekmīgi izvest.

Būtu tikai vēlams lai paši zemturi, kam daudz starpgabalu un neizdevīgas robežas, visupirms padomātu par to, **vai viņi vēlas izdevīgāku stāvokli savai saimniecībai un kā tas panākams, nekaitējot saviem kaimiņiem.** Vēl vairāk būtu vēlams, lai kaimiņi aizmirstot varbūtējos sīkos strīdus, kopīgi pārrunātu vēlāmās izmaiņas savām robe-

Kuldīgas apr. mērnīeks
un valsts zemju insp. v.
i. K. Rubulis.

žām un darītu to bez naida un vēlēšanās savus kaimiņus aizskārt.

Kadastrālās uzmērīšanas darbi Kuldīgas apriņķī vēl nav uzsākti un šajā gadā netiks uzsākti, kaut gan sagatavošanās, vai pareizāki sakot, pamatdarbi gandrīz nobeigti, izbūvējot, novērojot, uzmērot un aprēķinot trigonometriskos un poligonometriskos atbalstu punktus.

Kuldīgas apriņķis ir viens no lielākiem Kurzemē un tamdēļ viņu nevarēs uzmērit vienā gadā — varbūt tikai divos. Un tas arī nav vajadzīgs, jo kā jau minēju, ir vēl daudz zemes ierīcības jautājumu, kuŗus būtu vēlams nokārtot līdz kadastrālai uzmērīšanai. Jaunsaimniecību uzmērīšana uz fonda zemēm neradīs nekādu grūtību, tas būs tikai tehniskais darbs, bet to nevar teikt par vecsaimniecībām: apmēram 1/3 no tām robežzīmes ir galīgi izzudušas, tās būs jāuzmeklē un jāatjauno, kas radīs arī strīdus. Bet tas vēl nav viss: robežas daudzās vietās šām saimniecībām ir tik neiespējami likumainas, ar sīkiem likumiem un daudzām kupicām, — tās pienāksies rēgulēt, kas darbu palielinās un izvešanu apgrūtinās.

Ļoti bieži nāk priekšā gadījumi, kur lauksaimnieki robežu rēgulēšanu sajauc ar zemes apmaiņām vai starpgabalu likvidēšanu un ir tajās domās, ka pie kadastrālās uzmērīšanas tiks novērstas visas neīaimes: novilkta taisnākas robežas, apmainīta zeme ar kaimiņiem, kuŗš labprātīgi to nevēlas darīt u. t. t.

Tāds uzskats pavisam maldīgs, jo likums par kadastru neparedz nekādus zemes ierīcības darbus, izņemot sīku robežu rēgulēšanu (līdz 1 ha), kuŗa izvedama uz abpusīgu vienošanos, bet piespiedu kārtā tikai retos gadījumos, pie kam šādā rēgulēšanā nevar ietvert: ēkas, augļu dārzus un citus vērtīgus objektus. Vienīgi bez īpašnieku piekrišanas rēgulējamas no fonda iedalīto saimniecību robežas, bet arī tikai 3 proc. apmērā no katras vienības kopplatības.

K. RUBULIS,

Kuldīgas apriņķa mērnīeks.

Kuldīgas apriņķa veterinārija

Kuldīgas apriņķi apkalpo 5 veterinārārsti, kuŗi novietoti: Kuldīgā, Saldū, Skrundā, Ezerē un Jaunmuižā — Lutriņu pagastā. Bez tam darbojās vēl 1 veterinārfeldšeris, ar dzīves vietu Vārmā. Varētu do-

māt, ka tādā kārtā Kuldīgas apriņķis pietiekoši apgādāts ar veterināro personālu, bet painteresējoties tuvāk mēs redzam, ka veterinārais jautājums apriņķī ne tuvu nav sasniedzis tādu stāvokli, ko varētu saukt

par normālu un apmierinošu. Rajoni, kuŗus nākas apkalpot vienam veterinārārstam, ir par lieliem. Daži attālāki pagasti un pagastu «gali» ir no veterinārārstu dzīves vietas 25 un pat vairāk kilometrus. Sprotams, ka spējākos mājkuŗoņu saslimšanas gadījumos nekāda nopietna palīdzības sniegšana še nav iespējama. Daudzreiz ārsta palīdzības sniegšana aprobeŗojas ar izrunāšanos un padomu došanu pa telefonu, jo aizbraukt pēc ārsta ar zirgu daudzreiz pārāk apgrūtināoši un maksāt par izbraukumu ar auto — iznāk padārgi. Lai attālākiem pagastiem ārsta palīdzība būtu sasniedzamāka, Kuldīgas apriņķi vajadzētu ierīkot vēl jaunus 3 veterinārārstu rajonus. Jācer, ka ar laiku tas arī tiks panākts, jo līdz ar vērtīgu sugas lopu ieaudzēšanu saimniecībās, būs riskanti atstāt tās bez pietiekoši labi noorganizētas veterinārās palīdzības.

Sērgu ziņā Kuldīgas apriņķis nav bijis sevišķi apdraudēts. Visbiežāk sastopamā sērga ir cūku roze, jeb zilākaitē, bet šī sērga sastopama visur, kur nodarbojas ar cūku audzēšanu un laikā ārstējot pārāk lielus zaudējumus lauksaimniekiem nenodara. Diezgan izplatīts ir arī liellopu ļaunais galvas karsonis, kas stāv sakarā ar nepietiekoši tīru dzeŗamo ūdeni, kādu nākās lietot govslōpiem. Kas attiecas uz trakuma sērgu, tad tā Kuldīgas apriņķi jau vairākus gadus nav konstatēta. Tāpat samērā maz izplatīta ir arī lipīgā izmeŗšanās.

Veterinārārstiem tā tad pārāk daudz laika sērgas apkaŗošānai ziedot nenākas, bet toties diezgan daudz nākas ārstēt citas slimības, kuŗas rodas mājkuŗoņiem no to lietošanas darbā vai iegūstot produktus no tiem. Visvairāk slimo zirgi un kā dārgākos mājkuŗoņus tos arī visvairāk ārstē. Bet te nu saduŗamies atkal ar ļoti lielu nebūšanu — veterinārārstiem nav piemērotu telpu — ambulanču slimo zirgu izmeklēšanai un palīdzības sniegšanai. Kuldīgas apriņķi tikai Jaunmuižas veterinārārsta rīcībā ir piemērotākas telpas. Veterināro ambulanču un klīniku ierīkošana Kuldīgas apriņķi paliek arī nākotnes cerība.

Pēdējos pāris gados lauksaimniekos nomanāma stipra tieksme nostiprināt savas

saimniecības un līdz ar to ieaudzēt vērtīgus sugas lopus. Bet līdz ar piena ražas pacelšanu un sugas lopu ieaudzēšanu saimniecībās ir nepieciešami uzlabot arī tās telpas, kuŗās lopi stāv. Šinī ziņā tomēr līdz šim sasniegumi nav apmierinoši. Augstraŗīgās govīs bieži vien tiek turētas vecos neuzlabotos stalļos, kur grūti ieturēt vajadzīgo tīrību. Tādēļ bieži govīs slimo ar tesmeņa iekaisumiem. Tādā kārtā samazinājas piena raža, daudzreiz piens uz zināmu laiku pavisam nelietojams un govīs tesmeņa bojāšanās dēļ jānokauj. No nepiemērotiem stalļiem rodas arī citas slimības gan govslōpiem, bet jo sevišķi jaunlōpiem.

Zirgu audzēšanā redzami jau zināmi sasniegumi, krietni vairojies pašaudzēto zirgu, galvenā kārtā Oldenburgas sugas krustojumu skaits.

Visumā lōpkopības un līdz ar to arī lōpu veselības stāvoklis uzlabojas. Sevišķi daudz tiek darīts gan no valdības, gan pašu lauksaimnieku puses sugas uzlabošanā. Strādājot tādā pastiprinātā tempā, kā pēdē-

Saldus raj. veterinārārstis J. Velps.

jos 2 gados, ir pamats domāt, ka pēc gadu desmita Kuldīgas apriņķis varēs nostāties sugas lopu daudzuma ziņā blakus dažām Vidzemes apriņķim.

Veterinārārstis J. VELPS.

14. Kuldīgas aizsargu pulks

Neraugoties, ka nodaļu organizēšanas darbā lielus traucējumus rada Bermonta iebrukumi — 1919. g. 22. oktobrī Saldus un 5. novembrī Kuldīgas rajonos, tūlīn pēc

Bermonta spēku padzīšanas, tā pašā gada novembra mēneŗa beigās tiek sekmīgi turpināts tālākais aizsargu organizācijas izveidošanas un nostiprināšanas darbs.

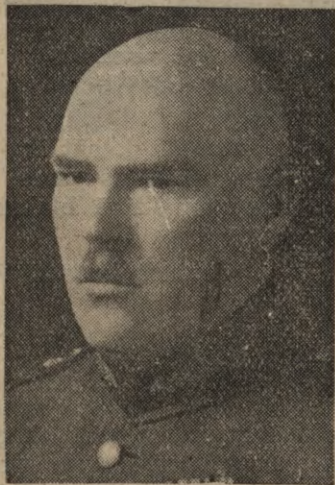
1925. g. sākas aizsardžu pulciņu dibināšana. Vienības dienesta un apmācību vajadzībām iegādājas iztrūkstošos ieročus un nepieciešamās patronas, bet 1926. gadā pulkā speciālistu vadībā notiek pirmā ieroču skate. 1926. g. rudenī pulks, armijas virsnieku vadībā, rīko pirmos grupu komandieņu kursus, lai stiprinātu aizsargu komandieņu militārās zināšanas.

Nākošos gados sekmīgi turpinās militāro apmācību darbs. Nostiprinājas un iekšēji izveidojas aizsardžu pulciņi. Sarīkoti kursi, lauku apmācības, manevri. Rīkotos sanitāros un mājturības kursus apmeklē netiekvien aizsargi un aizsardzes, bet arī daudz privātpersonu.

1934. g. 12. augustā ministrs A. Bērziņš pulkam pasniedz Kuldīgas apriņķa lauku pašvaldības dāvāto karogu ar devīzi: «**Mēs sargāsim tevi, tēvzeme!**».

Tiek ievadītas sarunas ar Kuldīgas pilsētas pašvaldību par pulkam piederošā sporta laukuma apmaiņu pret lielāku zemes gabalu, noderīgu gaisa ostas izbūvei. Sarunas ir sekmīgas, un pulks drudzaini steidz nepieciešamos gaisa ostas izbūves darbus, lai tā paša gada 19. augustā uz 19 ha lielās gaisa ostas nosētos ja 3 lidmašīnas, kuņas demonstrē augstāko pilotāžu un lēcienus ar kritširmi.

Bez tiešā valsts aizsardzības nodrošināšanas darba pulks aktīvi vāc ziedojumus savas lidmašīnas iegādei. Un 1935. g. sākumā pulks Liepājas kuņas ostas darbnīcās pasūta jau vienu lidmašīnu, kuņa 1936. gadā gatava un nodota aizsargu aviācijai lietošanā. 2. jūnijā pulks atklāj ar saviem līdzekļiem izbūvēto pulka šautuvi.

Kuldīgas apr. priekšnieks J. Kalve.

Lai rastu līdzekļus angāru būvei, 15. jūlijā tiek sarīkoti plaši aviācijas svētki, kuņš no Rīgas ierodas arī kuņa lidmašīnas.

Pulka pastāvēšanas laikā, izpildot dienesta pienākumus, no dabūtiem ievainojumiem miris Kuldīgas pils. nodaļas aizsargs Harijs Rozenfelds, bet ievainoti: Kables nod. aizsargs Žanis Mucenieks un Skrundas nodaļas aizsargi: Ansis Laugals un Jānis Graviņš.

Visā pulka pastāvēšanas laikā liela vērtība piegriezta pulka saimes audzināšanai, solidaritātes, disciplīnas un iznesīguma pacelšanai. Pievilkti daudz jaunu spēku, kas ar savu aizrautību aizsargu darbā ievērojami paceļ pulka militāros, sabiedriskos un saimnieciskos panākumus.

Pie pulka nodibināts arī sporta klubs, kuņš sekmīgākai mērķu sasniegšanai apvienojies ar Kuldīgas latviešu jaunatnes biedrību, pie kuņas pastāv plašs un spēcīgs koris. Kuņu dibināšana notiek arī pie aizsargu nodaļām.

Visā pastāvēšanas laikā pulks, neraugoties uz pulka komandieņu biežām maiņām, izveidojies par spēcīgu militāru vienību, kas laidusi tāli ejošas saknes visā apriņķī kultūrālā un sabiedriskā dzīvē. Ārpus tiešā aizsargu darba un zināšanu izkopšanas militāros jautājumos, pulka vienības izveidojušās par sabiedriskās dzīves galvenām noteicējām, sniedzot vērtīgus priekšsījumus, sarīkojot praktiskus kursus, izkopjot nacionāli valstisko apziņu.

Pulka pasākumu veikšanu ļoti lielā mērā sekmējuši visa apriņķa iedzīvotāji, biedrības, organizācijas, pilsētu un lauku pašvaldības, būdamas atsaucīgas aizsargu saimes darbam.

Kā izcils piemērs atzīmējams Kuldīgas pilsētas un lauku pašvaldību lielais ziedojums — Kruppa firmas smagās auto mašīnas dāvināšana pulkam, kā arī Kuldīgas apriņķa mazpulku dāvana — patšautene.

Pulkā pašreiz 2 bataljoni un 1 jātnieku divīzijs, aizsargu eskadriļa, 9 rotas, 2 eskadroni, 22 nodaļas un tikpat aizsardžu pulciņi. Bez tam pulkā skaitās 5 orķestri, sporta pulciņi un aizsargu-džu kuņi.

Skaitliskais sastāvs — ap 900 aizsargu un 400 aizsardžu.

Sekmes, kas pavadījušas pulku noietās gaitās, gaiši liecina, ka nekādi spēki nespēs salauzt pulka saimes gribu sargāt mūsu tēvijas un valsts drošību.

«**Mēs sargāsim tevi, tēvzeme!**» ir rakstīts pulka karogā un katrā pulka aizsarga un aizsardzes sirdī.

14. Kuldīgas aizsargu pulka kultūras darbs

Pie Kuldīgas aizsargu pulka kulturālā daļa tika nodibināta 1934. gadā. Pulka kulturālā nozare stingri lūkojas uz to, lai pulka sarīkojumi tiktu labi sagatavoti un patriotiski nacionāli noskaņoti.

Pagājušā gadā 14. Kuldīgas aizsargu pulka kulturālā darbība norisinājusies galvenokārt trīs galvenās kulturālās nozarēs: 1) teātra izrādes, 2) koncerti, 3) priekšlasījumi. Pavisam notikušas 37 teātra izrādes, kurās uzvestas 9 drāmas, 17 komēdijas un 11 skatu lugas.

Kursi sarīkoti 14, kuŗos piedalījušies 316 klausītāji.

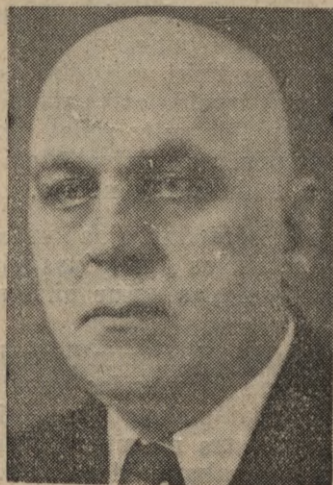
Priekšlasījumi noturēti 38, no kuŗiem 9 par aizsargu organizācijas dzīvi, 16 par valsts dzīvi, 7 par vēsturi un ģeografiju, 2 par fizisko audzināšanu, 1 par mākslu, 3 par saimnieciskiem jautājumiem.

Pulka nodaļās darbojas 12 kuŗi ar 420 dziedātājiem. Sarīkoti vairāki atsevišķu kuŗu koncerti un 1 dziesmu svētki Salū. Pulkā ir 4 pūtēju orķestri un 1 stīgu orķestris. Pulka orķestris sarīkojis 2 plašus koncertus.

Nodaļās atrodas 22 bibliotēkas ar 434 sējumiem.

Bez tam aizsargi ļoti dzīvi piedalījušies sarīkojamās ekskursijās, meža dienās, kri-

tušo varoņu atdusas vietu apkaŗošanā un izdaiļošanā, kā arī aizsargu nodaļas uzstā-

Kuldīgas apr. lauku pašvaldību vecākais
Fr. Vilks.

dījušas piemiņas plāksnes kritušiem varoņiem dievnamos.

FR. VILKS,
14. Kuldīgas aizsargu pulka kulturālās nozares vadītājs.

Kuldīga

Senās un tagadējās Kursas sirds — Kuldīga ir tikdaudz gadsimtus skaitījusi, ka pat domās grūti atstaigāt tik tālu atpakaļ. Nodzeltējušās kroniku lapās teikts, ka viņas šūpuli kāris starp 1242. un 1245. g. ordeņu mestrs Teodorichs no Grēningenas, celdams stipru mūŗa pili pie Ventas varenās krāces. Bet daudz vecākas ziņas palikušas šajā zemē, kuŗu Dievs lēmis latviešu ciltim par mājvietu. Brīvo un varenīgo seno kuŗu iekaŗotāju pili laika plūdumā kaŗi un gadī nolīdzinājuši ar zemi un no tās nekā nav vairs palicis pāri, bet vēl vienmēr savā diženumā stāv lielākais Kuŗu pilskaļns pie Ventas, stāstīdams par to Kuldīgu, kas pārdzīvojusi kaŗus un sveŗes ienācējus mūsu zemē. Še — Ventas krastā mūsu priekšteči jau apmetušies uz dzīvi ap 2000 g. priekš Kristus (akmens laikmeta cirvis Brūverkalnā).

Kuldīga var būt lepna par savu diženo senatni, tā ir stiprs pamats tagadnei. Kul-

dīgas vārdu tālu pāri Latvijas robežām savā laikā godam pauduši lielais Kurzemes hercogs Jēkabs un Kuldīgas amatnieku un tirgotāju uzņēmīgais gars un sapraŗšana tālo jūŗu braucienos. Kaŗi un nelaimes bieŗi, nesaudzīgi postīdami, gājuši pāri Kuldīgai, bet vienmēr tā no jauna atplaukusi vēl lielākā dižumā. Viņas vieta Kursas vidienā ir tāda, ka tā vienmēr paliks Kursas sirds un tās nākotne skatāma atplaukumā.

Līdz 1934. g. 15. maijam pilsētas saimnieciskais stāvoklis bija ļoti bēdīgs un atradās bankrota priekšvakarā. Neskatoties uz visu to, pēdējos divi gados saimnieciskā stāvokļa nostiprināšanai un izveidošanai darīts vairāk, kā visus agrākos gadus kopā. Atrisināts elektriskās apgaismošanas jautājums, palētinot strāvas maksu un paplaŗsinot elektrisko tīklu.

Pārkārtota un racionālizēta sociālā apgāŗība, ievietojot nespējniekus citās piemēro-

tākās telpās. Pārkārtota tirgus izmantošana, slimnīca u. c. Veikti jau vajadzīgie priekšdarbi jaunā tirgus laukuma būvei un arī šinī vasarā darbus turpinās pastiprinātā gaitā. Šinī gadā atvērtais bērnu dārzs atrod iedzīvotājos lielu piekrišanu. Tuvākā laikā sāks darboties pilsētas aptieka. Noteikti un enerģiski veic pilsētas saimnieciskos darbus, izveidojot uzņēmumus un pasākumus un līdz ar to rodot līdzekļus un iespējas dot pilsētas iedzīvotājiem izmantot iabierības, kādu agrāk nebija.

Kuldīgas pilsētā darbojas sešas skolas: 4 6-kl. pamatskolas un divas ģimnazijas. Visas 4 pamatskolas uztur pilsētas pašvaldība.

Kuldīgas valsts ģimnazija darbojas jau no 1919. g. Pirms ģimnazijas nodibināšanas tanī vietā darbojās skolotāju seminārs, kur mācījies viens otrs no mūsu iecienītajiem pedagogiem un rakstniekiem. Pēdējā laikā ģimnazija stipri pārkārtota. Ģimnazijā

mācās apmēram 200 audzēkņu, kurus māca 15 skolotāji. Pie ģimnazijas pastāv zēnu un meiteņu internāti. Bez Kuldīgas valsts ģimnazijas vēl darbojas Kuldīgas vācu ģimnazija, ko uztur vācu vecāku savienība. Pagājušā mācības gadā darbojās arī papildus skolas tirdzniecības nodaļa.

Arī sabiedriskā dzīve pilsētā spēji atplaukusi. Še ievērojama loma piekrīt aizsargu organizācijai, L. A. kluba nodaļai, Kuldīgas latviešu biedrībai, vairākām sporta organizācijām un strādnieku arodbiedrībai.

Par pilsētu interesējās ne tikai Kuldīgas apkārtnes iedzīvotāji, bet to apmeklē tūristi no visas Latvijas un pēdējā gadā tūristu skaits bija ievērojami liels. Vecās hercoga Jēkaba laika celtnes, vēsturiskie priekšmeti un krāšņā apkārtnē saista katru īsta latvieša uzmanību.

Ž. KRAFTS,
Kuldīgas pilsētas sekretārs.

Tūrisma kustība Kuldīgā

Organizētā veidā tūrisma kustība Kuldīgā iesākās 1935. g. pavasarī, kad tika iecelts tūrisma aģents un pie pilsētas valdes nodibināta tūrisma komiteja. Vēl tanī pašā gadā tiek iekārtota pagaidu tūristu mītne un sarīkoti pagaidu gīdu kursi. 1936. g. sākumā noturēti gīdu kursi, kurus beidza 10 koncesionēti gīdi, kas pret nelielu atlīdzību iepazīstina tūristus ar Kuldīgu un viņas vēsturi. Kuldīgas pilsētas valde 1936. g. piedalījās nacionālā tūrisma izstādē Rīgā ar savu stendu, kurš guva sevišķu piekrišanu. Kā sekas šai propagandai bija lielais tūristu pieplūdums 1936. g. Kuldīgā. Šo tūristu skaitu var vērtēt uz dažiem desmit tūkstošiem. Tūristu mītnē Kuldīgā pag. vasarā pārnakšņojušas vairāk kā 1200 personas. Pagājušā gadā iekārtota pieklājīga tūristu mītne ar 20 gultām. Pilsētā izliktas 4 propagandas vitrīnas ar foto uzņēmumiem un vajadzīgām ziņām. Izbūvētas kāpnes Ventas krastā. Šinī gadā pilsētas valde paredz Ventas krastā izbūvēt

speciālu piemiņas lietišņu kiosku ar nojumi tūristiem, kā arī rūpēties par ipatnām piemiņas lietišņām.

Kā liels sasniegums būtu atzīmējams 1936. gadā nodibinātais Kuldīgas pilsētas muzejs ar archeoloģijas, vēstures, etnografijas, dabas zinātņu u. c. nodaļām. Muzejā jau savākts liels skaits eksponātu un vasarā paredzētas vairākās ekspedīcijas pa Kuldīgas apriņķi, eksponātu vākšanai. Šīs ekspedīcijas notiks attiecīgu lietpratēju vadībā. Tuvākā nākotnē paredzēta muzeja atklāšana.

Cerēsim, ka veco Kursas lielkungu rezidenci, ar viņas „Veneciju“, „Rumbu“, „Smilšu alām“ u. t. t. šinī gadā apmeklēs vēl lielāks skaits tūristu, jo visi, kas to līdz šim anciemojuši, ļoti sajūsminājās par šo seno pilsētu, par ko var spriest pēc ierakstiem tūrisma mītnes viesu grāmatā.

HERBERTS CELMIŅŠ.
iekšl min. tūrisma biroja aģents Kuldīgā.

Mājturība Kuldīgas apriņķī

Kuldīgas apriņķī mājturības darbiniecēm ir plašs darba lauks, jo mājturības zināšanu izplatīšanā darīts samērā maz. Agrāk lauksaimniecēm mājturības padomu

devējas bija jāsauc no tālākiem apvidiem, kas prasīja lielākus izdevumus. Tādēļ nav jābrīnās, ka Kuldīgas apriņķa lauksaimnieces vienā otrā mājturības jautājumā

nevar sacensties ar to apvidu nama mātēm, kuŗos jau sen strādā mājturības instruktores biedrībās un rajonos.

Tikai pēdējā laikā, pateicoties LLK, Kuldīgas apriņķī mājturības zināšanu izplatīšana ļoti tiek sekmēta.

Sākot ar 1936. gadu Kuldīgas apriņķī nodibināti 2 mājturības rajoni; pirmais augusta mēnesī Saldū, otrais oktobrī — Kuldīgā. Katrā rajonā strādā viena mājturības instruktore un sniedz bezmaksas padomus lauksaimniecēm, nama mātēm un visām ieinteresētām personām.

Kuldīgas apriņķī — Skrundā strādā mājturības veicināšanas biedrība ar biedrības mājturības instruktori, kuŗa apmeklē biedrenes reizi mēnesī, rīko kursus, sacensības. Skrundas mājturības veicināšanas biedrība viena no pirmajām mājturības biedrībām Kurzemē, kuŗai pašai sava instruktore.

Rosīgi strādā aizsardžu pulciņi mājturības zināšanu izplatīšanā. Aizsardžu pulciņu rīkotie mājturības - rokdarbu kursi ļoti labi apmeklēti. Mājturības - rokdarbu kursi un priekšlasījumi arvien vairāk tiek pieprasīti.

Dažos mazpulkos strādā mājsaimniecības grupas. Jācer, ka nākotnē šo grupu skaits pavairošies.

Apriņķī jūtama arvien lielāka interese par dažādiem mājturības jautājumiem, kā

Lauksaimniecības kame-
ras Kuldīgas raj. māj-
instr. A. Grundmane.

arī par savu saimniecību pareizu izkopšanu un izdaiļošanu.

A. GRUNDMANE,
LLK Kuldīga rajona mājturības
instruktore.

Biškopība Kuldīgas apriņķī un tās nākotnes uzdevumi

Biškopība Kuldīgas apriņķī attīstīta samērā labi, bet visumā vēl vairāk apriņķa rajonos bišu saimju skaits ir par mazu un bišu ganības pilnīgi vēl neizmanto. Biškopības izmantošanā savu roku pielikuši arī lauku pamatskolu skolotāji, kas ļoti apsveicams. Te minama skolotāja Andersona drava Gaiķu pamatskolā, tāpat Fr. Bekmaņa drava Vārmes Dūru pamatskolā kā arī dravas citās pamatskolās. Skolotāja Andersona drava ir viena no lielākām un labāki nostādītām Saldus rajonā. No aizsaulē aizgājušiem skolotājiem-biškopjiem, kas daudz darījuši biškopības izveidošanā, lai godam pieminam skolotājus Lasi un Spēkaini.

Apriņķī nav lielu dravu; dravas ar 30 līdz 40 saimēm gan nav retums.

Aizrādāms, ka arī daži Kuldīgas apriņķa mazpulku dalībnieki sasnieguši dižas sekmes biškopībā.

Medus ražas ziņā Kuldīgas apriņķa dravās arī sasniegti labi panākumi. Priekšzīmīgās, labi koptās dravās dažos gados ir bijušas caurmēra ražas no 32—48 kg no saimes. Caurmēra skaitļi par visu apriņķi ir ievērojamāki zemāki — 16—25 kg.

Kuldīgas apriņķī ir saimniecības, kas biškopību ieslēgušas plānveidīgā lauksaimniecībā, rūpējoties par bišu ganību uzlabošanu, kultivējot lauksaimnieciski izmantojamus medus augus. Te minamas Kuldīgas pag. Dindžas, kā arī Vitomska drava Padures Lejā, kur kultivē griķus, tā ar labiem panākumiem izmantojot arī mazvērtīgās smilšu zemes.

Nākotnes uzdevumi būtu pavairot bišu saimju skaitu, sevišķi apvidos, kur bišu maz, bet ganības pietiekoši bagātīgas, biškopību vairāk pieskaņot pārējai lauksaimniecībai, kultivējot lauksaimnieciski izmantojamus medus augus. Dravas vairāk

modernizējamas. Galvenā vērība piegriežama ērtam, vietējiem dravniecības apstākļiem atbilstošam rāmišu stropam. Tāpat vairāk vērības piegriežams bišu parei-

zai kopšanai un galvenā ienesuma pilnīgākai izmantošanai.

J. POGULIS,

LLK Jelgavas rajona biškopības instruktors.

Dārzkopības stāvoklis Kuldīgas rajonā

Kuldīgas dārzkopības rajonā pagaidām ietilpst no Kuldīgas apr. tikai 10 pagasti: Kuldīgas, Kūrmales, Planīcas, Snēpeles, Turlavas, Ivandes, Padures, Vārmes, Kabiles un Raņķu pagasti. Minētie pagasti arī iekļaujas Kurzemes augļkopības rajonā. Zeme, ar maziem izņēmumiem (Kuldīgas, Padures, Kūrmales pag.), tāpat klimatiskie apstākļi visā visumā piemēroti galda augļu šķirņu audzēšanai. Daudzās saimniecībās gan labākās vietas augļdārzos ir avotainas, kas prasa meliorēšanu, tāpat purvu nosusināšanu valsts mežos (Kuldīgas, Padures, Planīcas u. c. pagastos). Ir daudz jaunu dārzu 1—5 ha platībā; plašākais no veciem dārzos ir 3 ha (Turlavas Baužās). Bet ir arī saimniecības ar 5—6 jauniem vai veciem augļkokiem un arī bez neviena. Snēpeles Sudrabkalnos ar zemenēm aizņemts 1 ha (ir arī 30 bišu stropu). Sāk ierīkot arī rūpniecības augļdārzus. Daudzās saimniecībās jaunstādītie dārzos ierīkoti nepiemērotās vietās, kādēļ šim jautājumam tagad veltī sevišķu uzmanību. Tāpat jāgādā, lai neatkārtotos šķirņu mistrojums. Vecos dārzos atrodamas daudz tirgum nepiemērotu šķirņu, kādēļ ievadīta pārpotēšana ar la-

bākām šķirnēm. Augļu ražas novietojuma galvenām kārtām Kuldīgas un pa daļai arī Ventspils un Liepājas tirgos. Ar Kuldīgas-Liepājas dzelzeļa atklāšanu labākos augļus novietojuma Liepājas tirgū. Kvalitātes augļu maz. Ražas gados Kuldīgas tirgus ar augļiem un ogām (jānogām) pārslodzīts. Vismazāk ir bumbiešu. Sulās pārstrādāti pag. gadā Kuldīgas privātā sulas punktā apm. 1 tonna augļu un ogu. Sulas iegūšanas punkti nepieciešami arī pagastos (pie koppienotavām, mazpulkiem). Ievadītas sarunas par augļu kaltes ierīkošanu un vispār dārzkopības ražojumu likvidēšanu uz kooperatīviem pamatiem. Ārstniecības augus (Valeriana) audzē (3 ha) Fr. Borovskis Kūrmales pag. labi nostādītas bišu dravas ir 17. Pieprasījumi pēc medus Kuldīgā ir labi. Augļus un dārzājus vietējais tirgus nespēj visus likvidēt. Iedzīvotāju samērā maz un bez tam daļa pārtiek arī no pašu izaudzētiem dārzājiem un augļiem. Dārzāju augļu un dabīgo augļu sulu patēriņš tā uz laukiem, kā pilsētā vēl nepietiekošs. Ir ievadīta neatlaidīga propaganda, apmeklējot saimniecības un ar preses informāciju.

Ar augļkoku stādāmo materiālu rajons turpmāk būs pietiekoši apgādāts no 7 kokaudzētavām (uz laukiem). Divās no viņām pasāks audzēt arī košuma augus un ziemciešu puķes lauku saimniecību apkārtnes izdaiļošanas vajadzībām. Kokaudzētavas tagad padotas zemkopības ministrijas sanitārai kontrolei, ar ko tirgu atsvabinās no slimiem un kropliem kociņiem, kādi šie daudz «iepludināti» agrākos gados no Ventspils apr.

Lauku māju apkārtnes izdaiļošanas jautājumā darbs vēl gaida darītājus. Saimniecību ceļu apstādīšanu ietekmē «mežu dienas. Košuma dārzu plāni vēl par dārgiem. Viena otra pagastu pašvaldība gan pasūtījusi plānus skolām. Pašlaik glītākais dārzs ir pie Turlavas jaunceltā skolas nama.

Siltumnieču kultūras pagaidām koncentrētas tikai Kuldīgā. Audzē arī brīvdabas

Kuldīgas raj. dārzkopības instr. O. Kļaviņš.

vinājus. Pilsētas dārzniecības stāvoklis nav labvēlīgs. Būs jāpārorganizējas uz speciālām kultūrām, atstājot tirgus apgādāšanu ar dārzājiem laukiem un nomaļniekiem.

Dārzkopības darbinieku L. L. K. novie-

tojusi šai rajonā ar 1935. g. jūniju. Darbības laikā apmeklētas 263 saimniecības un birojā sniegti padomi 484 gadījumos.

O. KĻAVIŅŠ,

Kuldīgas rajona instruktors
dārzkopībā.

Lauksaimniecība Kuldīgas rajonā

597 km² lielais Kuldīgas agronomiskais rajons atrodas Kuldīgas apriņķa ziemeļu vakaru stūrī, kam pieslēdzas Ventspils un Aizputes apriņķa pagasti. Kuldīgas rajons ietver sevī Ivandes, Kurmāles, Kuldīgas, Padures, Planicas, Snēpeles un Turlavas pagastu ar 1917 saimniecībām, kuņu platība svārstās no 8—100 ha. Augsnas dabīgos apstākļos, kas noteicošie lauksaimniecības attīstībai, vērojams pilnīgs Ventspils apriņķa turpinājums ar mazauglīgām smiltis un izskalotām, trūdabagām meža zemēm, kas dienvidus un rietumu virzienā pāriet auglīgākos Snēpeles un Turlavas pagastos.

Aramzeme vairums pagastos gan sasniedz valsts caurmēru, bet Kuldīgas pagastā tikai 16,52 proc.

Vairums dabīgo zālāju — 16,91 proc. atrodas purvos un izplūstošu ezeru krastos, kas dod mazvērtīgu un zemu siena ražu, tikai nedaudz sastopamas auglīgas iīču pļavas. Tas pats sakāms par ganībām, kuņu kopplatība ir gan 20,14 proc., bet viņu vietu izpilda krūmāji un kailas, kropolām prieditēm noaugušas noras.

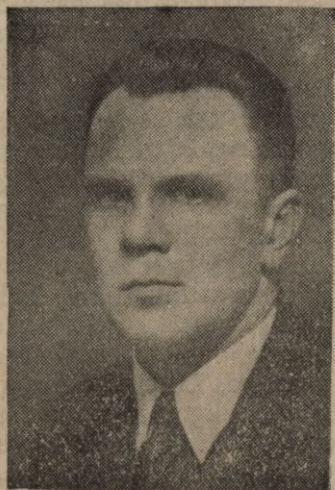
Pēdējos pāris gados zālāju uzlabošanā un kultivēšanā gan vērojama pieaugoša

interese, un pēc nedaudz gadiem neauglīgo un staigno purvāju vietā viņšosies jau daudzkārt lielākas kultivēto pļavu platības. Turpretim daudz sāpīgāki ir ganību ierīkošanas jautājumi, jo daudzās saimniecībās nelabvēlīgo un neauglīgo augsnes apstākļu dēļ nav rodamas piemērotas vietas ganību ierīkošanai. Minētie apstākļi vēl pagaidām zālāju ierīkošanas labiem nodomiem jo bieži neļauj piepildīties. Mežu samērā daudz, visā rajonā caurmērā 25,14 proc., pie kam Kuldīgas pagastā 40,62 proc. Turpretim vismazāk mežu sastopami Turlavas un Planicas pagastos — ap 17,5 proc., jo šē daļa mežu pārvērsti tīrumos.

Plaši sūnu purvi pakaišu ražošanai vēl nav saistījuši lauksaimnieku interesi, izņemot dažas saimniecības. Bet arī te, attīstoties lopkopībai, jau šogad lielāks skaits saimniecību uzsāks pakaišu kūdras ražošanu, jo Ploču purva kūdras fabrika vairs nespēj apmierināt pieprasītājus.

Galveno ienākumu saimniecībām dod graudkopība, kaut gan ražas līdz šim bijušas stipri zemas, jo pa lielākai daļai daudzās saimniecībās vienīgais mēslošanas līdzeklis bijuši kūtmēsli, un tie paši vēl nepietiekošā daudzumā. Pateicoties Liepājas-Kuldīgas dzelzceļam, mākslīgo mēslu apgāde atvieglota, jo nav vairs lauksaimniekiem jāmēro 30 km garais ceļa gabals līdz Skrundai vai Aizputei.

Lielākās labību sējumu platības aizņem rudzi un auzas, kam piemērotākas skābās smiltis augsnes. **Kartupeļu kultūra, kam šē augsnes apstākļi būtu vispiemērotākie, nav varējusi ieņemt redzamu vietu noņēmēju trūkuma dēļ.** Esošās spirta dedzinātavas ir pārāk tālu, lai nogādātu šo lauksaimniecības ražojumu. Miežu un kviešu sējumu platības nelabvēlīgo augsnes apstākļu dēļ mazas. Šīs kultūras audzē tikai saimniecības vajadzībām, bet tirgum ļoti maz. Āboliņa kultūrai cenšas izmantot katru kaut cik piemērotu zemes stūrīti saimniecībā. Daudzās saimniecībās šo kultūru nav pat iespējams ievest sējas kārtībā nabadzīgo

Kuldīgas raj. agr.
J. Smelte.

augšnas apstākļu dēļ. Šie apstākļi arī ietekmē labas lopbarības ražošanu saimniecībās. — Augstražīgu labības šķirņu jautājumam līdz šim vēl piegriezta maza nozīme, bet arī šie pēdējos gados vērojama lielāka interese, it sevišķi tajās saimniecībās, kur dabas apstākļi labāki, vai ilgu un neatlaidīgu pūļu uzlaboti. Tā pēdējos gados jau dažā labā saimniecībā sastopami Stendes rudzi, Dzintara mieži un auzas.

Strauju lopkopības attīstību traucē labas rupjās barības trūkums, bet līdz minēto kavēkļu labvēlīgai nokārtošanai aug arī lopkopības attīstība, pat bieži aizsteidzas priekšā, kas dažreiz dod ne visai la-

bus rezultātus. Pēdējā gadā, pateicoties LLK lielai gādībai, ierīkotas daudzas vaislas stacijas. Tāpat iepirkti no labākiem lopkopības apgabaliem tirsugas teļi. Sīkā meliorācija pagājušā gadā gājusi milzu soļiem uz priekšu, jo kulturtehnīķim pieteiktos darbus varēs izpildīt tikai līdz nākošās darba sezonas vidum.

Lauksaimniecības mēchanizācijā vēl maz darīts, un pašlaik vēl ļoti daudz sētā trūkst vajadzīgās intereses un nopietnības šim tik svarīgam jautājumam lauksaimniecībā.

J. SMELTE,

LLK Kuldīgas rajona agronoms.

Kuldīgas lopkopības rajons

Kuldīgas lopkopības rajonā ietilpst: Kuldīgas, Kūrmales, Ivandes, Padures, Planīcas, Snēpeles, Turlavas, Raņķu, Valtaiķu, Kabilles, Vārmes, Lutriņu, Rendas un Valgales pagasti no Kuldīgas apriņķa un dažas saimniecības Kuldīgas pilsētā Bases, Gudenieku un Alšvangas pagasti no Aizputes apriņķa un Ēdoles pagasts Ventspils apriņķī. Rajonā darbojas 15 pārraudzības biedrības. Darbojas arī Kuldīgas brūno sugas lopu audzētāju biedrība ar 14 saimniecībām 109 KB govīm, 21 LB govīm, 23 LB telēm, 22 KB telēm, 9 LB stac. bulļiem, no kuņģiem 5 stacijas ierīkotas ar valdības pabalstu, un 4 stac. personīgiem līdzekļiem.

Uz 1. oktobri 1936. gadu rajonā bija apvienotas 249 saimniecības ar 2069 slauca-

mām govīm, 697 jaunlopiem un 97 vaislas bulļiem. Caurmērā uz b-bu 138 slaucamas govīs, 46 jaunlopi un 4 vaislas bulļi.

Rajonā vairākumu sastāda brūnie lopi, kuņģi ir 60 proc., sarkanraibo 22 proc., melnraibo 12 proc. un dažādas spalvas krāsas 6 proc.

Vaislas stacijas bulļi sadalās sekoši: LB 39, LM 2, un LR 1, no tiem ar valdības pabalstu pirkti 27, personīgiem līdzekļiem 15. Kopā rajonā 42 stacijas bulļi. Rajonā uz katru stacijas bulli iznāk caurmērā 49 slaucamas govīs.

1936.-37. pārraudzības pirmā pusgadā 50 stacijas bulļi aplekuši 480 saimniecību 1111 govīs; caurmērā uz katru bulli pusgadā 16 saimniecību 37 govīs.

Caurmērā ražība uz vienu gada govī rajonā 1935.-36. pārraudzības gadā bija: 2140 kg piena ar tauku proc. 3,85 un 95 kg sviesta.

1935.-36. pārraudzības gaucā biedrības augstākā raža ir Ēdoles apvienības lopkop. pārr. b-bā, kur ražots gadā uz govī 3000 kg piena ar tauku proc. 4,03 un 139 kg sviesta. Zemākā raža iegūta Vārmes—Dūrupes lopkopības p. b-bā — 1415 kg piena ar tauku proc. 3,76 un 61 kg sviesta.

No atsevišķu saimniecību brūno lopu ganāmpulkiem augstāko ražību gadā uz govī uzrāda:

- 1) A. Vanaga, Lutriņu Vanagos, uz 2,7 gada govīm 4179 kg piena ar tauku proc. 4,23 un sviesta 203 kg.
- 2) Ž. Novicka, Rendas Pumpuros, uz 6 gada govīm 3886 kg piena ar tauku proc. 4,16 un 186 kg sviesta.
- 3) M. Liepiņš, Bases Krustkalnā, uz 5,5 gada govīm 3600 kg piena, tauku proc. 4,29

Kuldīgas raj. lopkopības instr. E. Brants.

un 178 kg sviesta. 4) E. Lejas, Planīcas Pūros, uz 5 gada govīm 4010 kg piena, tauku proc. 3,81 un 175 kg sviesta. 5) A. Ābolaņa, Lutriņu Augstupjos, uz 5 gada govīm 3933 kg piena, tauku proc. 3,84 un 173 kg sviesta. 6) J. Freimaņa, Kuldīgas Freimaņos uz 5 gada govīm 3322 kg piena, tauku proc. 4,21 un 161,4 kg sviesta. 7) P. Liepiņa, Bases Kalnakaltniekos uz 10,1 gada govīm 3296 kg piena, tauku proc. 3,96 un 150 kg sviesta. 8) M. Fīdola, Planīcas Imantās, uz 5,1 gada govīm 3182 kg piena, tauku proc. 4,10 un 150 kg sviesta.

Viena no ievēriņu pelnošām brūno sugas lopu audzētāju biedrība ir K. Euslera Kuldīgas Griķu muižas saimniecība, kuŗas viss ganāmpulks sastāv no 18 LB lopiem. Minētās saimniecības ganāmpulks 1935.-36. pārraudzības gadā uz 11,1 gada govīm ražojis 3291 kg piena, tauku proc. 3,88 un 147 kg sviesta.

Rajonā ražīgākās govīs 1935-36. pārraudzības gadā: 1) 4. Ērika KB 23681-Ic ražojusi 5370 kg piena ar tauku proc. 4,54 un 282 kg sviesta. Īpašnieks M. Liepiņš, Bases — Krustkalnā.

2) 5. Īda KB 48639-I ražojusi 5544 kg piena, tauku proc. 3,93 un 252 kg sviesta. Īpašnieks P. Liepiņš, Bases Kalnakaltniekos.

No sarkanraibo lopu audzētājiem ievēriņu pelna: 1 A. Valters, Kuldīgas Dindžos, kuŗa ganāmpulks 1935.-36. pārraudzības gadā ar 29,3 gada govīm ražojis caurmērā uz gada govī 3892 kg piena ar tauku proc. 3,88 un 173 kg sviesta un 2) A. Bergholcs, Kuldīgas Vindzērējos — ganāmpulks 1935.-37. pārraudzības gadā uz 17,4 gada govīm ražojis caurmērā uz katru gada govī 3552 kg piena ar 3,94 tauku proc. un 161 kg sviesta. Abās saimniecībās ir ierīkotas kultivētas ganības un pļavas pietiekošos apmēros. Pagājušā gadā teicamas ražas sasniedza ar kācēnu kāpostiem.

Melnraibo ganāmpulku ražas zemas, izņemot L. Sebra, Kuldīgas—Teskavu saimniecību, kuŗā uz 2 gada govīm ražots, uz vienu gada govī caurmērā 3955 kg piena ar 4,83 tauku proc. un 222 kg sviesta.

Tīrsugas lopu rajonā ir vēl maz. Pēdējā laikā sāk ievest tīrsugas telītes no mūsu labākiem lopkopības rajoniem diezgan ievērojamā skaitā.

Pamazām sāk piegriezt vēriņu aitkopībai, 6 saimniecībās novietoti šropširas šķirnes aitas un teķi. Sevišķu vēriņu aitkopībai piegriež Kuldīgas tūka fabrikas īpašnieks A. Vintellers, kuŗš 1936. gada vasarā ievada no Anglijas vienu šropširas sugas teķi un divas aitas. Teķi aitu lecīnāšanai Vintellers dod visiem Kuldīgas apkārtnes lauksaimniekiem bez atlīdzības, kas, cements, dos labus panākumus apkārtnes aitkopībā.

Arī cūkkopība sāk ieņemt savu vietu lauksaimnieka ienākumos. Rajonā ir 10 jorkširas sugas vaislas kuiļu stacijas un vaislas cūku audzētavas: Kuldīgas Dindžos A. Valteram, Ēdoles Naižos, A. Skorem, Lutriņu Ābolos J. Purmaļam, Kabiles Āžās Fr. Vāveram un vēl citās saimniecībās. Zirgkopību izveido un iespaido oldenburgas un ardeņu vaislas staciju ērzeļi un privātas stacijas. Viens no vecākiem un vairāk izmantotiem ērzeļiem «Advokāts II» old. 23. dz. 1919. gadā, novietots Valtaiķu Lejas krogā, K. Rossa saimniecībā.

Rajonā darbojas 12 sugas putnu audzētavas, kuŗās novietotas Leghornas, Rodailendas un Plimutrokas vistas, Indijas un Pekinas pīles, Emdenes zosis un bronzas tītari.

Rajonā vēl atrodas Planīcas—Ozolos sugas trušu un purva bebrņu (nutria) audzētavas, kuŗas vada V. Lastovkins.

Lai Kuldīgas lopkopības rajonā uzlabotu un salētinātu ražošanu, vēl samērā daudz jāstrādā un galvenām kārtām pie labas rupjās barības ražošanas — kultivētām ganībām un pļavām. Lai to veiktu, nepieciešami jānokārto plašākos apmēros zemes meliorācijas darbi. Jācenšas ražot vairāk spēkbarības pašu saimniecībās.

Pēdējā laikā pārraudzības biedrībās apvienoto saimniecību skaits ievērojami audzis, dažās biedrībās tas pat divkāršojies. Salīdzinot pašreizējo rajonā apvienoto biedru skaitu ar 1. jūniju 1935. gadu, kad rajonu pārņēma L. l. kamera, rajons paplašinājies par 60 proc.

E. BRANTS,

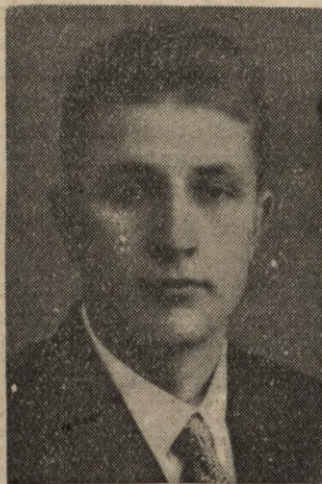
Kuldīgas rajona lopkopības instruktors.

Sīkā meliorācija Kuldīgas rajonā

Kuldīgas apkārtnes lauksaimnieki pēdējos gados ar savu zemju meliorāšanu pali-

kuši stipri iepakal citu novadu lauksaimniekiem.

Kuldīgas rajonā lauksaimniecības pēc zemes reljefa sadalās divās daļās — kalnainās un līdzenās. Kuldīgai tuvākā apkārtnē ieskaitāma kalnu grupā. Pārējā apriņķa daļā pārsvarā līdzenumi. Kalnainos pagastos pārsvarā sausa smilts zeme, — izņemot kalnu piekājes un avotainās vietas — Ažmzeme tāpēc arī mazāk cieš no slapjuma. Pļavas, turpretim, atrodas pa lielākai daļai kalnu ieslēgtos līdzenumos, visas, bez izņēmuma ir pārmirkušas. Pareizāki tās būtu saucamas par zāļu purviem, kas dod pavisam mazvērtīgu grīšu sienu. Bet zemes sastāvs pļavās labs — sadalījusies kūdra ar lielu avotu kaļķa procentu. Tās

Lauksaimniecības kameronas Kuldīgas raj. kulturtechniķis J. Priede.

nodrenējot un kultivējot, būtu iespējams iegūt vislabāko sienu.

Līdzenuma saimniecībās zemes ir smagākas, ar mazāku vai lielāku māla piejaukumu, te no mitruma cieš kā pļavas, tā arī aļamā zeme. Ražas mazas un atsevišķos gados pat pilnīgas neražas. Meliorējamas te būtu ap 80 proc. no visu saimniecību zemes.

Pateicoties valdības atbalstam, — izsniedzot par puscenu drenu caurules un piemaksas koka kastīšu drenāžai, kā arī ierīkojot parauglaukus zālāju kultivēšanai, lauksaimnieki sāk pamazām izprast meliorācijas lielo nozīmi lauksaimniecībā. Rajona agronomiskā biroja pagājušā gadā pēc padoma meliorācijas lietās jau griezušies 105 lauksaimnieki; meliorācijas projekti sastādīti 55 saimniecībām 464 ha kopplatībā. 73 saimniecībās grāvju un drenāžu rakšanai nosprausti 100 km, 27 saimniecībās noskaidroti dabā dažādi meliorācijas jautājumi. Pavisam kopā veikti 155 meliorācijas uzdevumi; sarīkoti 3 meliorācijas kursi, kuŗos kopā piedalījās 60 lauksaimnieki.

Atzīmējams, ka lauksaimnieki līdz šim bijuši diezgan atturīgi Zemes bankas kredīta izlietošanā meliorācijas vajadzībām un lielākā daļa drenējuši ar saimniecības līdzekļiem. Netālu no Kuldīgas darbojas Padures ķieģeļu ceplis, kas apkārtnes lauksaimniekus apgādā ar drenu caurulēm. Nākamā gadā paredzama strauja meliorācijas paplašināšanās un ceplim cauruļu ražošanu nāksies vismaz dubultot.

J. PRIEDE,

LLK Kuldīgas rajona kulturtechniķis.

Kuldīgas piensaimnieku sabiedrība

Kuldīgas piensaimnieku sabiedrība ir koppienotava Kuldīgā un 8 krejotavas: Krogsētās («Griķu» krej.), Skroderos, Graudupē, Dičās, Ivandē, Vilciņos, Strēļos, un Ēdās. Bez tam sabiedrībai krējumu nodod 2 patstāvīgas piensaimnieku sabiedrības — Planīcas «Pienupe» un Rendas «Kurzemnieks». Sabiedrības darbības rajons diezgan plašs. Ceļi rajonā samērā labi: šosejas un grantēti lielceļi. Sabiedrībai arī nākotnē stāv priekšā plašs darba lauks.

Kuldīgas piensaimnieku sabiedrības materiālais stāvoklis patlaban nostiprinājies un bazējies uz ļoti drošiem pamatiem. Īpašumu vērtība pārsniedz sabiedrības parādu par Ls 17.535,—. Bez tam sabiedrībai dažādās iestādēs ir Ls 4926,— liela dalības nau-

da. Nedalāmie kapitāli pašreiz ir Ls 10.000. Kuldīgas piensaimnieku sabiedrībai pie koppienotavas Kuldīgā ir arī savs piena produktu veikals, spēkbarības noliktava un labības tīrītava. Šie blakus uzņēmumi dod arī savu peļņas tiesu.

Tā kā prēmijas par laba piena ražošanu tikai tiem piensaimniekiem, kas pienu nodod moderniecībās, tad arī Kuldīgas piensaimnieku sabiedrības rajona piena ražotājiem ieteicams čaklāki pulcēties ap savu koppienotavu, lai tādā ceļā pilnīgāki izvērtētu savus piensaimniecības ražojumus.

J. JANSONS,

Kuldīgas piens. sabiedrības valdes priekšsēdētājs.

Lauksaimniecība Saldus rajonā

Saldus agronomiskās palīdzības rajonā ietilpst apm. puse Kuldīgas apriņķa pagastu ar stiprām smilšu māla un māla zemēm. Zemes taksācijas vērtība augstāka kā Kuldīgai tuvākos pagastos, kur daudz vairāk vieglas smilts augsnes, ar caurlaidīgu apakškārtu, vairāk arī jēlkūdras dumbrāju ar pārejas purviem.

Samērā augstu novērtētās zemes Saldus rajonā dod labas un arī ļoti labas ražas tikai izdevīgos klimatiskos apstākļos. Ilgstošie sausumi un tāpat garie lietus periodi šeit kaitīgāki kā vieglākās zemēs, ar pietiekošu daudzumu trūdu. Tā trūkums smagās māla zemēs stipri apgrūtina strādāšanu. Pavasaros zemes irdināšana iespējama tikai īsu laiku. Kamēr vieglākās zemēs darbi iet pilnā gaitā, Saldus rajona māla augsnes vēl stipri līp pie darba rīkiem; ja visa zeme ruderī nav uzarta, vai pavasara darbi par dažām dienām kavēti, tad tos grūti un pat neiespējami nobeigt, jo zeme te ātri sakalst. Īsais zemes strādāšanas laiks prasa daudz vairāk darba roku, dzīvā inventāra un līdzekļu, un arī tad vēl rodas darbu sastrēgumi.

Vairāk kā 90% zemēs te nepieciešama meliorācija. Vairums lauku ar nepareizi raktiem maziem grāvīšiem, sadalīti sīkos un apstrādāšanai ļoti neizdevīgos gabaliņos. Lauku reljefs meliorācijai labs, bet zemes mazā caurlaidība un sīkie avotiņi stipri sadārdzina meliorāciju. Spēcīgākās un rosīgākās saimniecībās cenšas uzlabot māla augsnes, piegādājot vairāk mēsļu ar kūdras pakaišiem, kompostu un uzvedot māla kalnos smalko pļavu dumbrāju zemi. Panākumi stipri jūtami, bet darbs ir grūts un trūkst laika.

Kauču darbs Saldus zemēs ir smags un dārgs, zemkopji to prot un mīl. Laba zemes strādāšana ir Saldus lauksaimnieku veca tradīcija.

Laukkopība te galvenā lauksaimniecības nozare. Visvairāk ražo maizes labību un sēklas āboliņu, kas kopā dod lielākos ieņēmumus. Saimniecības vajadzībām audzē auzas, mīstru, lēcas un pēdējā laikā miežus (brūžiem).

Valdības noteiktās labās ražojumu cenas nodrošina rajona zemkopjiem viņu pūliņu augļus. Saldus lauksaimnieki pateicīgi zemkopības ministrijai par plaši ierīkoto labības un sēklu tīrīšanas punktu un par smago auto lauksaimniecības ražojumu pārvadāšanai. Drošā ticībā zemkopji gaida nākošā pavasarī apsolīto traktoru. Trak-

toru pieprasījuši liels skaits lauksaimnieku, kas jau nodrenējuši laukus un pļavas, pilnīgākai un racionālākai traktora izmantošanai. Visas minētās mašīnas novietotas koppienotavā «Neatkarība», kas izveidoju-

Lauksaimniecības kame-
ras Saldus raj. agr.
H. Zīle.

sies par Saldus zemkopju saimniecisko centru.

Tāls ceļš vēl jāiet lopkopības attīstībai līdz dažu citu valsts rajonu līmenim. Iemeslu tam vairāk, bet nenoliedzams pļavu trūkums, jo rajonā skaita tikai 15—20% pļavu no izmantojamās zemes platības. Vairumam lauksaimnieku lielais lopu skaits ar to zemajām ražām nes zaudējumus. Zemā lopkopība uzsūc laukkopības atlikumus, un saimniekošanas rezultāts paliek zem cerētā līmeņa.

Citādi tas ir rajona saimniecībās ar labu un ļoti labu lopkopību. Tur arī lauku ražas pārsniedz tās saimniecības, kur lopi slikti. Tikai labu ganāmpulku šai rajonā vēl maz.

Dārzkopību piekopj pašu vajadzībām. Dārzi nav lieli, bet tos cenšas labot un kopt.

Dīkšsaimniecībai dabīgo vietu mazāk kā Liepājas un Aizputes apriņķos. Tomēr apmēram 30 saimniecībās ir ražīgi zivju dīki. Starp tām dažas līdz 12 ha lielumā, kur diezgan racionāli ierīkota arī sēklas zivju audzēšana.

Pārdodamo gaļas zivju raža sasniedz līdz 250 kg no 1 ha.

Sabiedrisko dzīvi vada uz vietām un arī plašākā apkārtņē iecienītas personas, kas rosīgi stājas jaunās lauksaimniecības bied-

ribās, lai vienotu zemkopju lielo interesi sabiedriskam darbam.

Mazpulkiem sabiedrība sniedz idejisku un materiālu atbalstu. Mazpulku vadītāji izpratūši vienotās Latvijas jaunatnes au-

dzināšanu tēvijas mīlestībā, gara možumā un radošā jaunā zemkopja darbā.

A. ZĪLE,

LLK Saldus rajona agronoms.

Lopkopības stāvoklis Saldus rajonā

Saldus lopkopības rajons ietilpst četrū apriņķu robežās: Kuldīgas, nedaudz Tukumā, Liepājas un dažas saimniecības no Jelgavas apr.

Rajonā pašreiz darbojas 21 lopkopības pārraudzības biedrība, apvienojot 453 saimniecības ar 4358 slaucamām govīm, 33 vaislas buļļu stacijām, ierīkotām ar valdības pabalstiem, un 39 tīrsugas buļļu stacijām, ierīkotām ar atsevišķām lauksaimnieku personīgiem līdzekļiem. Vistuvākā nākotnē vaislas buļļu staciju skaitu vēl palielinās.

Atsevišķas saimniecības šogad ir ievēdušas lielāku skaitu tīrsugas L. B. govju, maksājot par govi Ls 400,— un vairāk.

Patīkami vērot, ka daudzi lauksaimnieki, kas līdz šim nepiegrieza lopkopībai sevišķu vērību, sāk pieprasīt audzēšanai teļus no lopkopības pārraudzības biedrību saimniecībām.

Lai uzlabotu lopu ēdināšanu, vasarā diezgan plašos apmēros sāk kultivēt zālājus, ierīkot ganības-aplokus un audzēt lopkopībai piemērotas kultūras.

Kā sugas izlasē, tā ražību pacelšanā

Saldus raj. lopkopības
instr. J. Krūmiņš.

vajadzīgs vēl ļoti daudz plānveidīga darba. Sevišķi sugas virzienu ieturēšanā jābūt noteiktākiem un ar lielāku iecietību. Daudz plašākos apmēros jāizmanto vaislas stacijās novietotie buļļi.

Kur viss tas jau ņemts vērā, sasniegumi daudzkārtīgi atmaksājuši ieguldītos līdzekļus un pieliktās pūles.

Rajonā izkopti brūnie un sarkanraibie lopi, nedaudzās saimniecībās ir melnraibie lopi. Brūnie tomēr ir pārsvarā. Atsevišķās saimniecībās visi ganāmpulki ir tīrsugas brūnie.

Sevišķu ievēribu pelna brūno lopu izkopšanā un vispārīgi lopbarības pacelšanā K. Bomis, Saldus pagasta Bīrēnos. Minētā saimniecībā ir viss diezgan lietais ganāmpulks augstvērtīgu tīrsugas brūno lopu, kas cienīgi nostāties blakus veciem sugas lopu audzētājiem.

Kā izcilākie sarkanraibo lopu izkopēji būtu jāmin: Ž. Poļakovs, Zvārdes Laukmaņos, audzē tolos sarkanraibos lopus, J. Šenbergs, Zvārdes Upeniekos, N. Štāls, Būdenes Laurišos, J. Šenbergs, Kursišu Brazilās un Hartmani, Pampaļu Sirsnīņās un Pūķos.

Zirgkopībai un sīklopu nozarēm arī vēlti nopietnu vērību. Vispār Saldus rajonā zirgu materiāls diezgan apmierinošs. Rajonā pastāv vairākas valsts vaislas ērzeļu stacijas, kurās novietoti Oldenburgas un Ardeņu sugas ērzeļi.

Aitkopības uzlabošanai rajonā ierīkots lielāks skaits šropšīras un oksfordšīras sugas vaislas teķu stacija.

Cūkkopības nozare ieņem diezgan redzamu vietu. Jāvēlas tikai, lai šai nozarei piegrieztu vēl lielāku vērību kā vaislas izlasē, tā arī barošanā.

J. KRŪMIŅŠ,

Saldus rajona lopkopības
instruktors.

Dārzkopība Saldus apkārtņē

Augļkopība kā lauksaimniecības nozare prasa lielus kapitāla un darba spēka ieguldījumus, kurpretī ieguldīto līdzekļu atmaksāšanās nāk tikai pēc ilgāka laika sprīža. Tādēļ dabīgi, ka vislielāko attīstību šī nozare uzrāda saimnieciski turīgākos apvidos un kur zemes apstākļi ir labāki. Saldus rajons, atrazdamies Zemgales pievārtē, ir viens no bagātākiem Kurzemē un dārzkopība arī te, salīdzinot ar pārējiem Kurzemes rajoniem, ir spējī uzplaukusi. Veicinājuši to jau esošie lielākie lauku saimniecību augļu dārzī, kas jau dod īpašniekiem ievērojamus ienākumus, vispārējā lauksaimnieku lielāka turība un interese pret šo nozari un labi piemēroti augļu dārziem, zemes apstākļi.

Rajonā rosīgi darbojas 5 dārzkopības pārraudzības biedrības, kas visus, izņemot Skrundas dārzkopības - biškopības biedrību „Venta“, galvenām kārtām cenšas izkopt un paplašināt savu biedru saimniecībās tirdznieciskos augļu dārzus. Skrundas biedrība, kur zemes apstākļi nav tik teicami, cenšas izkopt vairāk biškopību, jo tās

apkārtņē bitēm ir bagātīgi ganību lauki. Kā vislielākā un visrosīgākā no biedrībām būtu jāatzīmē Lutriņu I dārzkopības pārr. b-ba, kuņas īpašumā ir Jaunāsmuižas plašais augļu dārzs līdz ar saimnieciskām ēkām darbinieku vajadzībām. Biedrība algo divus darbiniekus, daļu augļu ražas pati pārstrādā, un vairākās saimniecībās drīzumā nāks gatavi stādīšanai vai pārdošanai pašaudzētie augļu kociņi. Tāpat rosīgi darbojas arī kaimiņu — Gaiķu dārzkopības pārraudzības biedrība. Šīs biedrības saimniecību skaitā ietilpst Irbītes ar savu plašo augļu dārzu un lielu (vairāki tūkstoši kociņi) kokaudzētavu. Pārējās biedrības atrodas Sātiņu pagastā un darbojas īsilgu laiku.

Vērojot lauksaimnieku lielo interesi pret dārzkopību un ikgadējos lielos dārzu dēstījumiem, jācer, ka Saldus ar savu apkārtni turpmāk dos tirgum vēl lielākus galda augļu daudzumus, nekā līdz šim.

EDGARS BITE,

LLK Liepājas rajona dārzkop. instruktors.

Putnkopība Saldus apkārtņē

Starp daudzajiem Kuldīgas apriņķa atsevišķiem apvidiem sevišķi lielus panākumus putnkopība līdz šim sasniegusi Saldus pilsētā, bet vēl jo vairāk viņas plašā apkārtņē — lauku saimniecībās.

Šos panākumus lielā mērā sekmējis dzelzceļa tuvums, kas dod iespēju putnkopības ražojumus ērti nogādāt uz lielākajiem tirgus centriem, kā Rīgu un Liepāju. Saldus plašā apkārtņē sastopamas daudzas lauksaimniecības, kuņas no putnkopības ienēm jūtamus ienākumus un tāpēc arī novērtē putnkopību, kā visai ienesīgu lauksaimniecības biākus nozari.

Vairākās lauksaimniecībās audzē līdz 100 vistu un arī vairāk. Vietu vietām ierīkoti ērti putnu mitekļi un putnu dārzi. Daudzi lauksaimnieki piegriež nopietnu vērību tirsugas putnu ieaudzēšanai un savu putnu dējību uzlabo ar vērtīgu vaislas gaiļu iegādāšanu no vaislas putnu audzētavām.

Cāļu perināšanu daudzās vietās izved ar

tītariem vai mākslīgā ceļā ar inkubatoriem, kas dod iespēju agri izaudzēt jaunās visticas, kuņas sāk dēt ziemas sākumā, kad par olām maksā visaugstākās cenas.

Saldus apkārtnes daudzos pagastos lauksaimnieki iegūst prāvus ienākumus arī no zoskopības. Visvairāk izplatītas Emdenes šķirnes zosis.

Zosu perināšanu izved daudzās vietās ar tītariem vai ar inkubatoriem.

Saldus apkārtņē sastopamas arī atsevišķas saimniecības, kas ar saviem putniem piedalās vistu dējības konkursos. Daudzās vietās novērojama nopietnas vērības piegriešana arī truškopībai. Sastopami tirsugas truši, kā Kastorreks, Šinšillareks u. c. No šo vērtīgo kažokādu trušu ādiņām daļa laba namamāte pagatavojuši sev un pārējiem ģimenes locekļiem skaistus un izturīgus kažokus.

J. STRIĶIS,

LLK Kurzemes novada putnkopības instr.

Zemes drenāžas darbi Saldus rajonā

Saldus rajona zemkopjus daba nav apveltījusi ar sevišķi auglīgo augsnes kārtu. Pakalnainie lauki ir ar diezgan smaga smilšaina māla, vai māla aļamkārtu, kuļa prasas un uzmanību zemes strādāšanā. Upju liču plāvu, Saldus apkārtnē ļoti maz. Lauku un tāpat arī plāvu nogāzes manāmi piesātinātas virsējiem gruntsūdeņiem, kuri jau tā smagās un necaurlaidīgās augsnes padara vēl mitrākas, vēsākas un neauglīgākas.

Lauksaimniecības kameronas Saldus raj. kultūrtechniķis Ed. Skrastiņš.

Šo nelabvēlīgo dabas iespaidu mazināšanai jau senāk rakti vaļējie grāvji, dažās saimniecībās pat vairāk desmit kilometru kopgarumā. Daudzie grāvji apgrūtinā mašīnu pielietošanu un satiksmi un ievērojami samazinādami arī aļamzemes platību.

Lai padarītu ražīgāku zemes apstrādāšanas darbu, tad Saldus rajonā 90 proc. no visas lauku platības būtu jādrenē. Pēc Liepājas - Glūdas dzelzceļa uzbūves, netālu no Saldus stacijas, izbūvēts drenu cauruļu ceplis, no kuļa ar caurulēm apgādā tuvākos un attālākos lauksaimniekus.

Drenāžas darbu gaitu ļoti veicinājis valsts pabalsts cauruļu iegādei. Pie tagadējām valdības noteiktām cauruļu cenām, caurules vienas pūrvietas drenāžai izmaksā tikai Ls 15—18. Tā tad zemes drenāža iespējama ikvienam zemturim, ja vien ir cietā griba.

Zemes drenāžai 1933. un 1934. gados, kopā Saldus rajonā izlietoti 150.000 caurules, ar kuļām nodrenēti apm. 80 ha, bet 1935. un 1936. g. nosprausto drenu grāvju garums jau pārsniedz 200 kilometrus, zemē ielikto cauruļu skaits 700.000, un nosausinātās zemes platība — 400 ha. Divos pēdējos gados zemes drenāžas darbi tā tad pavairojušies piekārtīgi un dažās saimniecībās jau veikti 30—60 proc. apmērā no meliorējamās zemes platības.

E. Skrastiņš,

LLK Saldus rajona kultūrtechniķis.

Kursiņu agronomiskais rajons

Minētā rajonā ietilpst divi Kuldīgas apriņķa pagasti — Kursiņu un Pampāļu, un viens Liepājas apriņķa — Ezeres pagasts.

Augsna nav vienāda, pat vienas saimniecības robežās tā ļoti dažāda. Smilts un meža zemes ir pārsvarā, sevišķi Kursiņu un Pampāļu pagastos. Māla zemes vairāk sastopamas Ezeres pagastā.

Saimniecību lielums dažāds, vairāk mazsaimniecības. Galvenās tirgum audzētās kultūras ir: kvieši, rudzi, mieži. Pēdējos pāris gados stipri paplašinājusies āboliņa sēkļu audzēšana, gan sarkanā, gan bastarda; no abiem lauksaimnieki gūst labus ienākumus.

Mazāk piegriež vēribu lopkopībai, bet pateicoties plašajai propagandai, tā tiecas

pretim noteiktiem mērķiem. Sevišķi pēdējā laikā redzama interese par zirgkopību.

Lielo purvu platību dēļ lauksaimnieki izrāda interesi par kūdras pakaišiem un vieglo zemju uzlabošanu, ko daži uzņēmiģi saimnieki jau sākuši darīt.

Lauksaimnieki izpratuši arī to labumu, ko dod zemes meliorēšana, un sākuši zemi drenēt. Tikai grūta ir drenu cauruļu piegāde, jo pēc tām jāmēro tāli ceļi.

Ļoti apsveicams ir noteikums, ka saimniecības ēku ar valdības pabalstu nedrīkst vairs būvēt bez attiecīga plāna. Pēc kuļa tika gan ceits daudz ēku, ar ļoti lielu valdības atbalstu, un materiālu izsniedza par pazeminātu maksu, bet lietderības un praktiskuma šinīs ēkās neredz. Lauksaim-

nieki tagad plašos apmēros sāk izmantot jaunā būvniecības likuma jaunus noteikumus, un vecās, nolietotās ēkas noplēš un būvē jaunas. Grūtības tikai ar ugunsdrošu

Lauksaimniecības kame-
ras Kursiņu raj. agr. v. i.
J. Pūtelis.

ēku būvi, jo materiālu transports grūts, rajonā nav nevienas šosejas, kas savienotos ar tuvākām vai tālākām dzelzceļa stacijām, kādēļ attālākām saimniecībām šādu materiālu piegāde nav iespējama.

Lauksaimnieki sāk piegriezt vēribu augļu un košuma dārzu ierīkošanā, kur priekšzīmi rāda mazpulka dalībnieki.

Lai agronoma padomus vieglāk varētu sasniegt, ir noteiktas lauksaimnieku padomēšanas dienas pie pagastu valdēm. Visvairāk no uzstādītiem jautājumiem padomēšanas dienās ir mākslīgu ganību ierīkošana, labību šķirņu un būvniecības jautājumus.

Rajonā iesākta paraugsaimniecību izveidošana. Izraudzītas 5 paraugsaimniecības. Saimniecībām doti norādījumi saimniekošanas, saimniecības organizēšanas, pareizas zemes strādāšanas, meliorācijas, mežu apkaļošanas, mēslošanas, kultūru šķirņu, zālāju, ražas novākšanas un izvērtēšanas jautājumos.

Lai audzētu saimniecībās vairāk šķirnes labību, ir sākts izveidot sēklaudzētāju saimniecības.

Jauns laikmets ir sācies lauku kultūrālā un sabiedriskā stāvokļa uzlabošanā ar vietējo lauksaimniecības biedrību pārorganizēšanu uz jauniem, no Latvijas lauksaimniecības kameras izdotiem statūtiem. Te darbs vēl tikai sākumā.

Novērtējot Kursiņu rajona lauksaimniecības stāvokli un attīstību, jāliecina, ka ir daudz piemēru, kas vai ierosināt un nodrēt par paraugu turpmākam, sekmīgākā darbam, un tie ir sapratuši Kursiņu rajona lauksaimnieki, un ķērušies pie savu saimniecību ienākumu vairošanas ar darba mīlestību un ticību sev un savai nākotnei.

J. PŪTELIS,

LLK Kursiņu raj. agronoma v. i.

Kabiles agronomiskais rajons

Kabiles agronomiskais rajons nodibināts 15. aprīlī 1935. gadā. Viņā ietilpst 3 apriņķu 6 pagasti: Talsu apriņķa — Valgales pagasts, Tukuma apriņķa — Aizupes un Vānes pagasti un Kuldīgas apriņķa — Kabiles, Rendas un Vārmes pagasti. Tā kā ar Talsu un Tukuma apriņķu pagastiem „Brīvās Zemes” lasītāji jau iepazinušies agrāk sarīkotās zemnieku dienās, tad Kuldīgas apriņķa zemnieku dienā aplūkosim tikai rajona Kuldīgas apriņķa daļu — Kabiles, Rendas un Vārmes pagastus.

Kabiles pag. zemes virskārta dažāda: māls, smilšains māls, mālaina smilts un kūdra; tāpat dažāda arī apakškārta. Augsnas pēc savas dabas nav auglīgas, bet pie kārtīgas kopšanas, apstrādāšanas, mēslošanas un laba sēklas materiāla dod caurmērā vidējas un pat labas ražas. Vislabākā

zeme Kabiles pagastā, tad nāk Vārmes pagasts un vissliktākā Rendas pagastā.

Galvenās lauksaimniecības nozares laukopība un lopkopība; blakus nozares: dārzkopība, biškopība, putnkopība un zivkopība.

Laukos audzē šādas kultūras: rudzus, ziemas un vasaras kviešus, miežus, auzas, pākšaugus, mīstrus, kartupeļus, sakņaugus un ābolīņus. Daži audzē pļavu auzenes sēklas. Linus audzē tikai pašu vajadzībām. Cukurbietes, tālā transporta dēļ, nemaz neaudzē. Pēdējos gados lauksaimnieki diezgan plašos apmēros pielieto uzlaboto sēklas materiālu, kuŗu iegādā no Stendes selekcijas stacijas un vietējām sēklu audzētāju saimniecībām, kādas Kabiles pagastā ir trīs un Vārmes viena. Šogad pieteikušies arī pļavu auzenes sēklu audzētāji, kuŗi no LLK

saņems sēklas materiālu. Galvenais lauksaimnieku ienākuma avots — graudkopība. Arvienu vairāk sāk audzēt sarkanā un bastarda āboliņu sēklas, kuŗas dod ievērojamus ienākumus. Pagājušā vasarā apskatīti un atzīti par derīgiem sēklu ražošanai 125 ha sarkanā āboliņa sējumi 57 saimniecībās.

Lopkopība ir otra ienesīgākā lauksaimniecības nozare, kuŗa attīstās blakus graudkopībai. Pareizi izprasts sugas jautājums un ierīkotas vaislas lopu stacijas. Govslopu sugas virziens — LB. Lauksaimnieki sastāv lopkopības pārraudzības biedrībās un pienu nodod koppienotavās. Lai celtu piena ražas, vairāki lauksaimnieki ierīko kultivētas pļavas un ganības. Lopu ganu skaitu samazina ganības sadalot aplokos. Šīgada pavasarī ar dzelonstiepuļu palīdzību 123 saimniecības vēlas sadalīt aplokos 485 ha ganību. Ražo pakaišu kūdru. Raiona lauksaimnieki ir arī labi zirgkopji. Katrā pagastā atrodas vairāki izcilus vaislas ērzeļi, kuŗi dod ievērojamu skaitu vērtīgu pēcnācēju ne tikai pašu lauksaimnieku, bet arī armijas vajadzībām. Cūkkopība labi izkopta un dod apmierinošus ienākumus. Aitkopība sāk pamazām attīstīties.

Blakus nozarēm arī liela nozīme. Dārzkopībā apkopj vecos un ierīko jaunus augļu dārzus. Vārmes pag. Vecskoļā J. Hartmaņa kokaudzētava apgādā ar vērtīgu augļu koku stādāmo materiālu. Bišu saimes var redzēt katrā labākā saimniecībā. Putnkopībai arī piegriež vērību. Daudzās saimniecībās sastopami vairāki desmiti dažādu sugu putnu. Dīķu zivkopību piekopj dažī Kabiles un Vārmes pagastu lauksaimnieki. Galvenā kārtā audzē karpas.

Lauksaimniecības kame-
ras Kabiles raj. agr.
J. Skrebels.

Lauksaimnieciski nederīgo zemi, kuŗa piemērota koku audzēšanai, šogad apmežos.

Darba spēka jautājums nokārtots apmierinoši. Bez pastāvīgiem laukstrādniekiem-deputātniekiem, gada un sezonas strādniekiem Latvijas pavalstniekiem, lauku darbiem tiek ievesti arī ārzemnieki, vairāk no Lietuvas un Polijas. Lauksaimnieki par savu strādnieku stāvokļa uzlabošanu daudz rūpējas (ierīko atsevišķus dzīvokļus, izsniedz prēmijas, piešķir atpūtas dienas u.t.t.), kāpēc pēdējie ar savu stāvokli apmierināti un paliek uz vietas vairāk gadus. Daudzi ilggadīgie laukstrādnieki godalgoti.

Pāriet uz lauksaimniecības mēchanizāciju, arvienu iegādājot modernākus zemes apstrādāšanas un ražas novākšanas mašīnas un rīkus. Daži drīzumā pirks traktor-us un lai ar tiem paši mācētu rīkoties, apmeklē traktoru vadītāju kursus Stendes selekcijas stacijā.

Lauksaimniecības būvniecības jauno likumu lauksaimnieki intensīvi izmanto, pieprasot būvmateriālu ēku jaunbūvei un pārbūvei. Neilgā laikā jau sastādīti 24 nepieciešamības akti būvniecībā. Jaunās ēkas ceļ no ugunsdroša materiāla pēc būvniecības plāna.

Lauksaimniecības ienesības un labklājības celšanā svarīgu lomu spēlē paraugsaimniecības, kuŗās lauksaimniekiem rādīs pareizu, ar lauksaimniecības zinātņi saskaņotu saimniekošanu. Šim nolūkam kalpo arī dzīvais un drukātais vārds: padomēšana, priekšlasījumi, kursi, papildskolas un lauksaimniecības literātūra.

Mazpulku kustība iet strauji uz priekšu: 3 pagastos 6 mazpulki ar 148 dalībniekiem. Ar savu čaklumu tie darijuši dažādus pārsieģumus: nedaudz gados iemācījušies audzēt tādas lauku kulturas, kuŗas līdz šim nepadevās vai bija pavisam svešas. Mazpulku dalībnieki tagad audzē visas kulturas, sākot ar vienkāršākajiem kartupeļiem vai lopbarības sakņaugiem, dārzājiem, labībām, kaņepāju šķiedras ražošanu un beidzot ar ārstniecības augu un pļavu auzenes sēklu audzēšanu.

Rajona zemkopji apmierināti ar savu tagadējo stāvokli. Viņu darbos valda ražošanas un brīvas sacensības spars, bet dvēseles dziļumos mājō nacionālās apziņas, vienības, tēvuzemes mīlestības gars un uzticība Vadonim, vadoties viņa idejām „Katrs savā, bet visi valsts darbā“, lai celtu atjaunoto Latvijā.

Agr. J. SKREBELS,
LLK Kabiles rajona agronomis.

Valsts Padures divgadīgā lauksaimniecības skola

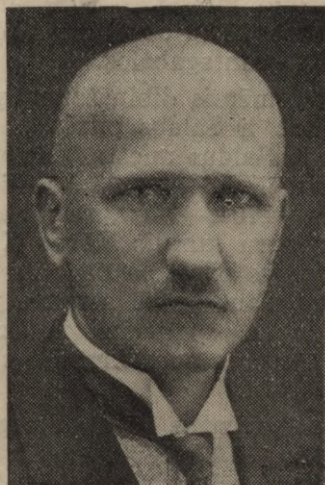
Padures divgadīgā lauksaimniecības skola atklāta 1923. gada rudenī. Sākumā skolu uzturēja Kuldīgas apriņķa valde ar zemkopības ministrijas pabalstu, bet 1935. gada pavasarī skolu pārņēma pilnīgā valsts uzturēšanā.

Skolā par audzēkņiem uzņem zēnus un meitenes, ne jaunākus par 14 gadiem un ar iepriekšēju izglītību pilna pamatskolas kursa apmērā. Mācību kurss ir iedalīts 2 daļās — teorētiskā un praktiskā. Pēc teorētiskās mācību daļas nobeigšanas pavasarī sākas vienīgi praktisko darbu laiks, kas ar pārtraukumiem turpinās līdz rudenim. Šie darbi notiek skolā, viņas farmā un pa daļai arī audzēkņu vecāku saimniecībās, ierīkojot tur izmēģinājumu lauciņus dažādām lauksaimniecības kultūrām.

Skolā ir arī internāts. Koggaldam vajadzīgos produktus saved paši audzēkņi. Mācības nauda zema — Ls 10,— gadā un lai atvieglotu skolas apmeklēšanu, skola dod audzēkņiem mācības grāmatas lietošanā par brīvu, bet mazturīgiem atlaiž skolas naudu un izsniedz naudas pabalstus.

Skolas audzēkņi nāk no visas Kuldīgas apkārtnes. Tekošā mācības gadā skolā mācās 41 audzēknis, no kuriem 17 ir virieši un 24 sievietes. Visā skolas pastāvēšanas laikā to ir apmeklējuši apm. 300 audzēkņi. No šī skaita 90 proc. ir zemes īpašnieku bērni, bet pārējās 10 proc. amatnieku un bezzemnieku bērni. **No skolu beigušiem 88 proc. strādā savās vai vecāku saimniecībās, bet pārējie strādā kā lopkopības pārraugi, koppienotavu vadītāji, algoti laukstrādnieki u. t. t.**

Skolas farmas kopplatība ir 55 ha; 41 ha no tiem aņamzeme. Savos laukos farma audzē vispār atzītās labību šķirnes un

Valsts Padures lauks.
skolas pārzinis agr.
A. Bergs.

tās iesaka arī skolas audzēkņu un citās apkārtnes saimniecībās. Ganāmpulkā Latvijas brūnie, daļa tīrasiņu, bet pārējie augstāko pakāpju krustojums. Lielos pieprasījumus pēc jaunlopiem farma nespēj apmierināt.

Farmas augļu dārzs un kokaudzētava dod skolas audzēkņiem lielas iespējas praktizēties dārzkopībā. Farmas kokaudzētava katru gadu laiž pārdošanā ap 1000 ābeļu, bumbieņu, ķiršu un plūmju kociņu.

Agr. A. BERGS,
Skolas un farmas pārzinis.

Valsts Padures 2-gad. lauks. skola.

Saldus — Kurzemes sirds

Saldus pilsēta pagājušā gadā palika 80 gadus veca, jo 1856. g. pavasarī uz kroņa Saldus muižas zemes, Cieceres upes krastā, dibināts Saldus miests. Šim mērķim toreiz atmēritas 18,86 desētīnas zemes un sadalītas 42 gruntsgabalos.

Augstāk minētais dibināšanas gads pareizāki sakot ir Saldus pilsētas atjaunošanas gads, jo Saldus miests jau pastāvējis sirmā senatnē. 1341. gadā kronikā minēta Saldus pils. 1701.—1702. gadā Saldū ir uzturējies zviedru karalis Kārlis XII. Tālākos kara gados pilsētiņa līdz ar pili nopostīta. Ka Saldus sirmā senatnē jau bijusi apdzīvota vieta, to liecina daudzi senlietu izrakumi Cieceres upes krastā pie Ezera ielas.

Pilsētiņas attīstība gājusi diezgan strauji uz priekšu, tā kā 1870. gadā no Saldus muižas zemes vēl atdalītas 114,72 desētīnas zemes Upesmuižas dzirnavu virzienā. Tajā laikā pilsētiņā nometās uz dzīvi daudzi amatnieki, tirgtāji, ārsti un citi. Iedzīvotāju skaits no 261 — 1863. gadā pakāpeniski pieaudzis līdz 4410 — 1935. gadā. Piln-

Lauksaimniecības kame-
ras Saldus raj. agr. pa-
līgs K. Sedmalis.

tiesīgas pilsētas tiesības Saldus ieguva ar 1917. g. likumu. Pilsētas budžets 1914. g. līdzinājās 31.389 ls, bet 1937. gada budžets jau līdzinājās 138.610 ls.

Saldus pilsētā nav nekādas rūpniecības, kas nodarbinātu lielu skaitu strādnieku. Bet Saldus, kā diezgan turīga apvida centrs, izceļas ar tirdzniecību un amatniecību.

Strādnieki vasarā iziet darbos pie lauksaimniekiem, bet ziemā atgriežas pilsētā. Tirdzniecība Saldū, salīdzinot ar pirmskara laikiem, stipri vien progresējusi. Tirgus

Saldus raj. mājturības
instr. Līvija Ozoliņa.

noteikšana tagad ir pilnīgi latviešu tirgotāju rokās ar koop. „Neatkarība“, s-bas Ekonomiskais veikals, Ž. Ozola, K. Tauriņa un cit. veikaliem.

Pilsētas pašvaldība dibina savus ienākumus uz nodokļiem, kas iztaisa no budžeta kopsumas apm. 80 proc. Pašvaldībai pašai nav nekādu peļņu nesošu uzņēmumu, tamdēļ arī ienākumos izjūtama svārstība, atkarībā no uzlikto nodokļu lieluma.

No budžeta kopsumas 138.610 ls pilsētas valde izdod izglītībai — pamatskolai, ģimnazijai un lasītavai — 64.740 ls. Otrs lielākais izdevums ir sociālā apgāde un veselības aizsardzība ar 25.374 ls, labierīcībām izdots 16.720 ls.

Saldus pilsēta šogad atvērusi arī Latv. sarkanā krusta veselības kopšanas punktu. Pilsēta dod tam telpas, apgaismošanu un apkopšanu, kā arī apsildīšanu. Punkts atklāts 17. janvārī un ar savām glītajām telpām un skaisto iekārtu var nostāties līdzās lielpilsētu labākajiem punktiem. Pagaidām līdzdalību pie punkta uzturēšanas apsolījusi tikai Cieceres pag. valde, bet cerēsim, ka arī Saldus un Sātiņu pagasta valdes neliels savu līdzdalību šajā svētīgajā darbā.

Pilsētas pašvaldība paredz šogad nobruģēt tirgus laukuma nebruģēto daļu pie baznīcas un ielu pārbruģēšanu.

Saldus pilsētas iedzīvotāju lielākā daļa nākusi no laukiem un tuvas ir viņu attiecības ar zemniekiem. Tamdēļ pilsētas pašvaldības organizāciju un iedzīvotāju vārdā

sirsnīgi sveicu Kuldīgas apr. zemniekus viņu sanāksmē 24. janvārī 1937. gadā.

A. ZANDBERGS,
Saldus pilsētas galva.

Valsts Saldus 2-g. lauksaimniecības skola

Skola dibināta 1922. gadā. No sākuma skolu uztur Kuldīgas apriņķa valde, vēlāk Saldus koop. „Neatkarība“ un sākot ar 1929. gadu skolu pārņem zemkopības ministrija. Skolas mērķis — smiegt audzēkņiem teorētiskas un praktiskas zināšanas, sāgatavojot tos lauksaimnieciskam darbam. Skola bagātīgi apgādāta ar mācības līdzekļiem. Teorētiskās mācības skolā no 15. oktobra līdz 1. maijam, bet prakse no 1. maija līdz 15. oktobrim ar 6 nedēļu pārtraukumu. Sākot ar 1936. gadu skolniekiem ievesti obligātoriskie praktiskie darbi skolas farmā visās lauksaimniecības nozarēs, kur tie iegūst plašu un vispusīgu praksi. Skolas farma labi nostādīta. Galvenā vērība piegriezta šķirnes labību, dārzāju sēklu un

sugas lopu audzēšanai, kā arī pareizai zemes apstrādāšanai un mēslošanai. Farmai iegādātas visas vajadzīgās lauksaimniecības mašīnas, un darba rīki. Izbūvētas: moderna lopu — cūku kūts, zirgu stallis, kaltē, skābbarības tvertnes, kā arī citas saimniecībā vajadzīgās ierīces.

Šinī mācības gadā skolu apmeklēja 41 audzēkņi. Pie skolas pastāv internāts un kopgalds. Centīgākie un trūcīgākie skolnieki saņem valsts neatmaksājamu palīdzību, kā arī lietošanā mācību grāmatas. Skolā uzņem abeja dzimuma personas ar pilnu pamatskolas izglītību. Skola atrodas 3,5 km. no Saldus stac. un 1 km. no Saldus pilsētas.

Saldus krāj-aizdevu sabiedrība

ir viena no vecākām kredītsabiedrībām Latvijā. Viņa dibināta 1878. g. 5. jūlijā.

Sabiedrības darbības rajonā ietilpst Ciecēres, Gaiķu, Saldus un Sātiņu pagasti un Saldus pilsēta.

Uz 1937. g. 1. janvāri sabiedrībā skaitās 555 biedri, no kuriem lielākais vairums un proti 418 personas ir lauksaimnieki. — Sabiedrības bilance uz 1937. g. 1. janvāri sastāda 433.055,31 ls.

Aizdevumi izsniegti kopumā par 380.035 ls, no tiem pret obligācijām par

167.720 ls un pret galviniekiem par 212.315 ls. —

Sabiedrības pamatkapitāls — 51.918,79 ls; rezerves kapitāls — 19.944,02 ls un speciāli kapitāli un fondi — 24.589,19 ls. Noguldījumi — 198.062,72 ls.

Sabiedrība pilnā mērā bauda vietējo iedzīvotāju uzticību, ko pierāda noguldījumu daudzums. —

Sabiedrība katru gadu no savas peļņas ziedojusi Uzvaras laukuma izbūvei, aizsargiem, kara invalīdiem, kara aviācijai, mazpulkiem un citām sabiedriskām organizācijām. —

Saldus brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība

Dibināta 1872. gadā un šogad varēs atskatīties uz 65 gadu pastāvēšanu. Aktīvi biedru sastāvs uz 1. I. 37. g. bija 145. 1910. gadā būvētā ēkā, ar plašu zāli, tika arī novietoti ugunsdzēsamie instrumenti. Kad zālē notika izrikojums, instrumentus novietoja pagalmā. 1925. gadā uzbūvēja blakus

mūra ēkai koka depo ēku, lai ugunsdzēsamiem rīkiem būtu pastāvīga vieta. 1923. g. nopirka pirmo motoršļirci ar 400 ltr. jaudu minūtē. 1930. g. otro pārnesamo motoršļirci ar jaudu 800 ltr. minūtē un pirmo automobili. Tad arī iegādāja mehāniskās kāpnes 13 metr. augstumā. Beidzot 1934. g. nopir-

ka otro automobili un trešo motoršļirci ar jaudu 1200 ltr. minūtē. Šī ir lielākā pārnesamā motoršļirce Latvijā.

Tā kā koka depo ēka izrādījās par mažu, bez tam nebija ugunsdroša, tad biedrība nolēma koka ēkas vietā celt mūru, visām laika prasībām atbilstošu depo. Jaunajā mājā jau 3. oktobrī varēja novietot visas mašīnas. Būve izmaksāja ap 22.000 ls. —

Tikai pateicoties Saldus pilsētas un apkārtnējo pagastu iedzīvotāju, pilsētas un lauku pašvaldību un organizāciju pretimnākšanai, bija iespējami biedrībai veikt šo lielo darbu. —

N. BLUMENTALS,

Saldus brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības priekšnieks.

Lauksaimniecība Skrundas rajonā

Skrundas agronomiskā rajonā iedalīti 6 pagasti: Skrundas, Raņķu, Sieksātes, Valtaiķu un Nīkrāces, no kuŗiem pirmie divi atrodas Kuldīgas, bet pārējie Aizputes apr. Augsna rajonā stipri nevienāda. Sākot ar

labības šķirņu jautājums. Lielākā tiesa no selekcijas stacijām par labu atzītās labību šķirnes sastopamas rajona saimniecībās. No atsevišķām saimniecībām tālāk selekcionētā sēkla plūst uz pārējām saimniecībām. No maizes labībām pārsvarā audzē rudzus, tā Skrundas pagasts 1936. g. rudenī apsēts 895 ha rudzu, 268 ha ziemas kviešu un 130 ha vasaras kviešu. No rudziem patreiz visizplatītākie Auces rudzi, ziemas kviešiem — Sandomiras, vasaras kviešiem — Imanta, miežiem — zelts un auzām — uzvaras. Kartupeļus audzē apmierinošos apmēros. Sāk piegriezt vēriņu āboliņa sēklu ražošanai. Bastardu audzē atbilstošās zemēs, tāpat cukurbietes.

Lauksaimniecības kame-
ras Skrundas raj. agr.
A. Varonis.

Kā ista graudkopības rajonā rudens zemes aparšana iegājusies un propagandu neprasa. Vēlama būtu zemes lobīšanas izvešana tūliņ pēc ražas novākšanas plašākos apmēros. Agrā sēja pavasarī un mākslīgo mēsļu pielietošana gūst arvien vairāk piekritēju.

ar vieglāko smilti, sastopams vissmagākais māls. Šinī sakarībā nav izveidojies atsevišķs lauksaimniecības tips, bet katra saimniecība piemērojas saviem īpatnējiem zemes apstākļiem.

Pretēji graudkopībai. lopkopība palikusi novārtā kā reti vēl kādā Latvijas apvidū. Pat tādā centrā kā Skrundā patlaban nepastāv pat krejošanas punkts. Tirsugas ganāmpulku iztrūkst. Trūkst labu zālāju, ganību, trūkst intereses par lopkopību. Bet pamazām vienā otrā saimniecībā sāk audzēt LB lopus, pērk sugas teļus no Vidzemes, agronomisko darbinieku iespaidoti sāk iedalīt aplokos un kopt. Ilgs laiks vaies, kamēr lopus turēs saimniecībā tikai tikdaudz, par cik var piegādāt labas viegli uzņemas barības. Lai lopkopību nostādītu šādā pakāpē, tad daudzkārt tagadējais lopu skaits būtu samazināms ne tikai par 1/3, bet gan uz pusi. Attiecīga piegādājamās barības un vairuma palielināšana prasa pārkārtot visu saimniecību iekārtu, prasa daudz gadu nenogurstoša darba.

Pirmā vietā saimniecības ar labi nostādītu graudkopību, par kuŗu lauksaimniekus var cildināt. Laukkopība nākotnē varēs sekmīgi pastāvēt vien tad, ja pašās auglīgākās zemēs būs izvesta meliorācija. To laikus sapratuši vesela rinda Skrundas pagasta lauksaimnieku, izvezdami drenēšanas darbus savās saimniecībās. Tāda rīcība nosaucama par saimniekošanu pareizā virzienā. Citos pagastos šī rīcība mazāk uz priekšu gājusi. Pareizā virzienā uzsākusi saimniekošanu viena otra reta saimniecība. Otra svarīga lieta graudkopības saimniecībās ir

Nesalīdzināmi labāka rajonā ir cūkkopība. Skrunda pieder pie stacijām, kur no-

dod lielāku skaitu cūku eksportam. Tāpat zirgu audzēšanai piegriež arvien lielāku vē-rību. Patreiz audzē Oldenburgas zirgus, bet ardeņu nemaz. Patīkami ir, ka saim-niecībās pieņemamas blakus nozares, kā putn-kopība, biškopība, dīķu apsaimniekošana un jaunu augļu dārzu rīkošana. Šis samērā sīkās nodarbības atsevišķās saimniecībās jau top par galvenām nozarēm, kas ļoti vē-lams tieši mazākās saimniecībās.

Lielāku ar sekmēm darbojošos saimnie-ciskū organizāciju pagaidām iztrūkst.

Skrundas kooperatīvs, pārnācis no Laidiem, vēl gaida atbildīgus darba vadītājus. Bez šaubām tuvākā, vai tālākā nākotnē tādi ra-dīsies un skrundiniekiem pašiem būs savs pasākums par svētību plašai apkārtni.

Vēl daudz kas neiztaisīts. Iespējamības tālākam lauksaimniecības celšanas darbam lielas. Lai pamazītēm, tomēr arī Skrundas rajona lauksaimniecība iet uz priekšu.

AGR. A. Varonis,
Skrundas rajona agronoms.

Aviācijas attīstība Skrundā

1934. g. pavasarī Skrundā aviācijas en-tūziastu grupiņa nolēma dibināt aviācijas veicināšanas biedrības nodaļu, ko izdrija tā paša gada jūlijā. Pirmā dibināšanas sa-pulcē piedalījās 12 personas, kas nolemj būvēt pirmo planieri. Nelielais biedru pul-ciņš, salasoties pa vakariem kopā, strādājot līdz vēlai nakts stundai, veica planiera būvi mēnešu laikā. 1935. gada janvāra mēnesī, nodibinoties aeroklubam augšminētā aviā-cijas veicināšanas biedrības nodaļa piesle-jas aeroklubam, kā otra nodaļa Latvijā. Izvedot intensīvu propagandu, ar savu rōsi-go darbu tā saistījusi apm. 100 biedrus. 1935. g. nodaļa uzbūvējusi ar lauksaimnie-ku ziedotiem materiāliem un biedru lidze-

kjiem darbu angāru un iekārtojusi aero-dromu buņu lidapmācībai. Pie nodaļas pa-stāv buņu lidotāju kopa, kuŗa izved pa svētdienām lidapmācības. Tāpat pie noda-ļas pastāv aviācijas pionieŗu pulciņš ar 19 jaunieŗiem, kuŗi vasaras laikā uzbūvējuŗi 12 pūkus, 9 bezmotoru un 2 motoru lidmo-dejus. Nodaļas valde, rōsiŗi strādājot, sa-rikojusi divus plaŗus aviācijas svētkus, kā arī aviācijas propagandas dienas, kuŗās bu-ŗu lidotāji un aviācijas pionieŗi ar sajūsmu un dedzību demonstrēja savus sasniegumus aviācijā.

TEODORS DUMPIS,

L. A. K. Skrundas nodaļas pr-ka vietnieks.

Cieceres pagasts

Cieceres pagasts atrodas austrumos no Saldus pilsētas un apvieno agrākos Cieceres un Brocēnu pagastus. Pagasta platība — 120 kv. km., saimniecību — 312, ar apm. 2300 iedzīv. Lauksaimniecībā izmantojamā ze-me novērtēta nodokļu ņemšanai par 1.460.585 ls.

Pagastā divas 1. pak. pamatskolas, kuŗās strādā 5 skolotāji, tās apmeklē 174 skolēni. Abās skolās noorganizēta kopēdināšana. Citu pašvaldību skolas apmeklē 50 skolēni.

Lai novērstu ņo trūkumu, cels jaunu 6-kl. pamatskolu. Lielāko daļu no ņīs jaunbūves izdevumiem segs pati pagasta pašvaldība. Pēc jaunās ēkas uzbūves tag. Brocēnu 1. pak. pamatskolas ēku pārbūvēs par pagasta namu. Tagad pagasta valde atrodas Irētās telpās — Saldus pilsētā. Pagasta robeŗās —

Kalnamuiŗā — atrodas arī Saldus valsts 2 gadīgā lauksaimniecības skola un Saldus pilsētas ģimnazija.

Pagasta pašvaldība uztur 36 nespējnīe-kus un 18 trūcīgus bērņus. 1936./37. g. pa-gasta budŗets — 36.900 ls. Neskatoties uz 1936. g. neraŗu, līdz 1. janv. pagasta nodok-ļi nomaksāti pāri par 90%. Parādu pagastam nav.

Lauksaimniecībā pēc raŗoŗanas nozarēm pirmā vietā graudkopība. Piensaimniecībā nav seviŗķu sasņieŗumu, un samērā maz saimniecību apvienojuŗās lopkopības pār-raudzības biedrības.

Pagasta sabiedriskās dzīves centrs ir Cie-ceres tautas nams; to 1929. g. cēlusi Ciecere-s tautas nama biedrība, kuŗā kā biedri ar pajām skaitās Cieceres - Brocēnu aizsargu

nodaļa un Cieceres izglītības biedrība «Vienība». Minētās organizācijas ir arī aktīvākās sabiedriskā dzīvē. Izglītības b-bas «Vienība», kuŗas bibliotēka atrodas tautas namā, nodomājusi apvienoties ar jaundibināmo Cieceres lauksaimniecības biedrību. Cieceres 1. pak. pamatskolā darbojas mazpulks. Pagastā vēl ir šādas organizācijas: Brocēnu savstarpējā ugunsapdrošināšanas b-ba. Cieceres lopkopības pārraudzības b-ba, Brocēnu lopkopības pārraudzības b-ba, Brocēnu mednieku b-ba «Caune» un meliorācijas sabiedrības.

Ievēribu pelna arī Cieceres ezers ar tā augstajiem krastiem un skaisto salu. Ezera krasts Mazciecerē bagāts kaļķakmens slāņiem, ko Rīgas cementa fabrika akc. sab. «C. Ch. Šmidt» izmanto kaļķu un cementa ražošanai. Lai varētu pilnīgi izmantot dabas bagātības, min. s-ba ceļ pie Brocēnu stacijas jaunu cementfabriku. — Pagastā darbojas 2 ķieģeļrūpniecības un labi nostādītas Cieceres dzirnavas.

A. SAULĪTIS,
Cieceres pagasta darbvedis.

Cieceres pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Gaiķu pagasts

atrodas Kuldīgas apriņķa dienvidaustrumu daļā. Robežojas: ziemeļos Kabiles un Aizupes pagasti, rietumos Zantes un Remtes pagasti, dienvidos Cieceres un Saldus pagasti, bet vakaros Lutriņu pagasts. Paga-

šanai 1200120 ls. Pagasta pašvaldības budžets 25500 ls. Saimniecību kopskaits — 350. Pagastā ietilpst arī bij. Satiķu pagasts, kuŗš 1920. gadā pievienots Gaiķu pagastam. Priekškaŗa laikā pagasts nikuļojis

Gaiķu pagastnams.

sta platība 104 kvadrātkilometri. Iedzīvotāju kopskaits pēc pēdējās, 1935. gada tautas skaitīšanas datiem 1958. Pagasta nekustamās mantas kopvērtība nodokļu ņem-

kā saimnieciski, tā kultūrāli. Nodibinoties Latvijas valstij, pagastam, sabiedrībai un pagasta iedzīvotājiem nācies enerģiski strādāt un samērā īsā laikā daudz paveikt, ie-

kārtojot pagasta dzīvi tagadnei atbilstošām prasībām kā saimnieciskā, tā kulturālā laukā.

Valsts pastāvēšanas laikā pagasta pašvaldība izbūvējusi visas vajadzīgās ēkas, kā: pagasta namu, 6-kl. pamatskolu un doktorātu. Vēl jāizbūvē nespējnieku nams. Pagastā darbojas 6-kl. pamatskola ar 5 skolo-

lauksaimniecības biedrība «Arājs», 4) Gaiķu biškopības b-ba „Censonis“, 5) Gaiķu dārzkopības pārraudzības biedrība, 6) Gaiķu savstarpējā apdrošināšanas biedrība un vairākas meliorācijas sabiedrības.

Galvenā pagasta iedzīvotāju nodarbošanās ir lauksaimniecība — graudkopība un lopkopība. Pēdējā līdz šim vēl maz attīstī-

Gaiķu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

tājiem un 181 skolnieku un vācu 4 kl. pamatskola ar 30 skolniekiem un 1 skolotāju. Skolas apmeklē bez izņēmuma visi skolas gados esošie bērni.

Pagastā darbojas rajona ārsts un vecmāte ar dzīves vietu doktorātā. Turpat atrodas arī aptieka.

Pagasta pašvaldība nespējnieku patversmē pie krogalda uztur 7 nespējniekus un ārpus patversmes izsniedz pabalstus 43 nespējniekiem.

Pagastā darbojas vairākas kultūrālas un saimnieciskas biedrības un organizācijas: 1) aizsargu organizācija, 2) biedrības «Latvijas Vanagi» 41. Gaiķu novads, 3) Gaiķu

ta. Darbojas arī 2 vaislas stacijas un 2 krejotavas. Krējumu nodod Saldus piensaimnieku sab.

Pagasta teritorijas zemes virsma pa lielākai daļai līdzena, izņemot Imulas un Dzīvenes upju apkārtni, kuŗa ir kalnaina un gravaina. Pagastā ir daudz jauku vietu ar gleznainām dabas ainavām. Pagastu šķērso vairākas mazas un lielākas upītes. Galvenās no tām: Imula, Dzīvene (Vecsatiķu ezers) un Amula. Visas ietek Lielupes pietekā Abavā.

Pagastā arī atrodas 2 kūdru purvi: Vinteru un Spundiņu, no kuŗiem iegūst kūdras lauksaimniecības vajadzībām. **M. TURKS,**
Gaiķu pagasta darbvedis.

Gaiķu 6-kl. pamatskola

Skolu apmeklē 181 skolēns, un viņā strādā 5 skolotāji. Skola iekārtota bijušā Gaiķu muižas dzīvojamā mājā. Telpas izbūvētas 135 bērniem, bet tā kā skolu apmeklē 181 skolēns, tad tās kļuvušas par šaurām. Nav izbūvēti vēl skolotāju dzīvokļi un vingrošanas telpas skolēniem. Lai dotu iespēju skolēniem sekmīgi mācīties lauksaimniecību un ierādītu skolas darbiniekiem dienesta zemi, tad pag. pašvaldība nopirkusi skolas vajadzībām jaunsaimniecību, ar ko ze-

Gaiķu 6-kl. pamatskola.

mes jautājums labvēlīgi nokārtots. Pie skolas tagad ir 13,13 ha zemes. 1936. g. iestādīts 1 ha liels augļu dārzs un iekārtota koku skola. Izstrādāts arī skolas apkārtnes izdaiļošanas plāns, kuŗa izvešana paredzēta tekošā gadā. Pie skolas rosīgi darbojas mazpulks, kuŗa vajadzībām pag. pašvaldība ierādījusi 0,5 ha zemes. Skolēnu kooperatīvs apgādā mācības līdzekļus un audzina jaunus kooperātorus. Skolas Sarkanā Kru-

sta pulciņš rūpējās par tīrību un higiēnu. Skolā jau desmit gadus pastāv koptgalds, kuŗā piedalās gandrīz visi skolēni, kuŗi dzīvo skolas internātā. Ar izrikojumiem skola sagādājusi pāri par 3500 ls, kas izlietoti mācības līdzekļu un inventāra iegādei un trūcīgo skolēnu pabalstīšanai.

FR. ANDERSONS,
skolas pārzinis.

Gaiķu savstarpējā apdrošināšanas biedrība

dibināta un sākusi darboties 1930. gadā. Apdrošināšanas biedrība pašreiz pagastā ir vienīgā saimnieciskā organizācija, kuŗa apvieno gandrīz visus pagasta zemturus. Biedrībā īpašumu apdrošināšana ir izdevīga, — samērā lēta un droša. Minētā iemesla dēļ kooperatīvā apdrošināšana arī Gaiķu paga-

stā guvusi labus panākumus. Biedrībai pavisam 280 biedru. Apdrošinātas pret ugunszaudējumu 900 ēkas par 1100000 ls. Biedrība arī paspējusi uzkrāt ap 7000 ls naudas.

M. TURKS,
Darbvedis - grāmatvedis.

Gaiķu kooperatīvā biedrība „Arajs“

ir vecākā Gaiķu pagasta biedrība, dibināta 1922. gadā, ar nosaukumu Gaiķu - Satiķu lauksaimniecības biedrība «Arajs». Biedrībai pieder Vecsatiķu ūdens dzirnavas un amatnieku saimniecība «Pilēgi». «Pilēgos» ierikota krejotava un veikala telpas. Abi minētie īpašumi iznomāti par 3036 ls gadā. Biedrība ar saviem līdzekļiem izbūvējusi no Gaiķu pašvaldības nomātā ēkā tautas namu, kas ir vienīgās telpas Gaiķu sabiedriskās dzīves vajadzībām. Telpu izbūve izmaksājusi 24.594 ls, no kuŗiem 6300 ls Kultūras fonda pabalsts. Pārējos līdzekļus sagādājusi pati biedrība. Biedrība nomā no Zemkopības ministrijas kūdras purvu, kur ražo pakaišu kūdras lauksaimnieku vajadzībām. Kūdras lauksaimnieki var dabūt sedzot sagatavošanas izdevumus — 8 ls par kub. asi. Biedrība ierīkojusi un uztur mašīnu koplīetošanas punktu, kuŗā atrodas 11 dažādas

lauksaimniecības mašīnas. Labības tīramās mašīnas novietotas dzirnavās, kur lauksaimnieki tās var ērti izmantot. Pie biedrības pastāv arī divas vaislas stacijas. — Biedrības kultūralā darbība izpaužas kursu un priekšlasījumu sarīkošanā visās ievērojamākās lauksaimniecības nozarēs. Bez tam biedrība ar saviem līdzekļiem ierīkojusi bibliotēku ar 206 dažādām lauksaimniecības rakstura grāmatām.

Pagājušā gada budžets sabalansēts uz 3819 ls. Pie biedrības dibināšanas un izveidošanas lieli nopelni ir pašreizējam biedrības priekšniekam Ž. Zoltneram, kas arī ievēlēts par biedrības goda biedri. Tāpat nepārtraukti pārvaldes amatos darbojies valdes kasieris Andersons.

FR. ZOLTNERS,
valdes sekretārs.

Ivandes pagasts

Ivandes pagasts robežo ar Ēdoles, Padures, Kūrmāles, Planicas, Bases, Gudenieku un Alšvangas pagastiem.

Pagasta platība 49,60 kv. km. ar 83 vecsaimniecībām un 129 jaunsaimniecībām.

Iedzīvotāju pagastā 1153. Nekustamas mantas ienesīguma vērtība — 664.638 ls. Budžets tekošam 1936.-37. gadam 24776 ls ar 10 proc. nodokļu likmju paaugstinājumu, kas izskaidrojams ar kapitālu uzkrā-

šanu skolas nama jaunbūvei. Skolas nama būvplāns ar 102.000 ls maksas aprēķinu jau izstrādāts un vajadzīgais materiāls pa daļai sagatavots.

Pagastā ir 4 kl. pamatskola, kurā strādā 2 skolotāji un mācās 75 skolēni. Pie pamatskolas pastāv arī mazpulks.

Agrāk pagasta valde mitinājās vienā ēkā ar skolu. Šeit telpas bija mazas, tum-

dārzu un pārējām saimniecības ēkām. Tagad pili (tautas namā) ierīkota plaša izrikojumu zāle ar blakus telpām, bet neapņemtās telpās pašvaldība iekārtojusi kanceleju, darbveža, ziņneša, kancelejas ierēdņa un policijas kārtībnieka dzīvokļus un aizsargu mītni.

Zeme pagastā smilšaina. Galvenām kārtām audzē rudzus un kartupeļus.

Iivandes pagasta valde, tiesa un tehniskie darbinieki.

šas, nepiemērotas, kādēļ vajadzēja rast izēju, lai iegūtu labākas, plašākas. 1929. g. rudenī pagasta valde pārcēlās uz bijušo Liel-Iivandes muižas pili, tā atbrīvojot plašākas telpas skolai. Sākumā pašvaldība šīs telpas pili nomāja no lauksaimniecības b-bas «Vārpa», kuŗa savukārt tās nomāja no zemkopības ministrijas. Bet 1931. g. pagasta pašvaldība panāca, ka šo pili viņai uz agrārreformas likuma pamata piešķirā par dzimtu, līdz ar tur esošo pusi augļu

No pagastā esošām kultūrālām un sabiedriskajām organizācijām, kuŗas rosīgāki darbojas, minamas: aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, mazpulks, ev.-lut. draudzes dāmu komiteja, lauksaimniecības biedrība «Vārpa» un bibliotēkas biedrība.

Iedzīvotāji savus pienākumus pret pagastu un sabiedrību pilda ar lielāko atsaucību.

M. BĒRZINŠ,

Iivandes pag. darbv. v. i.

Iivandes pagastnams.

Kuldīgas pagasts

Vecs, bij. kroņa ļaužu pagasts. Agrāk sastāvējis no 4 patstāvīgiem pagastiem — Kuldīgas Kalnmuižas, Mežkunga, Virspils-kunga un Griķu, no kuriem pēdējie trīs 19. gadu simteņa beigās tikuši apvienoti vienā Griķu pagastā, tā kā vēlāk palikuši tikai Kuldīgas un Griķu pagasti, draudzīgi satiekot vienās pagasta nama un skolu telpās, ar vieniem kancelejas darbiniekiem un skolotājiem. Pagasti bija diezgan lieli — Kuldīgas pagastā 2900 un Griķu 1760 iedzī-

pakāpes skolas uzturēšanas jāpiedalās Krišjāņa Valdemāra skolā, Kūrmales pagastā, kuŗa gan ir 5 km otrpus Kuldīgai, kas iedzīvotājiem neērta. Vairāki bērni apmeklē 2. pakāpes skolu Kuldīgā, kas pagastam katru gadu prasa diezgan prāvus līdzekļus. Pašiem sava pilna pamatskola ir nepieciešama un par tās būvi jau sen domāts, bet grūtības bija ar līdzekļiem, jo viss kapitāls izstāvēja nodokļu parādos. Tagad apstākļi ir tiktāl uzlabojušies, ka šī-

Kuldīgas pagastnams.

votāji. Pagastu teritorijas bija ļoti plašas un sastāvēja no daudziem starpgabaliem citu pagastu robežās, tā kā labs nezinātājs pat sava pagasta mājas nevarēja atrast. 1925. un 1926. gados, izdarot robežu rēgulēšanu no Kuldīgas un Griķu pagastiem, tika atdalīti veseli novadi un piedalīti visiem pierobežojošiem 7 pagastiem. Kaut gan dažas saimniecības tika arī piedalītas, tomēr iedzīvotāju skaits bija stipri samazināts, kamdēļ ar 1928. g. 1. aprīli Kuldīgas un Griķu pagasti tika apvienoti vienā Kuldīgas pagastā, ar 2630 iedzīvotājiem.

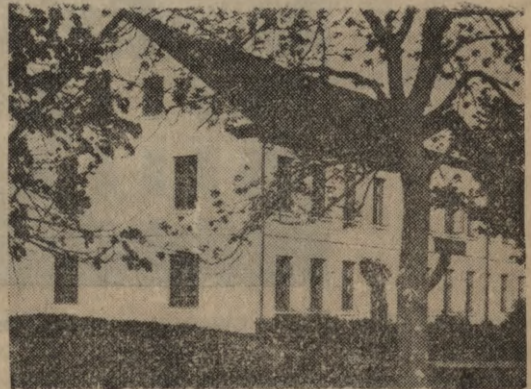
Arī pagasta tagadējais ģeografiskais stāvoklis nav visai teicams, jo aizstiepjas gar Ventas labo krastu ap 25 km garumā, no Ēdas, līdz Abavas ietekām, turpretim, platums ir tikai 8—10 km un daļa atrodas Ventas kreisā krastā. Aprīņa pilsēta, Kuldīga, kur arī atrodas pagasta nams un skola, ir ap pagasta vidu, kamdēļ iedzīvotājiem nekādu neērtību nav. Pa Kuldīgas-Skrundas šoseju un trīs 1. šķ. ceļiem satiksme uz Kuldīgu ērta.

Pagasta šīgada budžets 34.500 ls, ar ko izmantotas likumīgās nodokļu likmes, caurmērā 11.89 ls uz katru iedzīvotāju. Pagasta finansiālais stāvoklis labs. Pagastā ir divas 1. pakāpes pamatskolas un pie 2.

nī rudenī cer tikt pie jaunās skolas pamatiem.

Pagastā darbojas: bibliotēkas, biškopi-bas, kūdras izmantošanas un 3. lopkopības pārraudzības biedrības, 2. meliorācijas sabiedrības, 2. telefona palīgnodaļas un Kuldīgas piensaimnieku sabiedrības 3 krējošanas punkti. Centra trūkuma dēļ sabiedriskā dzīve vairums norit pilsētā. No rūpniecības uzņēmumiem pagastā atrodas 5 kaļķu ceplī, 1 zāgētava un 2 dzirnavas.

Dabas jaukumu ziņā jāatzīmē — Ventas ūdens kritums pie Kuldīgas, Abavas

Kuldīgas pag. 1. pak. pamatskola.

jaukie krasti un smilšu alas Režu upes krastā, kuŗu garums ir ap 1,5 km apakšzemes un no kuŗām gūst baltās smiltis stikla ražošanai.

Zemtuŗu galvenā nodarbošanās lauksaimniecība un lopkopība, bet tā kā zemes ir ne visai labas un ļoti cieš no mitruma, ražas diezgan vājas, kamdēļ blakus ienākumi jāgūst no peļņās braukšanas pie me-

žu materiālu izstrādāšanas, ko gan pēdējos gados stipri konkurē automobiļi.

Lielo mežu novados un mežu malās esošām saimniecībām daudz posta nodara mežu zvēri — cūkas, irši un arī stirnas, kuŗas savairojušās lielos daudzumos.

A. Stepanovičs,
pagasta darbvedis.

Kabiles pagasts

Kabiles pagasts atrodas Kuldīgas apriņķa vienā malā, un to pierobežo Rendas, Kuldīgas, Vārmes, Lutriņu, Gaiķu, Aizupes, Vānes, Matkules un Valgales pagasti. Tā teritorija ir 226,5 kv. km, no tās 8740 ha

spējnieku patversmes un doktorāta vajadzībām.

Pagasta pašvaldības bilance uz 1936. g. 1. aprīli bija 185.059,27 ls. Tekošā gada budžets ir 40.900 ls.

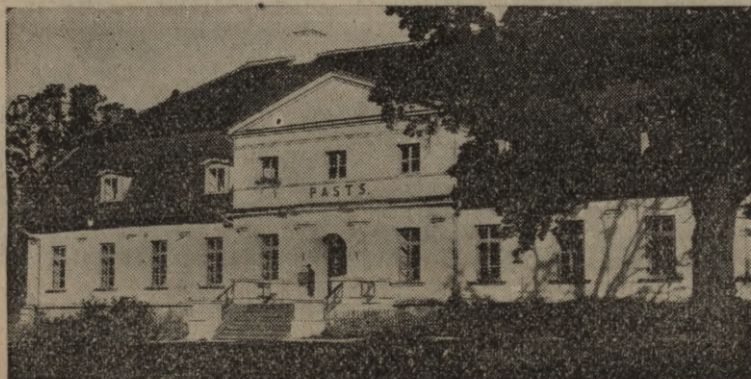

Kabiles pagastnams.

valsts mežu. Saimniecību — 502, kuŗu nekustamās mantas kopvērtība 1.845.520 ls. Iedzīvotāju — 3226.

Pagasta pašvaldības īpašumi ir 29,75 ha agrārreformas kārtībā piešķirtas zemes. Šo zemi izmanto pagasta nama, 2 skolu, ne-

Darbs pagasta valdē un padomē rit saskaņīgi, it sevišķi pēc 1934. g. 15. maija. Pagasta priekšgalā ir pagasta vecākais Andrejs Auns, valdes locekļi: Ans's Miza, Ans's Kauliņš, Fricis Valders un Roberts Rozentāls. Darbvedis — Fricis Ekerts.

Kabiles pasta un telegrafa kantoris.

Kables baznīca.

Lauksaimniecībā dominējošā nozare — graudkopība un lopkopība. Sekmīgāku lauksaimniecības attīstību kavē sliktā satiksme un dzelzceļa trūkums.

Pagastā ir viena 6-kl. Zigrīda Meierovica pamatskola, kurā darbojas 5 skolotāji un šogad mācās 216 skolēni. Skola atrodas

vienā divstāvu ēkā, netālu no pagasta nama. Šī ēka ir par šauru, un pagasta valde veic priekšdarbus šīs skolas pārbūvei.

Viena 4-kl. — Zutēnu pamatskola, kurā darbojas 2 skolotāji, un mācās 73 skolēni. Skola atrodas bij. Zutēnu muižas pili, 2 stāvu mūra ēkā, 12 km no pagasta nama.

Pagastā darbojas biedrības: Lauksaimniecības kooperatīvs, Laukkopības pārraudzības biedrība, Lopkopības pārraudzības biedrība, mašīnu koplietošanas punkts, 3 meliorācijas biedrības, Kūdras izmantošanas sabiedrība, Krāj - aizdevu sabiedrība, Savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, Piensaimnieku sabiedrība un Bibliotēkas biedrība. Pašreiz dibina jaunu Lauksaimniecības biedrību, kurā apvienos daudzas pastāvošās biedrības.

Sabiedriskās dzīves veidošanu pagastā zināmā mērā kavē attiecīgu telpu trūkums. Šo robu cer aizpildīt vietējā aizsargu nodaļa, uzceļot aizsargu namu.

Pagastā ir 3 ūdensdzirnavas, 2 tvaika dzirnavas, viena konfekšu rūpniecība un 12 veikali.

Ar 1928. gadu pagastā darbojas pasta telegrafa kantoris ar 7 palīgnodaļām, kurās pastu piegādā katru dienu.

Pagastā darbojas rajona ārste, vecmāte, viena aptieka un rajona agronoms, bet lielu vajadzību izjūt pēc veterinārārsta.

Ar dziļi izjustu prieku un lepnumu kabīlieši min, ka viņu vidū ir audzis un rotājies mūsu pirmais ārlietu ministrs Zigfrīds Meierovics.

FRICIS EKERTS,

Kables pag. darbvedis.

Kables pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Z. Meierovica pamatskola Kabilē.

Kūrmales pagasts

Kūrmales pagasts atrodas 5 km no Kuldīgas, dienvidu pusē un robežojas ar Padures, Īvandes, Planīcas, Snēpeles, Kuldīgas pagastiem un Kuldīgas pilsētu. Pagasta platība — 67 kvadrātkilometri; iedzīvotāji — 1400 un saimniecību skaits — 260. Nekustamās mantas vērtība 562.570 ls.

Lauksaimniekiem galvenos ienākumus dod graudkopība; zemes sastāvs smilšains. Pagasta pašvaldība saimnieko ar normālām nodokļu likmēm. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 14.000 ls.

Pagasta pašvaldība uztur vienu 6 kl. pamatskolu bij. Pelču muižas pilī ar nosaukumu Kr. Valdemāra pamatskola, un vienu 4 kl. pamatskolu vācu tautības iedzīvotājiem. Vācu tautības iedzīvotāji no uzrādītā iedzīvotāju skaita ir viena trešā daļa.

Kultūrālo dzīvi pagastā vada aizsargu organizācija, to darbā atbalsta pagasta pašvaldība un pārējā sabiedrība.

K. Mailepors,
Kūrmales pagasta darbvedis.

Kūrmales pagastnams.

Kursiņu pagasts

ir viens no attālākiem Kuldīgas apriņķī. Pagastā pavisam 419 saimniecības. Visa pagasta kopplatība — 188 kv. klm. un tajā patlaban dzīvo 3000 iedzīvotāju. Nekustamu īpašumu kopvērtība 1.884.945 ls. Budžets tekošā gadā līdzsvarots uz 36765 ls, no kuŗiem 43% izlieto lauku iedzīvotāju ārstēšanai un sociāli pabalstāmo pilsoņu uzturēšanai.

Kursiņu pagasta valde, revīzijas komisija, tiesa un tehniskie darbinieki.

Pagastā pašu laiku atrodas 2 skolas: I. pamatskola ar 121 skolēnu un II. pamatskola ar 138 skolēniem. Telpas abās skolās mazas, it sevišķi II. pamatskolā, kalab

pagasts tagad bŭvē jaunu 6 kl. pamatskolu, ko šogad paveiks, pateicoties valdības atbalstam un pašas pašvaldības uzkrātiem kapitāliem. Tad arī paredzēts abas skolas apvienot, kas bŭs izdevīgi pagasta iedzīvotājiem, jo tad pilna 6 kl. pamatskola atradīsies pagasta centrā.

No pagasta rosīgākām organizācijām un biedrībām jāmin: aizsargu nodaļa, lauksaimniecības biedrība, krājaizdevu sabiedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, baznīcas draudzes padome ar dāmu komiteju un piensaimnieku sabiedrība.

Pagasta lauksaimniecisko kulturu veicina vietējā lauksaimniecības biedrība, kuŗai pieder mašīnu koplietošanas punkts ar vairākām sēklas tīrīšanas mašīnām. Nams var uzņemt 640 apmeklētājus. Pārējā ārpuskolas kulturālā darbība apvienota vietējās aizsargu nodaļas vadībā, kuŗā piedalās visa vietējā inteligence.

Zeme Kursiņu pagastā nav visai laba, savā lielā vairumā cieš no lieka mitruma, kamdēļ tīrumu un ūlavu drenēšana ir nepieciešama. Pagastā darbojas vairākas meliorācijas sabiedrības un jācer, ka pēc novadgrāvju izrakšanas arī citi zemes nosusināšanas darbi neizpaliks. —

R. KLĀBIS,
pag. valdes darbvedis.

Kursiņu pagasta nams.

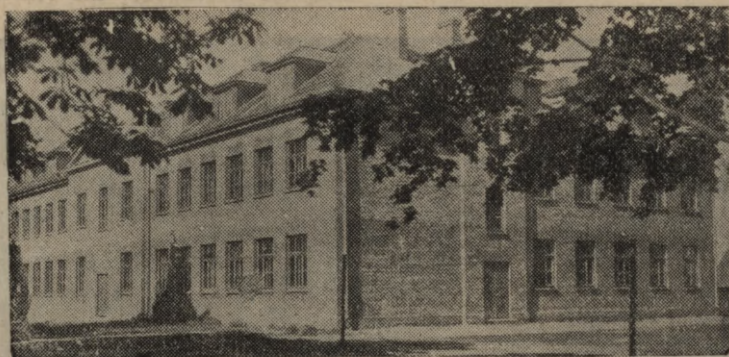
Kursiņu virsmežniecība

Kuldīgas apriņķa dienvidus daļā atrodas Kursiņu virsmežniecība, kas sniedzas līdz Leišmalai, aizņemot tādā kārtā arī da-

ļu no Jelgavas un Liepājas apriņķiem. Virsmežniecības platība ir 17856 ha no kuŗas meža zemes ir 14.668 ha, bet pārējā pla-

tība — purvi un cita nederīga zeme. Administratīvā ziņā virsmežniecība iedalīta 4 iecirkņu mežniecībās un 24 mežsargu apgaitās. No virsmežniecības ikgadus izsniedz 65.000 kub. metru augoša meža, no

Žvārdes pagasta Meža muižā, ierīkota samērā plaša koku stādu audzētava, kas apkalpo virsmežniecības un apkārtējo lauksaimnieku vajadzības. Mežu izstrādāšanai liela nozīme Saldus rajona saimnieciskā

Kursiškā 6-kl. pamatskola.

kā apm. 30.000 kb. mtr. aiziet vietējam patēriņam, bet pārējo pārdod izsolēs eksportieriem un izstrādā saimnieciskā kārtā.

Lai gan virsmežniecība atrodas nelabvēlīgos transporta apstākļos (vidēji 25 kilometri no dzelzceļiem), tomēr mežu saimniecība samērā intensīva. Meža materiālu transportam uz stacijām izlieto mežu departamenta iegādātos 2 sūcgāzes automobiļus, kuņģus, kā kurināmo vielu izlieto uz vietas ražotās kokogles.

dzīvē. Kursiškā virsmežniecībā vien ziemas mēnešos pie meža darbiem strādā ik dienas ap 300 cilvēku. Caurmērā par meža ciršanu, vešanu un grāvju rakšanu vietējie iedzīvotāji Kursiškā v-bas rajonā ikgadus saņem ap 200.000 latu.

KONRADS,
Kursiškā virsmežzinis.

Kursiškā lauksaimniecības b-bas nams.

Lutriņu pagasts

ir agrāko Kumbru, Ošenieku, Jaunmuižas, Lašupes un Lutriņu pagastu apvienojums. Pagasts atrodas Kurzemes augstienē un robežo Saldus, Skrundas, Vārmes, Kabiles un Gaiķu pagastus.

Pagastā darbojas Lutriņu piensaimnieku sabiedrība «Zvaigzne», 2 lopkopības pārraudzības biedrības, mazpulks, kulturas veicināšanas biedrība «Ausma», 2 mašīnu koplietošanas biedrības, un vairākas meliorācijas

Lutriņu pagastnams.

Pagasta platība 208,7 kv. km. Pēc pēdējās tautas skaitīšanas datiem pagastā 2954 iedzīvotāju. Pagastu gareniski šķēr 2 purvu joslas: Lutriņu un Vilīšu, no kurām pēdējā ir 477 ha platībā, kamdēļ arī pagasta vidus retāk apdzīvots.

Pagasta nams atrodas vienā pagasta malā, 1,5 km no Saldus pagasta robežas, pie Saldus — Kuldīgas 1. šķ. ceļa un 4 km no Lutriņu dzelzceļa stacijas. Pagastā atrodas 488 zemes īpašumi ar kopvērtību 2.441.338 ls. Pagasta finansiālais stāvoklis labs un

sabiedrības. No vecākām organizācijām minamas ugunsapdrošināšanas biedrība, kas dibināta 1892. gadā un Lutriņu krāj-aizdevu sabiedrība, dibināta 1893. gadā. Kulturas veicināšanas biedrība «Ausma» izbūvējusi izrikojumu telpas Jaunmuižā.

Galvenās nozarēs lauksaimniecībā ir graudkopība un lopkopība. Stacijai tuvākās saimniecības audzē arī cukurbietes. Galveno vēriņu lauksaimnieki piegriež graudkopībai. Pienu lauksaimnieki nodod Saldus piensaimnieku sabiedrības krējotavā, Lutriņu

Lutriņu 6-kl. pamatskola.

1936./37. g. budžets līdzsvarots uz 45.500 ls. Pagasta pašvaldībai pieder 20,93 ha zemes, kas atrodas pie pagasta mājas, 2 skolām, ārsta mājas un nespējnieku patversmes. Pagastā darbojas 2 pamatskolas ar 6 skolotājiem, kuŗas iekārtotas bijušo muižu dzīvokļos, ekās Lutriņos un Jaunmuižā. Telpas skolām nav piemērotas un 6-kl. pamatskolai paredzēts telpas paplašināt, piebūvējot piebūvi.

piensaimnieku sabiedrībā «Zvaigzne», tās krējotavās un Aizpurva sierotavā. Pagasta sabiedrība algo veterinārārstu ar dzīves vietu Jaunmuižā, kur izbūvēta arī ambulānce. Pag. gadā plašāki remontdarbi izvesti pagasta namā, nespējnieku patversmē un skolās.

A. VALTERS,

Lutriņu pagsta darbvedis.

Lutriņu savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība

dibināta 1892. gadā ar 53 biedriem. 10 gadu pastāvēšanas laikā biedru skaits pieaudzis līdz 86. Par ugunszaudējumiem daļa maksāta naudā, dots darba spēks būvmateriālu pievešanai un nodegušo ēku jaunbūvēm. Pasaules kara laikā biedrības darbība pārtraukta. Pēc kara darbība atjaunota 1920. gada beigās ar 63 biedriem. Palīdzība cietušiem ar darba spēku izrādījās nepiemērota un neizdevīga, kamdēļ biedru skaits mazinājās. 1922. gadā apstiprināti jauni sta-

tūti, un 1924. gada sākumā biedrība pārgājusi no kļaušu sistēmas uz tarīfa sistēmu. 1924. gada janvārī tai jau 110 biedru, un bilance 1833,50 ls. Pēc tam biedru skaits pastāvīgi vairojies, un tagad sasniedz 472. Bilance 1936. g. 1. janvārī — 25.686,49 ls. Apdrošinātas 1907 ēkas par 3.050.505 ls.

Valdē darbojas: priekšsēdētājs J. Beiers, kasieris Ž. Plānkājs, valdes locekļi M. Vilsons, Fr. Linkaitis un Fr. Andersons, darbvedis — grāmatvedis A. Valters.

Lutriņu krājaizdevu sabiedrība

Lai Lutriņu pagasta iedzīvotājus apgādātu ar lētu un viegli pieejamu kreditu, un viņu ietaupījumus neaizpludinātu projām, radās doma dibināt pašiem savu kredītiestādi un tādu arī nodibināja 1893. gadā. Ka šī doma bijusi pareiza un izvesta dzīvē īstā laikā, rāda Lutriņu krājaizdevu kases resp. sabiedrības darbība.

Jau pirmā darbības gadā sabiedrībā iestājušies 88 biedri. No 28 personām ienākuši noguldījumi 3161 rbļ. apmērā, 50 personām izsniegti aizdevumi 4429 rbļ. apmērā, un bilance sasniegusi 4785,66 rubļus, bet pēc 10 gadiem, t. i. 1914. gadā noguldījumu suma pieaugusi līdz 100.885 rbļ. aizdevumi līdz 115.467 rbļ. un bilance līdz 138.252 rbļ.

Pasaules kara laikā sabiedrība savu darbību pārtrauca un atjaunoja 1920. gadā. Arī pēc atjaunošanas darbība sekmīgi attīstījās un uz 16. decembri 1936. g. bilance uzrādīja 316683,27 ls. Sabiedrība darbojas, pa lielākai daļai, ar pašas vietējiem līdzekļiem, jo bilance uzrāda noguldījumus 150.187,18 ls

vaj 47,3 proc. un aizņēmumu Latvijas bankā — 77.117,17 ls vai 24,35 proc. no bilances. Noguldījumi galvenā kārtā ieplūst no lauku iedzīvotājiem un redzams, ka sabiedrība vietējos iedzīvotājos iemantojusi lielu uzticību. Biedri savas saistības pilda samērā labi, jo nokavēto maksājumu un revīzijas dienu bija 12.015 ls, vai 4,8 proc. no aizdevumu kopsumas. Sabiedrībai ir pašlaik 503 biedri, no tiem ap 90 proc. laucinieku.

Valdē darbojas: priekšsēdētājs K. Dannenbergs, kasieris F. Lasmanis, priekšsēdētājs F. Burkēvics, padomē: priekšsēdētājs T. Jirgensons un locekļi J. Sakne, J. Freimanis, E. Jansons un A. Zavickis un revīzijas komisijā: A. Dravnieks, J. Kangars un J. Salnis. Valdes priekšs. K. Dannenbergs pārvaldē darbojas nepārtraukti no sabiedrības dibināšanas laika, un valdes loc. F. Lasmanis vairāk kā 33 gadus.

K. DANNENBERGS,
valdes priekšsēdētājs.

Padures pagasts

atrodas aprīnča ziemeļu vakaru daļā un to šķērso Kuldīgas—Ventpils I. šķ. ceļš. Pagasta kopplatība 63 kv. klm. ar 245 apdzīvotām vietām. Pagastā 1414 iedzīvotāju, nekustamu īpašumu kopvērtība 807.285 ls un tekošā gada budžets 14.461 ls, pie kam nodokļu likmes pazeminātas par 30 proc.

Pagasta zemes sastāvs nevienāds: pa lielākai daļai smilts, retāk māls un purva zeme. Nav tādas kultūras, kas vienlīdzīgi labi padotos visā pagastā. Plašos apmēros

audzē kartupeļus, kādēļ nepieciešama spirta dedzinātava, kur saražotos kartupeļus varētu pārdot. Cukurbietes ražo tikai 5 saimniecībās un ļoti mazos apmēros.

Pagasts uztur vienu 6-kl. pamatskolu ar 3 skolotājiem un vienu 4 kl. vācu pamatskolu ar diviem skolotājiem no kuņģiem skolas pārzini algo valsts, bet otro skolotāju vācu vecāku sabiedrība.

6-kl. pamatskolas namu, Ķimales pili, pagasta pašvaldība saņems savā īpašumā

Padures pagasta valde un tehniskie darbinieki.

no lauku pašvaldību fonda pārvaldes, bet vācu pamatskolas nams iegūts uz agrārreformas likuma pamata.

Pagasta namā nepieciešamos remontus pagasta valde domā izvest šā gada vasarā. Pašvaldības finansiālais stāvoklis labs, ir uzkrāti brīvi līdzekļi 14.164 ls apmērā.

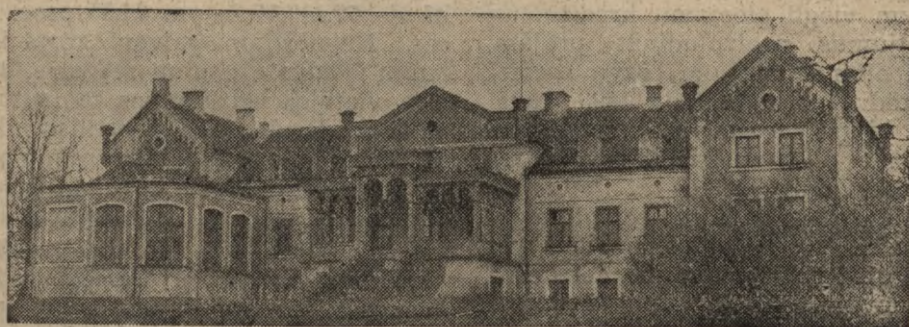
Pagastā atrodas Padures muižā Valsts Padures 2-gadīga lauksaimniecības skola ar trīs skolotājiem.

Darbošas aizsargu nodaļa, aizsardžu pulciņš un Padures lauksaimniecības biedrība «Arājs». Lauksaimniecības biedrība 1935. gadā izbūvēja priekšzīmīgu labības kalti.

Pagastā atrodas divi senču pilskalni. Skaisti ir stāvie Ventas krasti «Sarkanā sūna», Ostu māju tuvumā, kuŗi aicina pie sevis tūristus. Pagastā bij. skolas namā atrodās tūristu mītne.

K. RUSKIS,

Padures pagasta darbvedis.

Padures 6-kl. pamatskola.

Pampāļu pagasts

ir viens no jaunajiem — 1922. g. atdalīts no lielā Liepājas apriņķa Ezeres pagasta. Tam 430 apdzīvotas vietas, no kuŗām tikai 96 vecsaimniecības. Pagasta platība 131,8 kv. km., un nekustamo īpašumu vērtība 1.410.107 ls. Pēdējā tautas skaitīšanā pagastā bija 2484 iedzīvotāji. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 55.000 ls, no kuŗiem puse paredzēta skolas pārbūvei.

Ievērojot neērto satiksmi, lauksaimniekiem cukurbiešu un kartupeļu audzēšana nav iespējama, kādēļ plašos apmēros izplatīta graudkopība, kuŗai līdzās cenšās nostāties lopkopība. Zemes arāji uzrāda lielu enerģiju un strādā neatlaidīgi, tā daļa uzcēlušī labas ēkas, iekopušī laukus, ganāmpulkus un izdaiļojušī savas sētas.

Ar 1933. g. Pampāļu centrā nodibināts ciems, kuŗā ir 42 apdzīvotas vietas ar 400 iedzīvotājiem. Ciemā atrodas baznīca, skola, pagasta nams, biedrību nams. 6-kl. pa-

matskolu pašvaldība 1936. g. vasarā pārbūvēja, ieguldot vairāk kā 38.000 ls. Biedrību dzīve rit lielā saskaņotībā, jo visi sabiedriskie darbinieki vienoti kopējai domai — celt visu tā, lai plaukst dzimtais pagasts un valsts. Tas vien jau norāda saprašanās garu, ka visas pagasta organizācijas un biedrības apvienojušās kopējā — biedrību savienībā «Pampāļu tautas nams». 1933. g. pašvaldības atdāvināto bij. magazīnas klēti pārbūvēja par skaistu celtni, — kuŗā pulcējas pilsoņi smelt spēkus darbam un garam. Rosīgi darbojas 1923. g. nodibinātā piensaimnieku sabiedrība, kuŗa ciemā ierīkojusi plašu tvaika pienotavu un apkārtnē 5 krejotavas. Lai gan ciemā atrodas vairāki privāti veikali, tomēr vadošo lomu ieņem kooperatīvs, kuŗš ir cenu rēgulētājs. Lai varētu attīstīt plašāku darbību, kooperatīvs ieguvis īpašumā centrā lielu celtni, kuŗā izbūvētas plašas veikala telpas un

Pampāļu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

kalpotāju dzīvokļi. Ar š. g. pavasari veikāms pāriet jaunajā mitnē.

Lauksaimniecības biedrība savu darbību galvenām kārtām attīsta, uzturot mašīnu koplietotavu ar apm. 20 dažādām mašīnām, uz kuņģiem nekādu parādu nav. Vietējā savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrībā apdrošināti lielākā daļa vietējo lauksaimnieku īpašumi. Viena no jaunākām biedrībām mināma ugunsdzēsēju biedrība, kuņģa savā īsajā pastāvēšanas laikā jau paspējusi iegūt motoršļirci. No priekškaņa dibinātām biedrībām mināma krāj-aizdevu sabiedrība, kuņģa priekšgalā vēl ir dažas personas nepārtraukti no tapšanas laika. Bez tam vēl pagastā ir šādas saimnieciskas organizācijas: biškopības biedrība, 3 lopu pārraudzības biedrības, 5 meliorācijas sabiedrības un mednieku biedrība. Lielu atbalstu kultūrālā dzīvē sniedz vietējā aizsargu organizācija. Pie skolas pastāv mazpulks, kuņģa valda liela darba un vienības apziņa, jo daudzi arī pēc skolas beigšanas paliek mazpulcēnu rindās. Kultūras biedrībai pašvaldība ierādījusi telpas pagasta namā, kur tā ierīkojusi bibliotēku, lasītāvu un radio

klausītāvu. Rosīgi darbojas arī ev.-lut. draudzes dāmu komiteja, sarīkodama bazā-

Pampāļu pagastnams.

rus, iegūstot līdzekļus dievnama izdaļošanai.

OSKARS KANKALIS,
pagasta valdes darbvedis.

Pampāļu tautas nams.

Planīcas pagasts

Planīcas pagasts aptver 62 kv. klm. un robežojas ar Īvandes, Turlavas, Snēpeles, Kūrmāles un Basu pagastiem. Pagastā 1100 pastāvīgu iedzīvotāju, bet vasaras sezonas darba laikā ap 1300. Nekustamu īpašumu vērtība iztaisa 605.000 ls. Pašvaldības finansiālais stāvoklis labs. Tekošā gada budžets līdzsvarots, pazeminot normālās nodokļu likmes par 10%.

Pagasts uztur 2 pamatskolas: vienu 1. pak. pamatskolu un otru vācu 1. pak. pamatskolu. Vācu tautības pilsoņu pagastā pāri par 30%. Šīs ir bēdīgi slavenā barona Brēdricha Latvijas kolonizācijas plāna sekas pēc 1905. gada notikumiem. Tuvākā nākotnē nodomāts skolas pārkārtot un latviešu tautības bērniem celt jaunu skolu pagasta centrā, lai tiem nebūtu jāapmeklē attālās kaimiņu pagastu skolas.

Pagastā 188 saimniecības. Galvenos ieņēmumus zemkopjiem dod lopkopība un graudkopība.

Pagastā darbojas aizsargu nodaļa ar aizsardžu pulciņu, lauksaimniecības biedrība «Kalva», piensaimnieku sabiedrība «Pienupe» un mazpulks. Sabiedriski-kultūrālu dzīvi līdz šim lielā mērā traucēja piemērotu telpu trūkums sarīkojumiem. Tas tagad novērsts, jo šogad pabeigs biedrības namu, kuŗu ar visas pagasta sabiedrības atbalstu un Kultūras fonda pabalstu cel lauksaimniecības biedrība «Kalva».

Pagasta robežās atrodas Vilgāles brīvēzers, kuŗa apkārtnē pieskaitāma jaukākam vietām šini novadā.

E. JAKOBSONS,

Planīcas pagasta darbvedis.

Raņķu pagasts

atrodas apriņķa dienvidvakaros un stiepjas līdz Aizputes apr. Valtaiņu pagastam. Pagasta kopplatība 15.223 ha, no tās aramzeme 3716 ha, pie kam lielu platību 6310 ha aizņem valsts meži. Iedzīvotāju pagastā 1680, no šī skaita vācu tautības 6 proc., kuŗus pēc 1905. g. šeit nometināja slavenais kolonizators S. Brēdrichs. Lauksaimnieciski izmantojama zeme novērtēta uz 895.741 ls un šī gada pašvaldības budžets līdzsvarots uz 23.100 ls. Pagastā pa-

visam 238 saimniecību, no tām 91 vecsaimniecība, 85 jaunsaimniecības un 62 sīksaimniecības. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās graudkopība; lopkopība vēl vāji attīstīta, kā blakus nodarbošanos vēl var minēt meža darbus.

Pagastā atrodas viena 6 kl. pamatskola, kuŗu apmeklē 118 bērni un darbojas 3 skolotāji, viena vācu I. pak. pamatskola. Bez tam vēl 40 bērni apmeklē kaimiņu pagasta pamatskolas.

Raņķu 6-kl. pamatskola.

Pagastu šķērso Kuldīgas-Skrundas šoseja un blakus tai tek Ventas upe, kuŗa pagastu daļa divās pusēs. Tās labajā krastā atrodas apdzīvotu vietu lielākais vairojums. Satiksmi pāri upei uztur divas celtnes, bet rudenos, ziemā un pavasaros atgadās, ka upei pārplūstot, višņu un ledus iešanas laikā, satiksme braukšus jāpārtrauc uz ilgāku laiku un tādās reizēs, lai nokļūtu uz pagasta otro pusi, jābrauc caur Skrundu vai Kuldīgu 25—50 klm.

Pagastā pastāv sekošas biedrības: lauksaimniecības biedrība, bibliotēkas b-ba, kuŗas nolēmušas apvienoties, krāj-aizdevu sabiedrība, kuŗa skaitās kā vecākā no biedrībām, dibināta 1881. gadā, savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, lopk. pārraudzības biedrība un 2 meliorācijas sabiedrības. Pagasta kultūrālos darbus veic aizsargu organizācija, bibliotēkas biedrība

un mazpulks. Liels traucējums sabiedriskās dzīves rosīgākai darbībai — piemērotu telpu trūkums; pašreiz šīm vajadzībām izmanto bij. magazīnes klēti un bij. Saveņnieku pili. Krāj-aizdevu sabiedrība un savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība darbojas sekmīgi un viņu darbība pastāvīgi nostiprinās un uzplaukst. Pastāv 2 krejotavas, no kuŗām viena darbojas labi, bet otra pavāji, iemesls apgrūtināša satiksme pāri Ventas upei.

Pagastu grezno gleznaini Ventas upes krasti, bērzu un ozolu birzes un lieli skuju meži. Ventas upes labā krastā pie Plostnieku mājām atrodas senču pilskalns un Kapenieku māju robežās ugunskaķi. Kuŗos pieminekļu valde izdarīja rakšanas darbus un atrada daudz senlietas.

J. KUDOKAS,

Raņķu pag. valdes darbvedis.

Rendas pagasts

Rendas pagasts atrodas 25 klm no Kuldīgas un tikpat tālu no Stendes dzelzceļu stacijas. Pagasta platība 226,6 kv. klm, iedzīvotāju, pēc pēdējās tautas skaitīšanas datiem, — 2463, saimniecību skaits — 409. Pagasta nekustamas mantas vērtība 847.512 ls. Lauksaimnieku galvenos ienākumus dod piensaimniecība un graudkopība.

Pagasts nevar lepoties ar iedzīvotāju turību, jo zeme smilšaina, kūdraina un neauglīga, tādēļ lauksaimnieki meklē darbu ārpus mājas, sevišķi ziemā, mežu izstrādāšanas darbos. Pagasta pašvaldība saimnieko ar normālām nodokļu likmēm. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 29.000 ls. Finansciālais stāvoklis labs. Pašvaldība uztur vienu 6-kl. pamatskolu ar 5 skolotājiem un

vienu 4-kl. pamatskolu ar 2 skolotājiem un rajona ārsta māju. Nespējnieku patversmes pagastam nav un 5 sociāli apgādājami nodoti vienā jaunsaimniecībā. Ārpus patversmes apgādājami 55 nespējnieki. Sociālai apgādībai un lauku iedzīvotāju ārstēšanai pašvaldība izdod 34,9 proc. no budžeta, bet izglītības veicināšanai — 6,42 proc.

Pagasta robežās, uz Abavas upes krasta, atrodas Rendas biezi apdzīvotā vieta, kas radusies pēc kaŗa, atdalot no mācītāju muižas apbūves gabalus. Te ap 50 apdzīvotu vietu ar apm. 400 iedzīvotājiem. Biezi apdzīvotā vietā atrodas Rendas 6-kl. pamatskola, pagasta vec. policijas kārtībnieks, aptieka, pasta kantoris, ev.-lut. baznīca, lauksaimniecības biedrības tautas nams, 1 ēdie-

Rendas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

nu veikals, 6 tirdzniecības uzņēmumi un 1 rūpniecība.

No kulturālām organizācijām minama Rendas aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, kas sabiedriskajā dzīvē visrosīgāki darbojas, sarīkodami teātra izrādes un citus sarīkojumus.

No saimnieciskajām organizācijām vecākā biedrība Rendas lauksaimniecības bied-

riba «Avots», tad krāj-aizdevu sabiedrība, ugunsapdrošināšanas biedrība, lopkopības pārraudz. b-ba, kuņas darbības rajons sniežas citu pagastu robežās, piensaimniecības sabiedrības mašīnu koplietošanas punkts, mazpulks, divas meliorācijas sabiedrības un centrālais kooperatīvs «Pašpalīdzība».

J. BIRĢELIS,

Rendas pagasta darbvedis.

Rendas 6-kl. pamatskola.

Rendas krājaizdevu sabiedrība

dibināta pēc kara 1924. gadā. Sākusi darboties ar valsts aizņēmumu 10.000 ls apmērā un no biedriem iemaksātām paju naudām. 1. janvārī 1937. g. sabiedrībā skaitās 240 biedri. Bilances kopsuma 57.114 ls noguldījumu 11.800 ls. Sākot ar 1. janvārī 1937. g. sabiedrība ņem par aizdevumiem

5 un 7 proc., maksā par noguldījumiem 5%.

Sabiedrībai ir nekustams īpašums Rendas ciemā.

Sabiedrības stāvoklis ir drošs. Valdē darbojās Jānis Neilands, Pauls Saržants un Jēkabs Knochenfelds.

J. Neilands,
valdes priekšsēdētājs.

Saldus pagasts

Saldus pagasts savā laikā bija viens no lielākiem Kuldīgas apriņķī, bet līdz ar Sesiles un Paures novadu atdališanos, nodibi-

not atsevišķu Sātiņu pagastu, un pēc pagasta robežu noapaļošanas, tas samazinājās vairāk kā uz pusi. Pagastam tomēr paliku-

Saldus pagasta valde un tehniskie darbinieki.

šas 288 apdzīvotas vietas ar 1639 iedzīvotājiem. Zemes taksētā vērtība ir 1.311.323 ls un platība apmēram 109 kvadrātkilometri. Kārtējie budžeta ieņēmumi 28.500 ls un izdevumi 22.000 ls.

Pagasta nams atrodas Saldus pilsētas centrā, kas izskaidrojams ar to, ka tanīs laikos, kad būvēts vecais, tagad nojauktais pagasta nams, Saldus pilsēta vēl nav pastāvējusi. Pilsētu sāka celt uz Saldus muižas zemes 80 g. atpakaļ un tagadējās pilsētas vietā bijuši tikai baznīca, pagasta nams un krogs, no kuŗiem, pārbūvētā veidā palikusi tikai baznīca. Vecā pagasta nama vietā 1936. gadā pēc prof. P. Kundziņa projekta uzcelts stalts, moderns pagasta nams.

Tā apakšstāvā iebūvēti divi lieli un moderni veikali, kuŗos novietojusies plaši pazīstamais Saldus kooperatīvs «Neatkarība» un Ž. Ozola manufaktūras veikals. Šinī namā mitinājas un sniedz palīdzību plašai apkārtnes sabiedrībai: rajons agronomis, būvtechniķis, kultūrtechniķis, lopkopības un dārzkopības instruktori, mājturības instruktrise, L. L. K. darba birojs, zobārste u. c. Tept novietots arī zemkopības ministrijas smagais auto, kuŗu lieto apkārtnes lauksaimnieki kartupeļu, labības un ķieģeļu pārvadāšanai. Tēpat novieto arī traktorū.

Nama un saimniecisko ēku būve, neskaitot klausas, pagastam izmaksāja 110.000 ls, bet ienākumi no nama un saimnieciskām ēkām pārsniedz 10.000 ls gadā ar ko iespējams segt pusi no kārtējiem budžeta izdevumiem. —

Pagastā darbojas viena skola, kuŗā kādreiz mācījusies 230 skolnieku, kurpretim tagad to apmeklē tikai 80 skolnieki. Pagasta vadošās aprindas jau domā par jauna skolas nama celšanu.

Pagasta ģeografiskais stāvoklis labs. Lauksaimnieki Saldus pilsētas tirgū ērti var novietot savus ražojumus. Iespējams arī ērti nokļūt lielpilsētās — Rīgā, Liepājā,

Saldus pagastnams.

Jelgavā, jo pagastu šķērso Liepājas—Glūdas dzelzceļš un pagastā atrodas divas, Saldus un Lutriņu stacijas. —

Galvenā pagasta iedzīvotāju nodarbošanās laukkopība un lopkopība. Lopkopība priekšzīmīgi nostādīta Birēnos, Būrinās, Norkalnos, Dzintaros u. c., kur ir lieli brūno sugas lopu ganāmpulki, kuŗi dod labus ienākumus un var būt par priekšzīmi plašai apkārtnē. Saldus pagastu var pieskaitīt pie valsts labības klētim, jo zemes apstākļi ir tādi, kur labi padodas rudzi un kvieši, ja vien labvēlīgi dabas apstākļi.

Pagastā darbojas Saldus piensaimnieku sabiedrība, kuŗa īsā laikā uzcēla modernu pienotavas ēku un iegādājās pirmklasīgas mašīnas. Šī sabiedrība plaši pazīstamā sabiedriskā darbinieka Bomis kunga vadībā plaukst un zeļ, pievienojot sev grūtībās nonākušās pienotavas un krejošanas punktus. Pēdējie līdz ar pievienošanu atplaukst un sekmīgi strādā kā Saldus pienotavas nodaļas un punkti. —

Plašu sabiedrisku un kulturālu darbu veic aizsargi, aizsardzes, mazpulks un sko-

Saldus pag. pamatskola.

la. Galvenie kulturālie centri ir skola un aizsargu nams, kuŗu pagasta pašvaldība nodeva aizsargu nodaļai ar 1000 ls ziedojumu. Aizsargu nodaļa rūpējoties par drošību, gādājusi arī par aizsargu nama izbūvi, pārvēršot nolaisto bijušo Kumburu pagasta nama ēku par patīkamu aizsargu mītņi, kuŗā pēc paredzētās paplašināšanas varēs norītēt arī sabiedriski—kulturālā dzīve.

Pagastā darbojas vairākas meliorācijas sabiedrības, kuŗas pārvērš mūklājus par pļavām un pļavas par viļņojošām druvām. Ir arī sava savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība, kuŗa apvienojusi gandrīz visus pagasta lauksaimniekus un lai gan dibināta tikai 1922. gadā, uzkrājusi prāvus li-

dzeķļus, kas pārsniedz 20.000 ls. Ķieģeļu rūpniecība atrazdamās Saldus pilsētas tuvumā, sagādā būvmateriālu arī Saldus pilsētas iedzīvotājiem. Straujie Cieceres upes ūdeņi griež Saldus kooperatīva «Neatkarība» Upesmuižas dzirnavas, kas iznomātas par 10.000 ls gadā.

Pagastā nav sevišķu dabas krāšņumu, izņemot Cieceres upes gleznainos, kokiem un krūmiem apaugušos augstos krastus. Žēl tikai, ka pieeja upei pa lielākaī daļai tūristiem apgrūtināša, jo upe tek caur privātpašumiem un gar to nav ērtas satiksmes.

E. ZEIPE,

Saldus pagasta darbvedis.

Saldus kooperatīva „Neatkarība“ veikals.

Sātiņu pagasts

Sātiņu pagasts robežojas ar Saldus pilsētu, Saldus, Lutriņu, Skrundas, Pampāļu, Kursišu un Zvārdes pagastiem. Pagastam iet cauri Saldus—Liepājas, Saldus—Pampāļu un Saldus—Ezeres I šķiras ceļi. Kā robeža starp Sātiņu un Saldus pagastiem tek Cieceres upe. Pagasts sastāv no trim galveniem novadiem: Sātiņu, Sesiles un Paures. Pagasta platība 129 kv. klm. Sainniecību skaits — 394. Aŗamzemes 5679 ha (43,74%), pļavas 1717 ha (13,23%), ganību 2025 ha (15,60%), mežu 2798 ha (21,55%), purvu 224 ha (1,73%). Iedzīvotāju skaits — 2414. Ar nodokļiem apliekamas nekustamas mantas vērtība — 1.512.659 ls. Teko-

šā gada budžets sabalansēts uz 32.337 ls, izmantojot normālās nodokļu likmes. Pagasta nama vajadzībām no bijušā Sesiles muižas centra piešķirti pašvaldībai 9 ha zemes ar 6 ēkām. Bijušā muižas īpašnieka dzīvojamā ēkā iekārtota pagasta valdes kanceleja un darbinieku dzīvokļi. Agrākā pagasta nama ēkā, kas atrodas pie Sātiņu—Paures pamatskolas, ierikoti dzīvokļi diviem skolotājiem un divas klasu telpas. Pagastā darbojās Sātiņu—Paures 6-kl. pamatskola ar 6 skolotājiem, Sesiles I pakāpes pamatskola ar 2 skolotājiem un vācu privātpamatskola ar vienu skolotāju. Sātiņu—Paures pamatskolā mācās 190 skolnieku

Sātiņu pagasta valdes, pagasttīesas amatpersonas un biedrību valžu locekļi.

bet tās telpas nav apmierinošas. Tādēļ pagasta valde paredzējusi celt pie skolas jaunu atsevišķu ēku. Būves skici izgatavojis prof. P. Kundziņš un būve izmaksās, ierīkojot arī centrālāpkuri, 114.600 ls. Būves vajadzībām jau uzkrāts 30.000 ls. Bez tam paredzēts nākošos četros gados paaugstināt par 20 proc. nodokļus, budžeta atlikumus izlietojot būves vajadzībām. Kopsumā paredzēts būvei sagādāt pašu līdzekļus 57.380 ls, un aizņemties no Latvijas zemnieku kredita bankas 67.220 ls.

Pagastā darbojās 9 organizācijas. Aizsargu nodaļa, kas nodomājusi visā drīzumā iegādāt smago auto. Nodaļa kopā ar aizsardžu pulciņu ziemas svētkos apdāvināja trūcīgos bērnus. Savstarpējā apdrošināšanas biedrība, dibināta 1925. gadā. Biedrībā ap-

nodaļai 1000 ls, Brāļu kapu komitejas Saldus nodaļai 10 ls, Saldus brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībai 50 ls, kara aviācijas fondam 100 ls, vietējiem mazpulkiem 55 ls un izsniegts bezprocentīgs aizdevums Sātiņu izglītības biedrībai tautas nama būvei 1000 latus. Ugunszaudējumu 1936. gadā nav bijis.

Izglītības biedrība, dibināta 1925. gadā. Biedrība ar saviem līdzekļiem, kultūras fonda, pašvaldības un vietējo sabiedrisko organizāciju pabalstiem uzbūvējusi tautas namu, kuŗu tagad izrikojumiem lieto visas vietējās organizācijas. Nama būve jau izmaksājusi ap 17.000 ls, bet pilnīgai izbūvei vēl vajadzīgs ap 6000 ls. Bez tam biedrības biedri un citi pagasta pilsoņi daudz strādājuši pie būvmateriālu pievešanas bezmak-

Sātiņu pagastnams.

drošina savus īpašumus ap 90 proc. no visiem lauksaimniekiem. Uzkrāts kapitāls 8000 ls, biedru skaits 332. Biedrībā apdrošināti īpašumi par 1.024.875 ls. Pagājušā gadā biedrība ziedojuši: vietējai aizsargu

sas kļaušu kārtā. Rosīgi darbojas biedrības koris un aktieŗu pulciņš.

Lauksaimniecības biedrība, dibināta 1926. gadā. Biedrībai piešķirts no bijušās Sesiles muižas apmēram 7 hektari liels zemes ga-

Sātiņu-Sesiles pamatskola.

bals ar vienu ēku. Šo ēku biedrība pārbūvējusi divās ēkās un ierīkojusi labības šķūni un kūti vienā ēkā un dzīvokli un labības kaltētavu otrā ēkā. Labības kaltētavā ierīkots arī mašīnu kcpļietošanas punkts. Kaltētavu un mašīnas izlieto daudzi pagasta lauksaimnieki. Pie biedrības darbojas dārzkopības un kūdras izmantošanas sekcijas.

Bez tam pagastā darbojas Latvijas nacionālās jaunatnes savienības nodaļa, lopkopības pārraudzības biedrība, divas melio-

rācijas sabiedrības un Saldus piensaimnieku sabiedrības krejotava. Bez tam nodibināta jauna lauksaimniecības biedrība uz lauksaimniecības kameras likuma pamata. Statūti jau parakstīti un iesniegti reģistrēšanai. Likvidētās zivkopju biedrības īpašumu — 37 hektari lielu zemes gabalu pārņēmusi lauksaimniecības kamera un ierīkos izmēģinājumu diķsaimniecību.

P. LAPIŅŠ,
Sātiņu pag.

Sātiņu-Paures pamatskola.

Skrundas pagasts

platībā 280,2 kv. klm. ar 4898 iedzīvotājiem ir lielākais Kuldīgas apriņķī. Pagasta robežās ietilpst Skrundas ciems, kas sāka izveidoties tikai pēc 1926. g. Pagasta nams atrodas 4,5 km. no Skrundas stacijas. Pašvaldība uztur vienu 6-kl. un divas 4-kl. pamatskolas. Skolas apmeklē 500 skolnieki. 6-kl. pamatskolas ēku pagājušā gadā pa-

beidza izbūvēt. Izbūvi izveda ar pašas pašvaldības līdzekļiem, aizņēmumiem un pabalstu un tā izmaksāja ap 89.300 ls. Šogad izveda lielākus remontdarbus pagasta mājā. Nākošajos gados paredzēts izbūvēt Skrundas ciemā 1. pak. pamatskolai jaunu ēku, bet tās tagadējo mītni Skrundas pili pārbūvējot, ierīkos pagasta valdes kance-

Skrundas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

leju un dzīvokļus tehniskajiem darbiniekiem.

Nekustamo īpašumu skaits 744, no kuriem 539 ir lauksaimniecības. Īpašumu kop-

virspavēlnieks Oskars Kalpaks, kapt. Grundmanis, virsl. Krievs un Šrinders. Viņu nāves vietas izdaiļotas, uzcelti piemiņekļi. Pagājušā gadā blakus Kalpaka nā-

Skrundas pagastnams.

vērtība 2794.480 ls. Tekoša gada pagasta pašvaldības budžets 65.000 ls un sastādīts normālu nodokļu likmju robežās. 1934. g. 1. aprīlī skaitījās neiekasētu nodokļu parāds 21.014,03 ls, bet 1936. g. 1. aprīlī 12.987,06 ls. Mežu platība 8470 ha. Skrudas virsmežniecība Vēršu muižā 2,5 km. no Skrudas stacijas.

Sabiedriskā dzīvē darbojas aizsargu nodaļa un aizsardžu pulciņš, kas cītīgi vāc līdzekļus kopīgi ar citām organizācijām, lai uzceltu namu sarīkojumus, piensaimnieku sabiedrība «Kalpaks», Skrudas ciema ciema brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, aerokluba Skrudas nodaļa, jaundibinātā lauksaimniecības biedrība u. c. Sasniegumus darbībā uzrādījusi Skrudas ciema ugunsdzēsēju biedrība. Tā pēdējā laikā iegādājusies otru automobili un motoršļirci.

Latvijas atbrīvošanas cīņās, aizstāvot dzimto zemi Skrudas pagastā, Ventas labajā krastā krita daudz latvju varoņu. Starp tiem pie Airītēm arī armijas pirmais

ves vietai atklāja Kalpaka piemiņas mūzeju.

J. BERGS,
pag. vecākais.

Lauksaimniecības kameras Skrudas mājturības veicin. b-bas instr. Amilda Balode.

Snēpeles 6-kl. pamatskola.

Turlavas pagasts

atrodas valsts rietumu daļā, ziemeļos robežojas ar Planīcas un Basu pag., dienvidos ar Valtaiķu un Kazdangas pag., vakaros no Klosteres pag. un rītos ar Snēpeles pagastu. Apgabals paugurains, vietām nelieli meži un birstalas. Turlavas pagasts kā patstāvīga pašvaldība pastāv jau no seniem laikiem. Pēc Latvijas valsts nodibināšanās pie šī pagasta pievienoja 4 brīvcīmus: Ķoniņu, Ziemeļu, Kalēju un Pliķu ciemus un no Planīcas pagasta Vilgales un Kundu novadus, pie kam vēlāk no beidzamā pie robežu noapaļošanas daļu pievienoja Snēpeles pagastam.

Zeme vidēja labuma, bet saimnieciskās dzīves uzplaukšanu stipri kavē pagasta lielais atstatums no dzelzceļu stacijām. Lauksaimniekiem ienākumus dod grandkopība un lopkopība. Pagasta centrā atrodas pagasta valdes nams, no kura līdz aprīņa pilsētai Kuldīgai — 23 km un Aizputes pilsētai 20 km. Pagasts aptver 95,8 kv. km zemes ar 265 saimniecībām un 1490 pastāvīgiem iedzīvotājiem. Pagasta budžets līdzsvarots, paaugstinot nodokļu likmes par 20 proc., uz 23.799 ls, no kuras sumas 31 proc. izlieto sociāli pabalstāmo pilsoņu uzturēšanai un lauku iedzīvotāju ārstēšanai. Pagastā ir 1 6. kl. pamatskola, kura celta 1922. g. Tajā mācās 120 bērni un strādā 4 skolotāji. Lielāku rosību sabiedriskā dzīvē ienes aizsargu nodaļa ar dažādiem kultūrāliem sarīkojumiem. Pie aizsar-

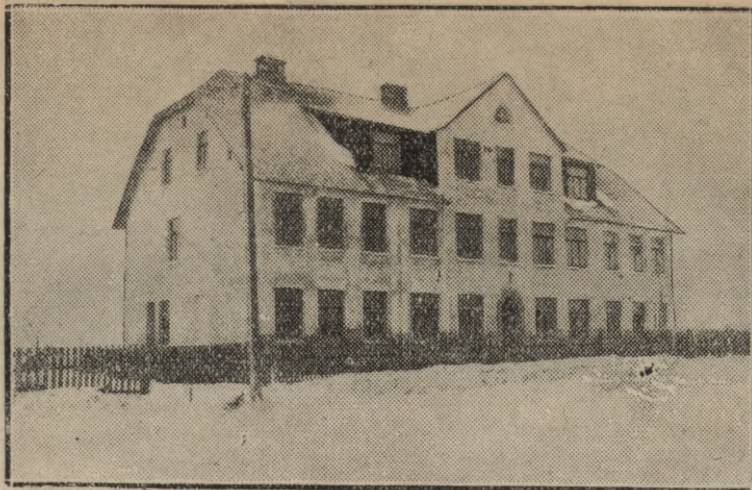
gu nodaļas pastāv aizsardžu pulciņš. — Rosīgi darbojas pie skolas nodibinātais mazpulks. Pagasta kultūrālo darbību traucētas apstākļi, ka pagastam nav sava tautas nama.

Turlavas pagasta valde.

Pagastā darbojas lauksaimniecības biedrība, bibliotēkas biedrība, 2 meliorācijas sabiedrības, krāj - aizdevu sabiedrība un krejošanas punkts.

E. Stepe,
Turlavas pag. darbvedis.

Turlavas 6-kl. pamatskola.

Vārmes pagastu

izveido Vārmes - Dūru un Šķēdes novadi. Dūru novads pievienots Vārmes pagastam 1890.-91. gados un Šķēdes — 1892. gadā. Ar tagadējām robežām pagasts pēc platības ieņem 8. vietu apriņķī — 169 kv. km ar 2289 iedzīvotājiem. Apdzīvotu vietu — 370 ar 393 saimniecībām. Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 31.000 ls.

Iedzīvotājiem galvenos ienākumus dod graudkopība, piensaimniecība un cūkkopība. Zemes, no kuņas lielu daļu aizņem meži un purvi (ap 40,50 proc.), auglība vidēja.

Iedzīvotāju labklājības pacelšanu ļoti traucē satiksmes ceļu trūkums, jo jāmēro 25—30 km līdz tuvākai dzelzceļa stacijai.

Pagastā trīs skolas: Vārmes 6 kl. pamatskola, Dūru 1. pakāpes pamatskola un

Šķēdes 1. pak. privātskola Vārmes 6 kl. pamatskola iekārtota bijušā Vārmes muižas pilī. Dūru 1. pak. pamatskola sākusi darboties 1852. gadā, pārvarot savā attīstības gājumā daudz šķēršļu, gan telpu, gan mācības līdzekļu trūkuma dēļ. Abas skolas uztur pagasta pašvaldība. Šķēdes 1. pak. privātskola sākusi darboties jau pirms kara gadiem un saņem no pagasta tikai nelielu atbalstu. Visās trīs skolās mācās ap 255 skolēnu. Pie Vārmes 6 kl. pamatskolas un Dūru 1. pak. pamatskolas nodibināti mazpulkī ar 40 dalībniekiem. Draudzīgais aicinājums devis skolām 126 sējumus. Pagastā 2 bibliotēkas — Vārmes 6 kl. pamatskolā — Kultūras fonda bibliotēka ar 629 sējumiem un biedrības „Latvju jaunatne“ Vārmes nodaļas lasāmais galds ar 568 sējumiem.

Vārmes 6-kl. pamatskola.

Vārmes pagastam ļoti sāpīgs sabiedrisku ēku trūkums. Pašvaldība jau gadiem ilgi krāj līdzekļus un tagad jau izstrādāts projekts un uzsākti priekšdarbi doktorāta būvei. Padomā arī celt jaunu pagasta namu, jo tagadējais nepiemērots pagasta valdes vajadzībām.

Sabiedriski - kultūrālā dzīve rit strauji. Vietējās kultūrālās organizācijas, kopā ar skolām, rīko teātra izrādes, priekšlasījumus un citus sarīkojumus. Neatsverams faktors sabiedriskās dzīves pacelšanā ir jaunizbūvētam Aizsargu namam ar plašajām telpām un ļoti ērtu un labi iekārtotu skatuvi. Nams izmaksās pie galīgas no-

beigšanas 15.000 ls. Bez Vārmes aizsargu nodaļas, pagastā darbojas vairākas saimnieciska un kultūrāla rakstura organizācijas: Kables - Vārmes apvienotā piensaimnieku sabiedrība, kas nesen izbūvēja ērtu krejotavu, Vārmes krāj - aizdevu sabiedrība un Vārmes savstarpējā ugunsapdrošināšanas sabiedrība, Vārmes patērētāju b-ba „Marss“, kas arī uzcēla jaunu ugunsdrošu ēku veikala un dzīvokļu vajadzībām, Vārmes dārzkopības biedrība un biedrība „Latvju jaunatne“ Vārmes nodaļa.

H. Ešenvalds,
Vārmes pagasta vecākais.

Zvārdes pagasts

atrodas Kuldīgas apriņķa vistālākā galā, starp Saldu un Auci, un piesienas Tukuma un Jelgavas apriņķiem. Pagasta platība 214 kv. klm., iedzīvotāju — 3188. Nekustamu īpašumu 555 ar 2.466.344 ls taksētu vērtību. Pagasta budžets 1936.-37. gadam līdzsvarots uz 40.285 ls. Atļautās nodokļu likmes samazinātas par 15 proc. Toties zemtuŗi stipri apgrūtināti ceļu klausām. Pagastā pavisam 25,255 klm 2. šķ. un 68,101 klm. 3. šķ. ceļu, kas labošanai dod 4,4 m. uz katrēm 100 taksācijas latiem. Pagastam pieder sekoši īpašumi: pagasta nams, nespējnieku patversme un 3 skolas, no kuŗām vie-

ārsts, rajona vecmāte, privāta aptieka, pasta un telegrafa kantoris, 5 pasta palīgnodaļas, 2 telefona palīgcentrāles.

No biedrībām minamas kā galvenās — lauksaimniecības, savstarpējā uguns apdrošināšanas, piensaimnieku sab-ba, kuŗai ir koppienotava ar 9 krejotavām, krāj-aizdevu sab-ba, izglītības biedrība, 4 lopkopības pārraudzības biedrības, 8 meliorācijas sabiedrības. Piensaimnieku sab-ba ieguvusi savā īpašumā agrāko Veczvārdes muižas pili, kuŗā novietoti — koppienotava, rajona ārsts un pasta un telegrafa kantoris. Kultūrālā laukā vadošā loma ir izglītības bied-

Zvārdes pagasta valde un tehniskie darbinieki.

na 6-klasīga ar 6 skolotājiem un 251 skolēniem, viena 4-klasīga ar 3 skolotājiem un 90 skolēniem un viena ar 2 pirmām klasēm, vienu skolotāju un 24 skolniekiem. Pie divām skolām ir internāti ar kopsģaldu. 6 klasīgā pamatskolā telpas ir par šaurām, kāpēc pašvaldība jau padomājusi par jaunas skolas ēkas celšanu. Pagastā 2 baznīcas, Zvārdes un Ķerķliņu. Darbojas rajona

ribai, pie kuŗas pastāv jaukts un vīru kori. Biedrība izbūvējusi agrākā muižas klēti ērtu sarīkojumu zāli ar blakus telpām. Biedrībai ir arī aktieŗu pulciņš, kas uzstāties ar priekšnesumiem nevien savā, bet arī apkārtējos pagastos, kur guvis piekrišanu. Izglītības biedrībai pieder arī plaša bibliotēka. Kulturas fonda bibliotēkas piešķirtas visām skolām. Kultūrālajā dzīvē rosīgi

Zvārdes 6-kl. pamatskola.

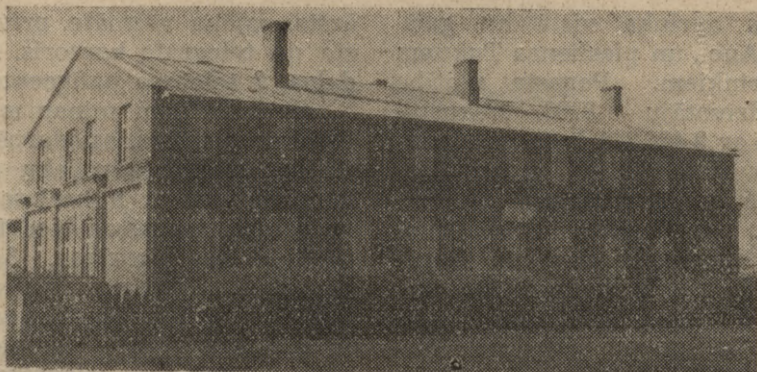
darbojas arī aizsargi. Lauksaimniecības biedrība pašlaik pārorganizēšanas stadijā.

Saimnieciskā ziņā pagastu var pieskaitīt pie vidējiem. Galvenie ienākumu avoti —

lopkopība un graudkopība. Ganāmpulki nav vēl sevišķi izkopti, bet ar katru gadu vairāk attīstās. Dažas saimniecības vēribu piegriezušas pakaišu kūdras iegūšanai, jo kūdras purvi ir pietami. Savus ražojumus zemuņi novieto galvenā kārtā Saldus un Auces tirgos. Pagastā atrodas 8 pārtikas preču tirgotavas, 5 vēja un 3 tvaika dzirnavas, vairākas kuļmašīnas un zāģu gateri.

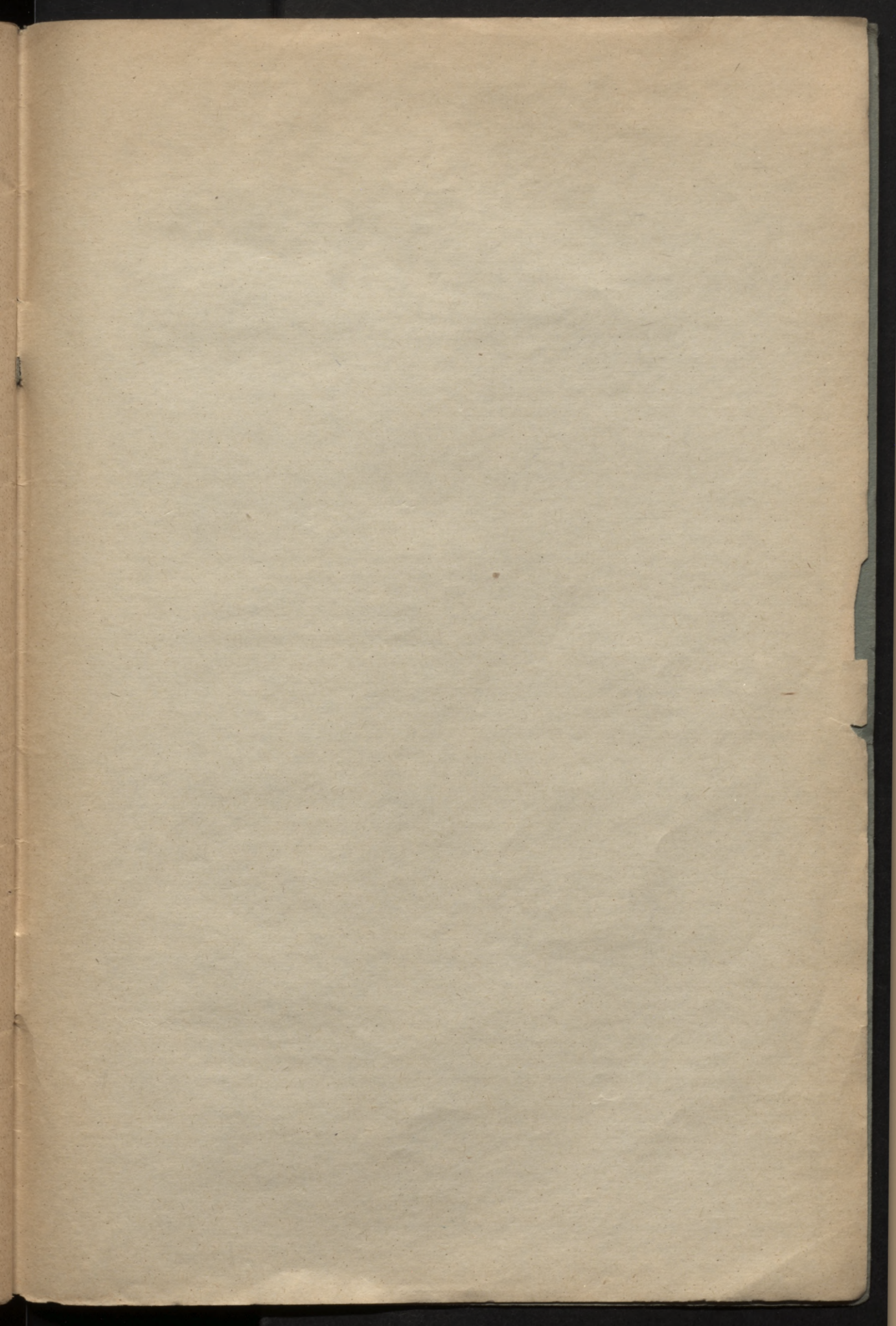
Arī par dabas jaukumu trūkumu nevar sūdzēties. Dabas krāšņumiem apveltīti Odzēnu, Svētaņu un Ķerkliņu ezeri, Dobeskalnu glīti apaugušas kalnu grēdas, vecais senču Striķu pilskalns pie Aizkalnu mājām un citas vietas.

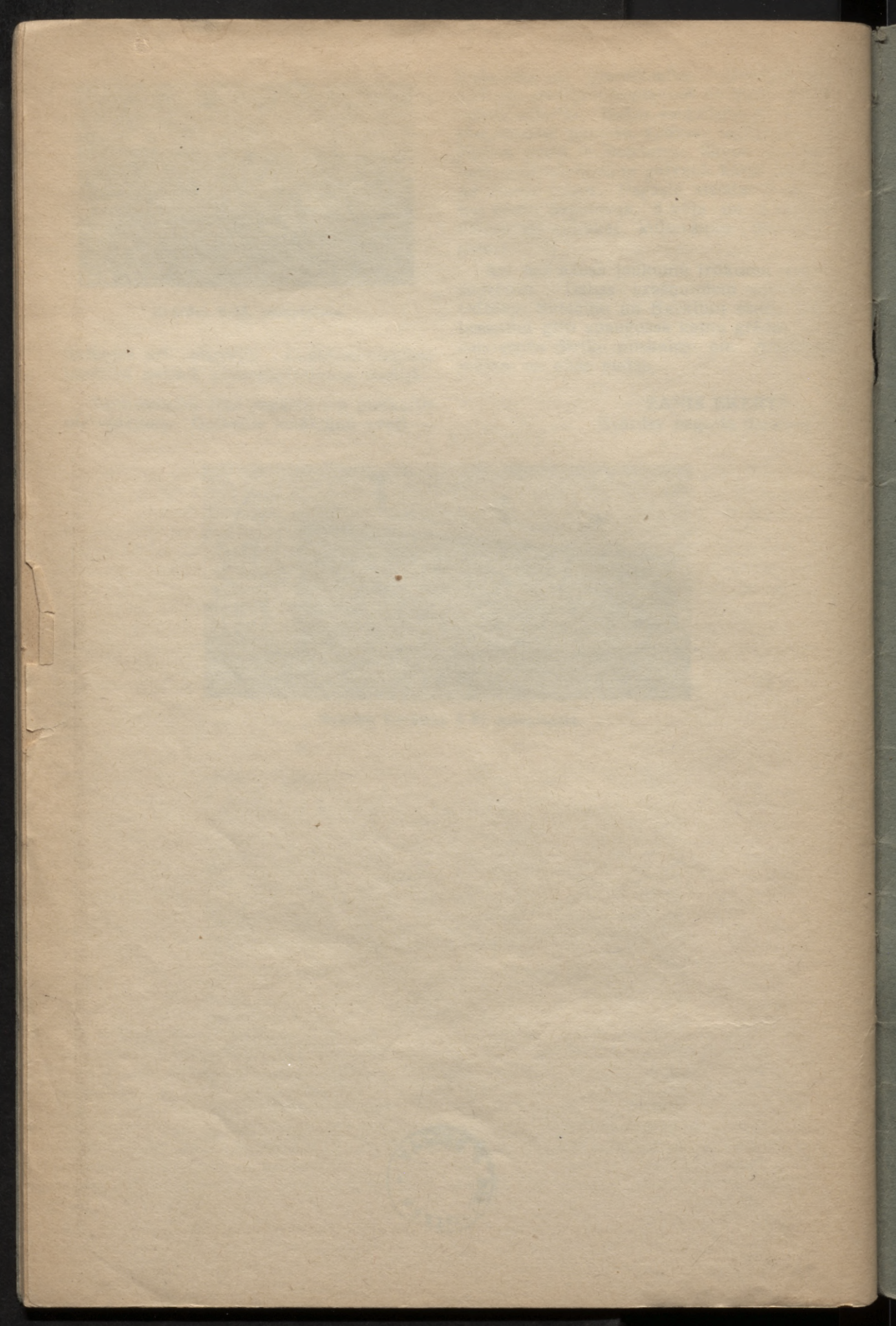
ŽANIS EKERTS,
Zvārdes pagasta darbvedis.

Zvārdes Ķerkliņu 4-kl. pamatskola.

«Zemkopis»

Latvijas Lauksaimniecības kameras lauksaimniecības žurnāls.

Atbildīgais redaktors agr. A. Frīdbergs.

«Zemkopis» iznāk 2 reizes mēnesī — 10. un 25. dienā.

Abonēšanas maksa ar piesūtišanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

«Mazpulks»

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un

mazpulku dalībniekiem, LLK priekšsēdētāja R. Dzēves vadībā.

Redakcijā darbojas rakstniece Ausma Roga un agr. K. Ķirsis.

Abonēšanas maksa ar piesūtišanu Ls 2,— gadā.

MĒNESRAKSTS

«Dārzkopības un biškopības žurnāls»

priv. doc. agronoma J. Sudraba redakcijā. Abonēšanas maksa ar piesūtišanu gadā Ls 6,—, pusgadā Ls 3,—, atsevišķa burtiņa Ls 0,75.

Parakstišanos pieņem: LLK Rakstu apgāds, tālr. 22322, Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pārraugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperātīvi, grāmatu veikali un visas valsts pasta iestādes. Tekošs rēķins pastā 4564.

LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS

Latvijas Lauksaimniecības kameras
illūstrēts lauksaimniecības žurnāls

Atbildīgais redaktors: agr. K. SALIŅŠ. Redakcijas locekļi: prof. Dr. agr. M. EGLĪTS, priv.-doc. agr. J. SUDRABS, inž. A. ZELTIŅŠ un A. PUNKA.

«LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS»

iznāk 2 reizes mēnesī, katra mēneša 1. un 15. dienā.

ABONĒŠANAS MAKSA:

ar piesūtišanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

PARAKSTĪŠANOS PIENĒM:

«Latvijas Lauksaimnieka» kantoris Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pārraugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperātīvi, grāmatu veikali un visas pasta iestādes. Tek. rēķins pastā 4564.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

Iznākusi

Latvijas Lauksaimniecības kameras apgādā, Doc. P. Kreišmaņa redakcijā

Lauksaimnieka gada grāmata 1937. gadam

320 lapas puses bieža ar daudzām illūstrācijām.

Kalendārijs. Tabulārā daļa ar lauksaimniekiem un sabiedriskiem darbiniekiem ikdienas darbā nepieciešamām ziņām, mežu novērtēšana, mežu pārdošanas ligumi etc. Bagātīgs rakstu krājums ar 37 vērtīgiem rakstiem.

Maksā Ls 1,—. Atkalpārdevējiem rabats.

Lauksaimnieka gada grāmata pieprasāma LLK Rakstu apgādā Rīgā, Baznīcas ielā 4, tālr. 22322, pie visiem agronomiskiem darbiniekiem un lielākos grāmatu veikalos.